

Sisekaitseakadeemia
Sisejulgeoleku instituut

Kerli Onno

**BALTIMAARDE KUJUTAMINE LÄÄNE VEEBIMEEDIAS
ZAPAD-2017 KONTEKSTIS: ÕPPETUNNID STRATEEGILISE
KOMMUNIKATSIOONI SEISUKOHALT**

Magistritöö

Juhendaja:

Matthew Crandall, PhD

Kaasjuhendaja:

Diana Marnot, MA

Tallinn 2019

ANNOTATSIOON

Sisejulgeoleku instituut	Kaitsmine: juuni 2019
Töö pealkiri eesti keeles: Baltimaade kujutamine lääne veebimeedias Zapad-2017 kontekstis: õppetunnid strateegilise kommunikatsiooni seisukohalt.	
Töö pealkiri võõrkeeles: <i>Baltic States in Western digital news media in the context of Zapad-2017 exercise: implicatons for strategic communication</i>	
<p>Magistritöö on kirjutatud eesti keeles ja sisaldab ingliskeelset resümeed. Töö maht on 111 lehekülge, millest töö põhiosa moodustab 95 lehekülge ja lisad 16 lehekülge. Magistritöös on kasutatud 127 erinevat eesti- ja ingliskeelset allikat. Andmete illustreerimiseks on kasutatud 1 tabelit ja 2 joonist.</p> <p>Magistritöö eesmärk: välja selgitada Baltimaade kuvand lääne meedias suurõppuse Zapad kontekstis ning sellest lähtuvalt võimalused Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni korraldamiseks sarnastes olukordades tulevikus.</p> <p>Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati kolm uurimisülesannet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analüüsida teoreetiliste materjalide põhjal meedia ja strateegilise kommunikatsiooni seoseid riikidevahelise koostöö ja julgeolekuga, kus üks osapool on väikeriik. 2. Analüüsida lääne veebimeedia Baltimaid ja Zapadi suurõppust käsitlevaid kajastusi ning nendes levinud sõnumeid 2017. aastal. 3. Lähtuvalt eelnevalt selgunust tuua välja õppetunnid ja võimalused Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni edaspidiseks korraldamiseks sarnastes olukordades. <p>Magistritöö eesmärgi saavutamiseks ja uurimisülesannete täitmisel valiti uurimisstrateegiaks fenomenograafia, mille raames kasutati uurimismeetodina juhtumianalüüsi. Andmekogumismeetoditena kasutati lääne meediaväljaannetes 2017. aastal ilmunud Zapadit käsitlevaid artikleid. Andmeanalüüsimeetod on kvalitatiivne kontentanalüüs, mille tegemisel kasutati andmeanalüüsi programmi NVivo 11 Pro (analüüsi etapis Nvivo 12 Pro).</p>	
Lisad: Lisa 1 Kodeerimisjuhend; Lisa 2 Veebiartiklite täielik nimekiri ja kuuluvus analüüsitava valimisse.	
Võtmesõnad: strateegiline kommunikatsioon, meediauuringud, julgeolek, kaitse, uus meedia, veebimeedia, väikeriigid, sõjalised õppused, Zapad	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>strategic communication, media studies, security, defence, new media, digital news media, small states, military training and exercises, Zapad</i>	
Säilitamise koht: -	
Töö autor: Kerli Onno	
Olen koostanud magistritöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad ja muu erinevatest allikatest kogutud informatsioon on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma magistritöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	Kommentaar -
Vastab magistritöö nõuetele	
Juhendaja: Matthew Crandall	Allkiri: (allkirjastatud digitaalselt)
Kaasjuhendaja: Diana Marnot	Allkiri: (allkirjastatud digitaalselt)
Kaitsmisele lubatud	
Instituudi juhataja: Erkki Koort	Allkiri: (allkirjastatud digitaalselt)

SISUKORD

MÕISTETE LOETELU	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. STRATEEGILINE KOMMUNIKATSIOON KUI VÄIKERIIKIDE JULGEOLEKU TOETAJA	11
1.1 Väikeriigid praeguses julgeolekukeskkonnas.....	13
1.2 Baltimaade kui väikeriikide strateegiline kommunikatsioon	20
1.2.1 Strateegilise kommunikatsiooni määratlus	20
1.2.2 Väikeriikide strateegilise kommunikatsiooni võimalused lähtudes eripäradest	25
1.3 Meedia ja julgeolek	29
2. BALTIMAADADE KUJUTAMINE LÄÄNE MEEDIAS ZAPAD 2017 NÄITEL.....	34
2.1 Suurõppus Zapad 2017	34
2.2 Uurimisstrateegia, -meetod ja -probleem	37
2.2.1 Kvalitatiivne kontentanalüüs.....	40
2.2.2 Meediatekstide valim, kategoriseerimine ja kodeerimine.....	42
3. TULEMUSED, JÄRELDUSED, ETTEPANEKUD	48
3.1 Meediatekstide analüüsi tulemused	50
3.1.1 Baltimaad ja kontekst.....	51
3.1.2 Eesti lääne meedias	60
3.1.3 Läti lääne meedias.....	64
3.1.4 Leedu lääne meedias	68
3.2 Järeldused	73
3.3 Ettepanekud	77
KOKKUVÕTE.....	81
SUMMARY	83
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	85

MÕISTETE LOETELU

Blame-game (ingl) – olukord, kus erinevad toimijad süüdistavad teineteist mingisuguse ebamugava olukorra tekitamises (Cambridge English Dictionary). Käesolevas magistritöös on viidatud meedia vahendusel toimuvale *blame-game*'le.

Hübridoht – oht, mida kujutavad vastased, kellel on võimekus rakendada ühel ajal nii konventsionaalseid kui mittekonventsionaalseid vahendeid oma eesmärkide saavutamiseks (Militerm)

Infosõda – sõda, mille eesmärk on inimeste, nende mõtete ja väärtushinnangute suunamine ning nende teadvuse mõjutamine informatsiooni edastamisega massiteabevahendite ja sotsiaalmeedia kaudu.

Julgeolekudilemma – olukord, kus ühe riigi tegevused oma julgeoleku suurendamisel tekitavad reaktsioone teistes riikides, mis omakorda viivad esimese riigi julgeoleku vähenemiseni (Britannica)

Lääne riigid, lääs – magistritöös on nõnda viidatud NATO riikidele, USA-le ja teistele Lääne-Euroopa riikidele, kellega Baltimaad teevad kaitsealast koostööd.

Nurjatu probleem – sageli määratlematu probleem, mille tähenduse ega võimalike lahenduste osas pole probleemist mõjutatud osapoolte seas üksmeelt ning mille lahendamine tekitab täiesti kontrollimatuid probleeme juurde (Selg, 2017)

Psühholoogiline kaitse – valdkond, mis tegeleb ühiskonna teavitamisega ja teadlikkuse suurendamisega infotegevusest, mis on suunatud Eesti põhiseadusliku korra ning ühiskonna väärtuste ja väärtushinnangute vastu (Eesti julgeolekupoliitika alused, 2010).

Riigikaitse lai käsitlus – eesmärk on riigi kaitsmine ja selleks valmistumine, kasutades integreeritult kõiki riigi käsutuses olevaid võimeid (sh mittesõjalisi ja sõjalisi võimeid), ühendada olulised tegevused avalikust, era- ja kolmandast sektorist (Riigikantselei 2017)

Strateegiline kommunikatsioon –riigi suuremate julgeolekupoliitiliste eesmärkide toetamist selliste kommunikatsioonitegevustega, mis on mõeldud riigi kuvandi ja liitlassuhete edendamiseks ning väärade või negatiivsele informatsioonile vastu seismiseks.

Võimelünk – viitab riigi võimetusele täita julgeoleku tagamiseks vajalikke ülesandeid.

SISSEJUHATUS

Riigid seisavad üha arenevas infoühiskonnas silmitsi uute ja seninägematute ohtudega. Viimastel aastakümnetel on sotsiaalteadlased ja sõjateoreetikud rääkinud järjest enam riigikaitse mittesõjalistest aspektidest ja hübriidohtudest (Hoffman, 2009; Bartles, 2016), mis mängivad nüüdisaegses sõjapidamises üha olulisemat rolli. Traditsioonilise sõjapidamise kõrval räägitakse vaenulikust õõnestustegevusest, mis taotleb suunata avalikku diskursust ja poliitilisi otsuseid infokeskkonna mõjutamise kaudu (Nissen, 2015, lk 9). Selle eesmärgi saavutamiseks kasutatakse üha jõulisemalt sotsiaalmeedia kanaleid ning üritatakse mõjutada ka meedia ja ajakirjanduse vahendusel levitatavat teavet. Kuigi riigi seisukohalt ei eelda ebameeldivate arusaamade levik meediatekstides tahtlikku vaenulikku mõjutustegevust, ei tee see neid vähem oluliseks uurimisobjektiks. Paterson, Andresen ja Hoxha (2012) on märkinud, et ajakirjandus ise on aktiivne faktor sündmustes ja mitte pelgalt nende vaatleja. Sellest võib järeldada, et sündmuse kajastused ja uudislood kutsuvad esile (ka poliitilisi) otsuseid, mis tihtipeale võivad muuta asjade käiku.

Käesolevas magistritöös käsitletakse meediat kui sotsiaalset süsteemi, mille funktsioon on vaadelda oma keskkonnas toimuvat ning sellele osutada (Luhmann, 2000, pp 95). Meedia edastab oma auditooriumile valikuid ehk seda, mis tundub talle kui vaatlejale kõige olulisem. Igapäevaselt tegutsevad vaatlejatena näiteks ajakirjanikud, kes reportaažide, uudislugude jt kajastuste abil võimaldavad auditooriumile ligipääsu oma tõlgendustele nendest valitud sündmustest. Ent hoolimata niisugusest valikulisusest on meedial olulisem roll kui esmalt arvata võiks. Tänapäeval käsitletakse (meedia)kommunikatsiooni peamiselt lähtudes kahest arusaamast (Hallahan, *et al.*, 2007; Carey, 1989). 1949. aastal esitlesid Shannon ja Weaver kommunikatsiooni transmissioonimudelit (Chandler, 1994), mis peab oluliseks eelkõige õige meediumi valimist, sõnumi ülesehitust ja selle sihtrühma. Selle positivistliku arusaama järgi võib meediat pidada info jagajaks punktist *a* punkti *b*. Ameerika Ühendriikide filosoof James Carey (1989) aga osutas, et selline käsitlus jääb pinnapealseks, sest meedia roll ühiskonnas on märksa suurem, kui olla pelgalt info edastaja ja meediakommunikatsioon on eelkõige ühiste arusaamade loomise protsess. Magistritöö lähtub arusaamast, et meediakommunikatsioon ei ole pelgalt info jagamine, esmajoones on see ühiste tõekspidamiste ja arusaamade kujunemise protsess. Lisaks võib tänapäeval täheldada ka sotsiaalmeedia esiletõusu, mis pakub võimalust uudislugusid ja artikleid vaid paari klikiga üle maailma levitada ning nende abil ühiseid arusaamu looma hakata.

Arvestades et meedia loob ja peegeldab ühiskonna arusaamu teatud sündmustest või toimijatest (Palmaru, 2012), on sellel oluline roll riigi kuvandi kujunemises liitlaste ühiskondades. Kuigi informuuri ei ole võimalik täielikult kontrollida, saab seda enda tegevustega mõjutada (Jantunen, lk 229) ning meedias tekkiva kuvandi suunamiseks väikeriikidele sobival viisil on tarvis põhjalikku ja läbimõeldud strateegilist kommunikatsiooni. Sellest seisukohast lähtub käesolev magistritöö „Baltimaade kujutamine lääne veebimeedias Zapad 2017 kontekstis: Õppetunnid strateegilise kommunikatsiooni seisukohalt“, mis keskendub väikeriikide võimalusele suurendada enda julgeolekut strateegilise kommunikatsiooni abil. Töö käsitleb väikeriikide võimalusi ellu viia eesmärgipärast strateegilist kommunikatsiooni ning uurib lähtekohana lääne meediaväljaannetes ilmunud veebiartikleid, mis käsitlesid Baltimaid 2017. aasta sügisel toimunud Zapadi suurõppuse kontekstis. 2017. aastal võimaldasid mitmed veebiportaalid tihedat debatti Venemaa Föderatsiooni suurõppusest Zapad. Üritus tekitas enne toimumist laia diskussiooni teemal, kas Venemaa Föderatsioon võib selle varjus planeerida sõjalise konflikti tekitamist.

14. – 20. septembril 2017 toimunud Zapadi õppus on näide Baltimaade julgeolekut puudutavast olukorrast, kus toimus tihe arutelu võimalikest kardetavatest stsenaariumitest. Seetõttu võis täheldada teravat tähelepanu Baltimaadele lääne meedias, mis võimaldab uurida meediakajastusi keskmisest ärevamas olukorras. Venemaa Föderatsioon korraldab strateegiliselt olulistest piirkondades suurõppusi igal aastal lähtuvalt oma sõjaliste õppuste tsüklist: Zapadi õppus läänes, Vostok idas, Kavkaz lõunas ja Tsentr põhja piirkonnas (Sazonov & Ventsel, 2018; Stoicescu, 2017; Heuser, *et al.*, 2018, lk 5). Nende raames testib Venemaa Föderatsioon võimekust planeerida ja ellu viia suuremõõtmelisi ja keerukaid ühendatud jõududega operatsioone (Palmer, 2015). Magistritöö **aktuaalsus** seisneb asjaolus, et varasemate õppuste käigus on Venemaa Föderatsiooni tegevusele järgnenud sõjaline agressioon (Aleksejeva, 2017). Levinud spekulatsioonidele andsid hoogu aastaid varem toimunud Gruusia sõda, mis järgnes 2008. aasta augustis toimunud õppusele Taga-Kaukaasias (Ruussaar, 2018; NATO faktileht, 2017), samuti 2013. aastal alguse saanud Venemaa-Ukraina konflikt ja 2014. aasta Krimmi annekteerimine (Palmer, 2015; NATO faktileht, 2017). Enamasti Venemaa Föderatsiooni õppustele sõjalist agressiooni ei järgne. Samas praeguse pingelise julgeolekuolukorra tõttu tekitas 2017. aastal toimunud õppus arutelu teemal, kas Venemaa Föderatsioon võib kasutada õppust Trooja hobusena ja jätta osa vägedest pärast sündmuse lõppemist piirkonda alles (Postimees, 2017; Shalal, 2017). Wilki (2017) sõnul peab Venemaa Föderatsioon Zapadi strateegilisi õppusi osaks infosõjast läänega. Ta märgib, et kui 2009. ja

2013. aastal oli propaganda mõju pigem kohalik ehk piirdus Baltimaade ja Poolaga, siis nüüdseks on sellest saanud põhiline Venemaa suhteid teiste riikidega mõjutav faktor (Wilk, 2017). Nii Baltimaad kui NATO olid 2017. aastal toimunud õppuse eel ärevad ning selle tõestuseks oli täiendavate liitlasvägede paigutus õppuse piirkonda (NATO faktileht, 2017).

Baltimaade kui väikeriikide julgeolekule on strateegilise olulisusega nende kuvand sõjaliste liitlaste (eelkõige NATO) silmis, sest sellest sõltub nende poolehoid tänases ebastabiilses maailmas. Et magistritöö ei jääks vaid teadmiste kogumise vahendiks, on selle üks eesmärke välja töötada ka ettepanekud Baltimaade kui väikeriikide strateegilise kommunikatsiooni sihipärasemaks muutmiseks. Strateegilise kommunikatsiooni olulisusele viitavad nii Eesti, Leedu kui Läti riiklikud arengukavad ja strateegiad (Riigikantselei, 2017, lk 6; Leedu Kaitseministeerium, 2016, lk 8, 10, 13; Läti Kaitseministeerium, 2016, lk 4). Eesti riigikaitse arengukava kohaselt tagatakse strateegilise kommunikatsiooniga Eesti julgeolekupoliitikale Eesti ühiskonna ja võtmeliitlaste toetus. Selleks viiakse ellu tegevusi, mis aitavad tuvastada ja paljastada vaenulikku valeinfot, parandada riigi valmisolekut inforünnakute tõrjumiseks ja paremini teadvustada ühiskonnas julgeoleku olukorda (Riigikantselei, 2017). Nii Leedu kui Läti riikliku julgeoleku strateegiad rõhutavad hübriidohtudega võitlemise olulisust ja mõlemas on pööratud erilist tähelepanu sellele, kuidas reageerida Venemaa Föderatsiooni tegevusest põhjustatud ohule (Leedu Kaitseministeerium, 2016, lk 8, 13, Läti Kaitseministeerium, 2016, lk 4, 7). Lisaks loodi 2013. aastal Riiga NATO Strateegilise Kommunikatsiooni Kompetentsikeskus, mille üks eesmärk on paljastada Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevuse püüdlusi ja meediaruumis levivaid ebatõeseid fakte.

See, kuidas lääne meedia sellisele sündmusele reageerib, võib anda olulist infot Baltimaade rollist rahvusvahelisel julgeolekuareenil ning lähtekoha eduka strateegilise kommunikatsiooni elluviimiseks. Magistritöö **uudsus** seisneb asjaolus, et varem ei ole uuritud viise, kuidas on Baltimaid lääne veebimeedias Zapadi kontekstis kujutatud, ega loodud selget seost meediakajastuste ja strateegilise kommunikatsiooni vahel. Magistritöö üritab seda lõhet täita ja uurib selle tarvis nii Baltimaade üldist kuvandit kui riikide endi kõneisikute sõnumeid suurõppuse ajal, mis selle kuvandi tekkimisse panustasid. Varasemad magistritööd on käsitletud, kuidas konstrueeriti keeleliselt 2017. aasta Zapadi õppust (Siik, 2018) või Venemaa Föderatsiooni üldist sõjalist võimekust (Tamm, 2018) Eesti ajakirjanduses. See on ka loogiline, sest enamasti uuritakse just vaenulikku mõjutustegevust, mistõttu tuleb olla kursis vastaspoole sõnumite sisu ja taustaga. Lisaks keskendus Zapadi suurõppuse infosõjalistele aspektidele 2018. aastal ilmunud Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste publitseeritav ajakiri Sõjateadlane,

milles on mitmed autorid käsitlenud teemat erinevatest vaatepunktidest, seda nii Eesti kui Venemaa meediaruumides. Näiteks Mari-Liis Madisson ja Andreas Ventsel käsitlesid Zapadi kontekstis küberohtude ja infosõja diskursust (Madisson & Ventsel, 2018), Vladimir Sazonov ja Aleksandr Gontšarenko suurõppuse konstrueerimist Venemaa meediaruumis (Sazonov & Gontšarenko, 2018) ning Andreas Ventsel, Sten Hansson, Mari-Liis Madisson ja Vladimir Sazonov uurisid hirmu mehhanisme strateegilistes narratiivides Zapadi suurõppuse näitel (Ventsel, *et al.*, 2018a).

Et välja töötada ettepanekuid strateegilise kommunikatsiooni ellu viimiseks, uurib magistritöö lähtekohana lääne meediaruumi ja seda, millises kontekstis Baltimaad Zapad 2017 suurõppuse ajal veebiportaalides esindatud olid. Töö eesmärk ei ole välja uurida, kas uudised olid mõjutatud tahtlikult vaenuliku mõjutustegevuse tulemusena või andsid lihtsalt edasi meediasüsteemi, ajakirjaniku, loo autori või kellegi teise arusaamu ja vaatepunkti toimunud sündmusest. Magistritöö autor soovib välja selgitada, kuidas peaks korraldama strateegilist kommunikatsiooni olukorras, kus väikeriik võib olla tavapärasest enam lääne uudismeedias esindatud. Sellest tulenevalt on magistritöö **uurimisprobleem**: Kuidas kujutati Baltimaid lääne veebimeedias 2017. aastal Zapadi suurõppuse kontekstis? Baltimaad on väikeriigid Euroopa äärealal, mistõttu on neile kriitilise tähtsusega liitlaste toetus ja kindel teadmine, et nad ei jää ohtlikes olukordades üksi. Baltimaade esitlusviiside uurimine lääne meedias võib viidata nende praegustele suhetele liitlastega ja julgeolekule, mida teades on võimalik astuda samme, et toetada väikeriikide kuvandi loomist soovitud suunas. Arvestades meedia rolli riigi julgeolekus ja selle seotust poliitiliste otsustusprotsessidega, mida käsitletakse magistritöö teoreetilises peatükis, võib sihipärane strateegiline kommunikatsioon ja selle abil kujundatud kuvand liitlaste meedias toetada jõudsalt riikide diplomaatilisi jõupingutusi ja heidutustegevust.

Lähtuvalt uurimisprobleemist on püstitatud järgmised **uurimisküsimused**:

1. Millised olid lääne veebimeedias Baltimaade kohta esitatud sõnumite peamised sisulised aspektid ja sellest tingituna Baltimaade üldine kuvand?
2. Kas ja kuidas mõjutasid loodud kuvandi tekkimist Baltimaade endi sõnumid sündmuse perioodil?
3. Millised olid peamised õppetunnid Balti riikidele strateegilise kommunikatsiooni seisukohalt?

Magistritöö **eesmärk** on välja selgitada Baltimaade kuvand lääne meedias suurõppuse Zapad kontekstis ning sellest lähtuvalt võimalused Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni korraldamiseks sarnastes olukordades tulevikus. Eesmärgi saavutamiseks on vajalikud **uurimisülesanded**:

1. Analüüsida teoreetiliste materjalide põhjal meedia ja strateegilise kommunikatsiooni seoseid riikidevahelise koostöö ja julgeolekuga, kus üks osapool on väikeriik.
2. Analüüsida lääne veebimeedia Baltimaid ja Zapadi suurõppust käsitlevaid kajastusi ning nendes levinud sõnumeid 2017. aastal.
3. Lähtuvalt eelnevalt selgunust tuua välja õppetunnid ja võimalused Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni edaspidiseks korraldamiseks sarnastes olukordades.

Magistritöö uurimisstrateegia on fenomenograafia. Marton (1981) märgib, et fenomenograafilise strateegia puhul saab eristada kahte vaatenurka: neist esimene iseloomustab maailma, teise vaatenurga järgi uuritakse inimeste kogemust maailmaga. Seega on fenomenograafiline uuring huvitatud inimkogemuse ja teadlikkuse uurimisest, kuid just selle kogemuse kollektiivsest tähendusest. Käesolev uuring, kus keskendutakse uudislugude autorite ja sõnavõtjate tõlgendustele, mõtetele ja kogemustele uuritavast fenomenist ning selle võimalikule mõjule, läheneb teemale teisest vaatenurgast. Täpsemalt soovib magistritöö autor välja selgitada, kuidas väljenduvad need erinevad tõlgendused, mõtted ja kogemused Baltimaid käsitletud veebiuudistes suurõppuse Zapad kontekstis.

Käesoleva magistritöö uurimismeetod on juhtumianalüüs, mis võimaldab fenomeni n-ö osadeks lahti võtta ning uurida seda laiemas kontekstis. Kasutades erinevaid infoallikaid, pakub juhtumianalüüs võimalust kirjeldada ja mõista fenomeni erinevaid tahkusi. (Baxter & Jack, 2008) Yini (2003, pp 5-7) järgi võib juhtumianalüüsi rakendada, kui: (1) uuringus küsitakse „kuidas“ ja „miks“ küsimusi; (2) uuringus ei saa manipuleerida osalejate käitumisega; (3) soovitakse katta ka konteksti, sest need võivad olla uuritava fenomeni seisukohast olulised; (4) piirid fenomeni ja konteksti vahel ei ole selged ja üheselt mõistetavad.

Uurimismeetodist lähtub ka magistritöö andmekogumise meetod: uuriti veebiuudiseid ja -artikleid, mis on ilmunud läänemaailma uudisteportaalides. Valimisse kuulusid Reuters, The Guardian, Politico, BBC, The New York Times, Bloomberg, Foreign Policy, EU Observer ja The Washington Post. Kaasatud on nii päevauudiste kui konkreetsemalt poliitika temadele keskenduvaid portaale. Magistritöö eesmärgi saavutamiseks rakendati dokumendianalüüsi, mis

on mõeldud dokumentide, kirjade, eksperthinnangute jt eraldiseisvate tekstide analüüsimiseks, mille hulka kuuluvad ka artiklid ja uudised. Kasutades dokumendianalüüsi ainsa meetodina keskendub uurimistöö sellele, kuidas on uuritavates andmetes reaalsus dokumenteeritud (Flick, 2009, lk 255) ehk väljendades teiste sõnadega, kuidas uuritavates meediatekstides seda reaalsust tõlgendatakse.

Meediatekstide sisu analüüsitakse kvalitatiivse kontentanalüüsi abil (ingl *qualitative content analysis*), kuna see aitab kõige paremini süüvida konkreetsetesse juhtumisse. Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit tutvustas maailmale Siegfried Kracauer, kes pööras tähelepanu tõsiasjale, et kvantitatiivse kontentanalüüsi kasutamisel ei pruugi saada täit selgust tekstide sisu kohta. Kvalitatiivne kontentanalüüs keskendub tekstides peituvate tähenduste avastamisele ning analüüsib selle kommunikatiivset sisu (Kracauer, 1952, ref Kuckartz, 2014, pp 31). Kuigi kvalitatiivse kontentanalüüsi puhul on tegemist küllaltki keeruka protsessiga, on see lähenemine töö eesmärgi saavutamiseks parim. Kvalitatiivne kontentanalüüs võimaldab keskenduda teksti komponentide kontekstile, tähenduste varjatud struktuuridele, erinevate juhtumite iseloomulikele omadustele ja asjadele, mis ei ilmne tekstis (Ritsert, 1972, pp 19-31 ref Kohlbacher, 2006). Neid aspekte klassikaline kvantitatiivne kontentanalüüs arvesse ei võta. Seega aitab kvalitatiivne kontentanalüüs mõista uudismeedias levinud sõnumite sisu ning seda, kuidas esitleti meediatarbijatele Zapadit ja Baltimaid selle kontekstis. Lisaks konsulteeriti magistr töö koostamise käigus Eesti ja Leedu kaitseministeeriumi strateegilise kommunikatsiooni osakonna juhatajatega ning NATO strateegilise kommunikatsiooni kompetentsikeskuse eksperdiga.

Töö struktuur vastab eespool esitatud uurimisülesannetele. Magistr töö esimene peatükk toob välja teoreetilised lähtekohad, mis käsitlevad väikeriike julgeolekukeskkonnas, Baltimaade võimalikke valikuid strateegilise kommunikatsiooni elluviimisel ja meedia rolli riigi julgeolekus. Töö teises peatükis antakse ülevaade 2017. aasta Zapadi õppusest, tuuakse välja uurimisstrateegia ja meetodikirjeldus ning esitatakse dokumendianalüüsi kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemused. Kolmandas peatükis antakse ülevaade kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemustest, esitatakse põhilised järeldused ja neist lähtuvad ettepanekud strateegilise kommunikatsiooni edasiseks planeerimiseks ja elluviimiseks.

1. STRATEEGILINE KOMMUNIKATSIOON KUI VÄIKERIIKIDE JULGEOLEKU TOETAJA

Meid ümbritsev julgeolekukeskkond on viimasel aastasajal oluliselt muutunud, mistõttu on räägitud uutmoodi lähenemistest ka julgeoleku teadusuuringutes. Suurem muutus sai alguse 20. sajandi lõpus ja eriti külma sõja järel, kui julgeolekust sai varasemaga võrreldes palju laiahaardelisem mõiste (Bailes & Rickli, 2014). Sellist avarat julgeolekukäsitust defineeritakse Eesti julgeolekupoliitika alustes kui arusaama julgeolekust kui riigi ja selle rahva võimest kaitsta endale omaseid sisemisi väärtusi ja eesmärke mitmesuguste väliste poliitiliste, sõjaliste, majanduslike ja ühiskondlike ohtude ja riskide ning nende koosmõjude eest ja saavutada nende ohtude ja riskide tasalülitamine (Eesti julgeolekupoliitika alused, 2017). Selle arusaama alla koonduvad lisaks traditsioonilistele (sõjalistele) aspektidele ka näiteks informatsioonilised, kultuurilised ja sotsiaalsed tegurid, mistõttu on ümber mõtestamise protsessis kogu maailma, sh teadusringkondade arusaamad julgeolekust. Varasemad realistlikud arusaamad on pidanud oluliseks uurida julgeolekut riigi tasemel, kuid need ei arvesta sotsiaalseid ja kultuurilisi aspekte, mis mängivad tänapäeva sõjapidamises äärmiselt olulist rolli.

Ka käesoleva magistritöö põhiline lähtekoht on konstruktivistlik arusaam julgeolekust ja rahvusvahelistest suhetest, mis peab oluliseks *ideid*, *identiteeti* ja *interaktsiooni* (Agius, 2016, pp 50). Seega on viimastel aastakümnetel esile kerkinud mitmed uurijad, kes käsitlevad julgeolekut kui sotsiaalset konstruktsiooni, mida mõjutavad teatud sotsiaalsed, ajaloolised ja poliitilised kontekstid. Julgeoleku konstruktsioon on nende sõnul sõltuv inimeste endi teadmistest, (poliitilistest) hoiakutest ning mitmest muust asjast, rääkimata selle pidevast muutumisest nimetatud eelduste muutumise ja arenemise tõttu (Browning, 2013). Samal arvamusel on ka Wendt, kelle hinnangul on sotsiaalsed ohud konstrueeritud (Wendt, 1992, pp 405). Konstruktivistide jaoks on sõjalise võimekuse suurus, kvaliteet ja struktuur olulised ainult seepärast, et asjaomased sotsiaalsed ja poliitilised toimijad usuvad, et need on olulised (Meyer & Strickmann, 2011). Kuigi konstruktivistlike lähenemiste kriitikud on välja toonud peamise puudusena selle suutmatuse väiteid empiirilisel testida (Agius, 2016, pp 64) ning on tõdetud, et konstruktivistlikud lähenemised peavad rohkem tähelepanu pöörama materiaalsetele ressurssidele (Meyer & Strickmann, 2011), on sellest tänaseks kujunenud peamine lähenemine rahvusvahelistes suhetes ja julgeoleku-uuringutes (Agius, 2016, pp 53).

Mitmed rahvusvahelised konfliktid, Baltimaade julgeoleku seisukohalt ehk kõige olulisemad ja tugevalt “uutmoodi” sõjapidamist demonstreerinud Gruusia sõda (2008) ja Krimmi

okupeerimine/annekteerimine (2014), aitavad selgitada laia julgeolekukäsituse tekkimise põhjuseid. Kuna Baltimaade, just nagu teiste väikeriikide julgeolekus mängivad olulist rolli liitlased (Wivel, 2005; Bailes, *et al.*, 2013; Jurkynas, 2014), kes tagavad nende julgeoleku militaarsete vahenditega, lasub Eestil, Lätil ja Leedul pidev vajadus end pehme jõu abiga julgeolekukeskkonnas ja liitlaste silmis legitimeerida. Lähtudes julgeoleku laiast käsitusest, räägitakse teadusringkondades Ameerika Ühendriikide poliitikateadlase Joseph Nye (2004) pehme jõu ja targa jõu lähenemistest, mis võivad mõjutada ka väikeriikide rolli uutmoodi julgeolekukeskkonnas, mis peab lisaks militaarsetele lähenemistele oluliseks ka pehme jõu komponente.

Bailes ja Rickli (2014) väidavad, et eespool kirjeldatud muutus ja kõigi võimalike aspektide kombineerimine loob julgeolekuga seotud teemadest väga laiahaardelise skaala. See toob kaasa olulise probleemi: vaid vähesed väikeriikide uurimused on integreerinud militaar-strateegilised, majanduslikud ja mitte-militaarsed dimensioonid. Seega on nende hinnangul puudus teadmistest, milliseid väljakutseid toob riikidele kaasa nende väiksus, niisamuti pole võimalik esitada usaldusväärset valikut lahendustest, mida väikeriigid saaksid nende väljakutsetega silmitsi seismiseks kasutada (Bailes & Rickli, 2014).

Seega on konstruktivistlik „muutus“ julgeolekukäsitustes pannud teadlasi ümber mõtestama ka väikeriikide võimalusi ja rolli rahvusvahelisel (julgeoleku)areenil – tekib küsimus, kas sotsiaalsetes, kultuurilistes ja informatsioonilistes aspektides võib peituda väikeriikidele võimalus oma julgeoleku tugevdamiseks. On tõsiasi, et riigi valitsemises peavad väikeriigid täitma suurtega samu funktsioone (Randma-Liiv & Sarapuu, 2019), mille hulka kuulub ka riigi strateegiline kommunikatsioon. Küll aga on magistritöö autori hinnangul oluline uurida, millised valikud võivad väikeriikide tegevust tõhustada ning kuidas strateegilise kommunikatsiooni funktsioonile väikeriigi eripärasid arvestades läheneda.

Strateegia mõiste tuleb klassikalisest Kreeka sõnast *στρατηγός*, mis tähendab sõjapealikku (Hallahan, *et al.*, 2007). Seda kasutati juba 6. sajandil eKr ning enim viidatud strateegia definitsioon ulatub tagasi sõjateoreetiku Carl von Clausewitszi aega, kelle teos “Vom Kriege” (ingl *On War*) on tõenäoliselt seniajani mõjukaim strateegia uurimus (Nothhaft & Schölzel, 2015, pp 18). Ka kommunikatsioon ja avalikud suhted ei ole sõjateoreetikute käsituses täiesti võõrad mõisted. Clausewitz arutles termini “avalikud suhted” üle Preisi reformi ajal ning selgitas oma varasemates kirjutistes avalike suhete eesmärki kui ühte kolmest üldisest sõjalise strateegia printsiibist (teised kaks olid vaenuliku armee hävitamine ja selle vahendite ja vara oma valdusse saamine) (Nothhaft & Schölzel, 2015, pp 18).

Seega ei jäta traditsioonilised sõjateoreetilised lähenemised kahtlust, et kommunikatsioon on oluline riigi (sõjalise) strateegia osa. Näiteks Christopher Paul defineerib strateegilist kommunikatsiooni kui riikliku strateegia tugitegevust ja peab seda koordineeritud tegevusteks, sõnumiteks, piltideks ja teisteks märkideks või kaasamise vormideks, mille eesmärk on informeerida, mõjutada või veenda valitud auditooriume riiklike eesmärke toetama (Paul, 2011, pp 3). Magistritöö autori hinnangul on oluline, et väikeriigil oleks strateegilised sihid kommunikatsioonitegevuste korraldamisel, et need toetaksid parimal viisil riigi julgeolekut ja positsiooni rahvusvahelisel julgeolekuareenil.

Sõjateoreetik Clausewitz on märkinud, et kuigi sõjaline tegevus võib sisaldada endas kommunikatiivseid tegevusi, on juba sõjapidamine ise kommunikatsioonivorm (Nothhaft & Schölzel, 2015, pp 28). On ilmselge, et ka Venemaa Föderatsiooni suurõppus Zapad 2017 taotles muu hulgas kommunikatiivse sõnumi saatmist ning sama tegi vastukaaluks NATO, viies ellu heidutustegevusi liitlaste kohalolu kaudu Baltimaades. Sealjuures on oluline märkida, et leidub tugev korrelatsioon regioonis liitlaste kohalolu ja heidutuse efektiivsuse vahel (Grygiel & Mitchell, 2016, pp 122 ref Takacs, 2017). 2017. aasta Zapad oli varasematega võrreldes märksa mitmetahulisem ilming, mis ei kajasta ainult Venemaa Föderatsiooni praegust sõjalist tugevust, vaid võimaldab ühtlasi mõista sedagi, kuidas ja kellega valmistub Venemaa tulevikus kokku pörkama (Suhhankin, 2017). Seega oli Zapad 2017 suurõppusel nii propagandistlik kui militaarne väärtus, olles kooskõlas Venemaa Föderatsiooni infooperatsioonidega, mida on täide viidud juba aastaid (Strategic Comments, 2018).

Magistritöö teooriaosa esimene alapeatükk käsitleb väikeriike tänapäevases julgeolekukeskkonnas. Teoreetilise osa teine alapeatükk keskendub Balti väikeriigi, Baltimaade võimalikele suundadele strateegilise kommunikatsiooni elluviimisel. Kuna autor soovib magistritööga välja selgitada, kuidas nähakse Baltimaid nende liitlaste ühiskondades, käsitleb teoreetilise osa kolmas alapeatükk meedia kui ühiskonna väärtuste kandja rolli.

1.1 Väikeriigid praeguses julgeolekukeskkonnas

Eelnev peatükk kirjeldas muutunud julgeolekukeskkonda, mis on toonud endaga vajaduse meid ümbritsevat maailma selgemalt lahti mõtestada. Näiteks märgib Long, et maailmas, kus väikeriike ei valda enam nii suur ärevus ja kus sõjaline sund ei domineeri enam nii selgelt võimu hierarhias, on nii võimu kui väikeriigi kontseptsioonid avatud uutmoodi tõlgendustele (Long, 2017). See tähendab, et uutmoodi julgeolekukeskkonnas ei ole väikeriikide rolli ja nende mõjuvõimu väga põhjalikult käsitletud. Sellega nõustuvad ka Bailes & Rickli, kelle sõnul on

Julgeoleku muutumine mõjutanud ka sellealaseid väikeriike puudutavaid uuringuid, muutes vanemad lähenemised tihtipeale ebatäielikuks või andes lähenemistele väärarõhuasetuse (Bailes & Rickli, 2014). Järgnev alapeatükk selgitab, milliseid riike peetakse rahvusvahelistes suhetes väikeriigiks ning kuidas erinevad autorite arusaamad sageli väikeriigi omadustest.

Väikeriike puudutavate teaduslike käsituste algusajaks võib lugeda II maailmasõja lõppu, mil rahvusvaheliste suhete teoreetilistes käsitustes domineerisid realistlikud lähenemised (Crandall, 2016, pp 15). Mitmed uurijad on sealjuures oluliseks pidanud Annette Foxi teost „The Power of Small States: Diplomacy in World War II“ (1959 [2006]), mida peetakse üheks olulisemaks sammuks väikeriikide uurimise ajaloos just väikeriikide mõju saavutamise seisukohast (Crandall, 2016, pp 15; Ingebritsen, Neumann & Gstöhl, 2006, pp 23; Keohane, 2006, pp 55; Randma-Liiv & Sarapuu, 2019). Fox tunnistab, et II maailmasõja kestel arvati enamasti, et väikeriikide aeg on möödas ja neil ei ole tulevikku ka pärast sõjategevuse lõppu (Fox, 2006, pp 39). Ta näitas oma uurimuses selgelt, kuidas väikeriikide valitud strateegiad mõjutasid II maailmasõja tulemuste kujunemist. See tähendab, et ka väikeriikidel on neid ümbritsevas julgeolekukeskkonnas roll ning õigete strateegiate valimisel on võimalus ka keerulisemad ajad üle elada. Samal arvamusel on Steinsson ja Thorhallsson (2017), kelle hinnangul võivad väikeriigid õigeid strateegiaid valides kompenseerida ilmseid väiksusest tulenevaid puudujääke maailmapoliitika mõjutamisel. Küll aga märgivad Randma-Liiv ja Sarapuu (2019), et tänaseks ei ole välja töötatud väikeriikide valitsemisele eriomaseid tunnuseid, mistõttu on suuruse mõjust tulenevad teadmised hehtilised ning on sageli keeruline hinnata, mis on väikeriikide kontekstis sobiv ja mis mitte.

Väikeriigil ei ole tänaseni ühte selget definitsiooni ning sageli kategoriseeritakse väikeriike mingisuguste kriteeriumite kombinatsiooni abil (Haugevik & Rieker, 2017). Kuigi väikeriikidel on mitmeid sarnaseid omadusi, lähenetakse neile uuringutes sageli erinevalt ja see toimub kas konkreetsete mõõdikute või suhteliste näitajate kaudu. Steinssoni ja Thorhallssoni (2017) hinnangul on väiksuse defineerimise keskmes ressursside ja võimekuste (ingl *capabilities*) nappus, mis määravad riigi võimu ja mõju ulatuse. Mitmed uurijad on esile tõstnud näiteks rahvastikku, territooriumi, majandust (SKP) ja sõjaväe suurust (Ingebritsen, Neumann & Gstöhl, 2004; Antola, 2002, pp 71).

Seega võib väikesteks nimetada riike, mis võrdluses suurematega jäävad alla mingisuguste numbriliste või mõõdetavate kriteeriumite poolest. Väikeriigid on sõjaliselt nõrgad, mis tuleneb nende rahvaarvu ja majanduse väiksusest, ning nad saavad investeerida vähem sõjatehnika arengusse (Steinsson & Thorhallsson, 2017). Samuti ei ole neil mitmekesisest diplomaatilist

võimekust, mis limiteerib nende oskusi ja inimressurssi, mida saab panustada välispoliitikate väljatöötamisse ja läbirääkimistes osalemisse (Thorhallsson, 2006; Corbett & Connell, 2015; Steinsson & Thorhallsson, 2017). Seepärast peavad ratsionalistid (ja eriti realistid) väikeriike suurtest jõududest vähem võimekaks oma suveräänsuse ja territooriumi kaitsmisel ning enda valitud rahvusvaheliste otsuste täide viimisel (Thorhallsson, 2006). Riigi väiksuse ja nõrkuse teemal märgib Long (2017), et väikeriikidel on vähemalt üks ühine joon – nad ei domineeri oma keskkonnas, vaid pigem kohanevad sellega. See tähendab ka kohanemist maailmaga, kus nad ei ole ise oma tuleviku kujundajad. Selliste definitsioonide kaudu lähenedes jäävad väikeriigid tihtipeale suurriikidele selgelt alla ning seepärast peetakse neid enamasti nõrgemaks pooleks (ingl *weak powers*) asümmeetrilistes suhetes liitlastega (Wivel & Steinmetz, 2010, pp 6), samas kui võimu asümmeetria on liitlaste vahelistes julgeolekusuhetes kesksel kohal (Shin, *et al.*, 2016).

Kui võtta seisukoht, et numbrid näitavad riigi tugevust, ei ole põhjust kahelda väikeriikide nõrkuses. Samas Steinsson ja Thorhallsson (2017) märgivad, et arvestades tänapäevast rahvusvahelist süsteemi, võivad populatsiooni, territooriumi, majanduse ja sõjaväe suurus kui võimu komponendid olla ülehinnatud. Kui Rothsteini hinnangul ei saa väikeriike defineerida mingisuguste „objektiivsete“ või „käegakatsutavate“ kriteeriumite kaudu (Rothstein, 1968, ref Keohane, 2006, pp 56), siis Thorhallssoni (2017) hinnangul on eelnevalt märgitud omadused vaid osa kriteeriumitest, mis väikeriigi võimu suurendavad.

Longi (2017) sõnul on väikeriikide mõistet pikka aega selgitatud võimu kontseptsiooni kaudu, mille järgi näitab võim teatud materiaalsete ressursside olemasolu. Erinevad võimalused väikeriikide suuruse määramiseks on hästi kokku võtnud Thorhallsson (2006), kes pakub välja võimaluse hinnata riigi väiksust kuue aspekti kombinatsioonina: kindel suurus (populatsioon ja territoorium), iseseisvuse määr (ehk kuivõrd kontrollib riik ise enda sisepoliitikat ja piire ning kuivõrd seda on tunnustatud), poliitiline suurus (sõjaväe ja administratiivosa võimekus, riiklik sidusus, konsensuslik välispoliitika), majanduslik suurus (SKP, turu suurus ja areng), tajutud suurus (kuidas tajuvad riiki sisemised või välised toimijad) ja eelistatud suurus (riiklike eliitide ideed, ambitsioonid ja prioriteedid, mis käsitlevad nende rolli rahvusvahelises süsteemis). See loetelu sisaldab endas nii kindlaid kui suhtelisi näitajaid, mis üheskoos võimaldavad hinnata riigi suurust rahvusvahelises keskkonnas. Tuleb arvestada, et tihtipeale on ka numbrilised näitajad suhtelised: Bailes (2009) toob näiteks Põhja-Korea, mis 24 miljoni inimesega on Kirde-Aasias küll väike, aga Euroopa mõistes keskmine või suur. Seega võib järeldada, et riigi suurus sõltub paljuski sellest, kellega teda võrrelda.

Tänane julgeolekukeskkond on keerukas ning selle rolli väikeriigi käekäigus mängivad ka mitmed muud aspektid, mis on kaasa tulnud muutunud julgeoleku käsitusega. Ka Fox on pööranud tähelepanu, et kui suurriigid teeb eriliseks just nende suur sõjaline võimekus, siis oma eesmärkide saavutamine vägivalla kaudu on vaid üks poliitilise võimu näitaja. Tema sõnul on teisi vahendeid, mis võivad teatud olukorras osutada tõhusaks, kui soovida saavutada mõju või vastu panna sunnile. Need on näiteks ideoloogilised ja diplomaatilised vahendid, mis aitavad tugevdada ka väikeriike ning säilitada häid suhteid valitud liitlastega. (Fox, 2006, pp 40) Nendele vahenditele on nii suurriikidel kui väikestel toimijatel sarnane ligipääs. Samas märgivad Randma-Liiv ja Sarapuu, et oma funktsioonide poolest on väikeriigid lihtsalt väiksemad versioonid suurtest riikidest – nad peavad täide viima sarnaseid eesmärke. Samas on väikeriikidel sageli piiratumad ressursid ning omamoodi sotsiaalne „ökosüsteem“ (Randma-Liiv & Sarapuu, 2019), mida käsitletakse lähemalt väikeriikide strateegilist kommunikatsiooni selgitavas peatükis.

Haugevik ja Rieker (2017) on arvamusel, et riik võib olla väike globaalsel skaalal, kuid juhtiv oma regioonis või allpiirkonnas. Väiksus ei ole nende sõnul korrelatsioonis väikese jõuga (ingl *small power*), sest mõnes poliitika valdkonnas võivad väikeriigid olla võimekamad mingisuguse rolli täitmisel kui suured toimijad, neil võib olla rohkem manööverdamisruumi tulenevalt vähestest välispoliitilistest eesmärkidest ning nad võivad olla sirgjoonelisemad tänu väiksematele organisatsioonilistele pingetele otsustussüsteemis (Egeland, 1988, lk 5).

Thorhallssoni ja Wiveli (2006) sõnul on võimu omamist oluline eristada mõju täideviimisest ning teatud hetkedel ajaloos on väikeriigid olnud võimelised mõju saavutama hoolimata oma suhtelisest väiksusest rahvusvahelisel poliitilisel areenil. Shin *et al.* märgivad, et enamasti saab tugevam liitlane oma tahtmise, sest selle võimalikud suhte kahjustamise kulud on madalamad. Samas tõstavad nad esile, et see kehtib vaid juhul, kui „kõik muu on võrdne“ ning nõrgemal osapoolel on võimalusi liitlассuhte dünaamikat mõjutada.

Vaicekauskaitè (2017) märgib, et väikeriikidel on kaks peamist suunda, mille abil oma julgeolekut suurendada: nad kas üritavad hoida enese autonoomsust ja jääda neutraalseks või kasutada erinevaid koostööskeme, mille hulka kuuluvad nt suuremate jõudude seatud arengusuundadega kaasaminek (ingl *bandwagoning*), domineerivate jõudude vastu alliansi loomine või peavarju ja nõrkeske otsimise (ingl *hedging*) strateegiate arendamine. Long nimetab kolm strateegiat, mille abil oma mõjuvõimu suurendada: eripärane-loomuomane (ingl *particular-intrinsic*), tuletatud (ingl *derivative*) ja kollektiivne (ingl *collective*) jõud (Long, 2017). Järgmiselt käsitleme neid kolme strateegiat lähemalt.

Esimene neist käsitleb riigi enese võimekusi ning ka Bailes (2009) rõhutab ühe väikeriigi julgeoleku suurendamise võimalusena rahvusliku mõju ja autoriteedi kasutamist, mis võib põhineda mingisugusel spetsiaalsel „nišiteadmisel“. See võimaldab väikeriigil kasvatada oma kompetentsi ja *know-how*'d mingisugusel päevakajalisel või tulevikus olulisel teemal, muutes riigi oma liitlastele väärtuslikumaks.

Kollektiivne strateegia Longi käsitluses tähendab eelkõige liitlassuhteid. Selle kohaselt on võimalik suurte või teiste väikeste liitlastega suruda rahvusvahelisse päevakorda ka väikeriikidele korda minevaid teemasid. Bailes (2009) käsitleb siinkohal kahte strateegilist suunda – partnerlust võimsa riigiga ning liitumist grupi või gruppidega, millel on kollektiivne jõud ja/või mõju. Liitlassuhted on alati olnud rahvusvaheliste suhetes kesksel kohal (Reiter, 1994), ükskõik, kas läheneda väikeriikide või suurte riikide vaatepunktist. Liitlased on peamised välispoliitika vahendid, mille abil suurendavad riigid oma julgeolekut ja nad mängivad otsustavat rolli sõdade puhkemises, levikus ja tulemustes (Reiter, 1994).

Robert Rothstein märgib, et väikeriike ähvardavad potentsiaalselt või reaalselt suurte riikide poliitikad (Rothstein, 1968 ref Keohane, 2006, pp 56), mistõttu otsivad nad võimalusi seda keskkonda mõjutada **rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemise** kaudu (Long, 2017). Maass (2009) märgib, et väikeriikidel ei ole individuaalselt piisavalt mõju, et suruda läbi muutusi rahvusvahelises riikide süsteemis, neid on lihtne ignoreerida ning nad on selles süsteemis ebaolulised toimijad, vastupidi suurtele jõududele. Seda üritavad nad kompenseerida rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemise kaudu, mis võimaldab neil suurendada majanduslikke ja poliitilisi sidemeid. Samas toob see Vayryneni järgi kaasa paradoksaalse olukorra, kus eesmärgiga säilitada oma suveräänsus, tuleb neil sellest osaliselt loobuda (Väyrynen, 2013, pp 70). Bailes lisab, et väikeriigid on poliitiliselt ja majanduslikult haavatavad, mistõttu on neil tarvis luua strateegilisi liitlassuhteid (Bailes, *et al.*, 2012). Just liitlasi peetakse enamasti väikeriikide julgeoleku garantiiks, kuna head suhted suuremate liitlastega aitavad nende võimu rahvusvahelisel julgeolekumaastikul suurendada. Seda võimu ja valitud tegevussuunda aitab omakorda toetada hästi läbi mõeldud strateegiline kommunikatsioon liitlastega.

Baltimaad said NATO liikmeks 2004. aastal, mis tähendab, et nad eelistasid idanaabrile selgelt koostööd läänega. Sealjuures ei ole Euroopa Liidu ja NATO liikmesus Baltimaade julgeolekumuresid täielikult likvideerinud ning Balti regioonis valitsevat identiteeti on suuresti mõjutanud Venemaa, nõukogude pärand ja kommunismijärgse transformatsiooni kogemus (Jurkynas, 2007, pp 166). Need tegurid mõjutavad regiooni tänapäevani ning Takacsi (2017)

sõnul üritab Venemaa tõkestada USA ja Baltimaade suhteid, rõhudes USA kartusele õhutada kohalikke konflikte ning tema liitlaste (Baltimaade) kartusele hüljatuse ees. Tema hinnangul võivad need käigud lõpuks võimaldada Moskvale rohkem ruumi, et Balti regioonis sondeerida ja manööverdada (Takacs, 2017). Teades, et kuulumine Euroopa Liitu ja NATOsse on Baltimaadele olulisemaid julgeolekugarantiisid (Bailes, 2013, pp. [8]), on neile kui piiririikidele kriitilise tähtsusega nende organisatsioonide sidususe hoidmine. Baltimaad, oma geograafilise positsiooni ja väiksusega kuuluvad ääremaadena nende riikide hulka, kes peavad näima tugeva terviku osa, et see heidutustegevus toimiks. Sealjuures tuleb seda strateegiliste ja sihipäraste kommunikatsioonitegevuste abil toetada ja võimendada. Selle nimel on aga tarvis iga päev strateegiliselt tööd teha. Et mitmed riigid NATO sees saavad julgeoleku väljakutsetest erinevalt aru, teeb raskemaks ka organisatsiooni ühtsuse hoidmise. Seepärast rõhutab Thierry Tardy, et suurimad alliansi ees seisvad katsumused on seotud selle sees toimuvaga, mitte väliste sündmustega (Tardy, 2018).

Jurkynas (2007, pp 168-169) on märkinud, et väikeriik saab suurendada oma võimu lisaks suuremate jõududega (nt rahvusvahelised organisatsioonid) liitumisele ka **koostöö abil teiste väikeste riikidega**. Samas tõstavad Steinsson ja Thorhallsson (2017) esile, et väikeriikidel võivad olla erinevad huvid, mis teeb keeruliseks üksteisega liitude loomise, et tasakaalustada suuri riike. Selle väitega nõustub ka Vaiceuskaitè (2017), kelle sõnul võib väikeriikidel olla sarnaseid omadusi, kuid see ei tähenda, et nad jagaksid sarnaseid välispoliitilisi huve. Samas on ka teada, et Baltimaad jagavad julgeolekuohte (Veebel, 2018; Vaicekauskaitè, 2018; Bailes, 2013), mis peaks tegema nende koostöö tõhusamaks. Samuti on räägitud Põhjamaade ja Balti regiooni koostööst piirkonna julgeoleku suurendamisel, kes viivad uutmoodi julgeolekukeskkonnaga kohanemiseks ellu sarnaseid julgeolekupoliitikaid (Vaicekauskaitè, 2018). Kuigi varem on käsitletud Baltimaade ja Põhjamaade erinevaid julgeolekuagendasid (Rublovskis, 2013, pp [12]), mis on läbi aja sarnast koostööd raskendanud, juhib Vaicekauskaitè (2018) tähelepanu, et tänapäeval käsitlevad Põhjamaade ja Balti regiooni riikide julgeolekupoliitikad ühte olulist ühisosa – transatlantilist sidet ja partnerlust Ameerika Ühendriikidega, mis panustab NATO kollektiivkaitse toimimisse. Sellest võib järeldada, et Baltimaad võivad tulevikus kaaluda üha enam kommunikatsioonialast koostööd ka Põhjamaadega siinse piirkonna julgeoleku toetamiseks.

Steinsson ja Thorhallsson (2017) märgivad, et kuigi väikeriigid on rahvusvahelises süsteemis ühtemoodi kehvast olukorrast, on nad majanduslikult ja geograafiliselt mitmekesised. Näiteks on jõukal Luksemburgil, kes oli muu hulgas ka Euroopa Liidu asutajaliige, teistsugused

väljakutsed kui Venemaa Föderatsiooniga piiri jagavatel perifeeria-riikidel Baltimaadel. Võib järeldada, et sellest tulenevalt tajuvad väikeriigid ka neid ümbritsevaid julgeolekuohte erinevalt. Näiteks toovad Dennison *et al.* (2018) välja, et Euroopa Liidus, kes on ka üks oluline toimija julgeoleku tagamisel, on väga erinevad arusaamad julgeolekuohtudest. Sealjuures peavadki nad kõige olulisemaks erinevuseks arusaama Venemaast kui julgeolekuohust. Viimane on aga Baltimaade hinnangul suurim julgeolekuohtudest (Dennison, *et al.*, 2018). Sama rõhutab Veebel (2018) NATO kohta ning lisab, et erinevad arusaamad julgeolekuohtudest teevad keeruliseks ka ühtsete sõnumite väljatöötamise heidutuse saavutamiseks. Samas võib arutleda selle üle, kui ohtlik on asjaolu, et erinevate riikide jaoks on ka julgeolekuohud erinevad. Tõsi, Baltimaad tõenäoliselt tahaksid, et ka teised Euroopa riigid peaksid Venemaa Föderatsiooni suurimaks ohuks. Kuid arvestades riikide geograafilist paiknemist, ajalugu ja hetkeolukorda, on loogiline, et näiteks Lõuna-Euroopa või Lääne-Euroopa riikidel on ohte, mida nad tajuvad aktuaalsemana ja tõsisemana. Küll aga on oluline, et nad ei peaks väikeriikide kartusi ebaoluliseks ning siin ongi tarvis kujundada ühiseid arusaamu Baltimaid ähvardavatest julgeolekuohtudest. Magistritöö autori hinnangul ei ole oluline, et kõik riigid peaksid enda seisukohalt suurimaks ohuks Venemaa Föderatsiooni. Küll aga on oluline, et tuntaks empaatiat Baltimaade vastu ja mõistetak, miks on see tõsine julgeolekuoht alliansile. Strateegilise kommunikatsiooni mõttes on oluline neid ühiseid arusaamu arendada ja hoida NATO ühtsust. Seda eelkõige põhjusel, et väikeriigid on suuresti võimetud end ise kaitsma, neile on kasulikud rahumeelne rahvusvaheline süsteem ning julgeolekugarantiid võimsatelt riikidelt ja rahvusvahelistelt organisatsioonidelt (Steinsson & Thorhallsson 2017).

Long (2017) nimetab tuletatud jõudu kolmanda võimalusena oma mõjuvõimu suurendada. See kätkeb endas muu hulgas ka informatsioonilisi tegevusi, sh kampaaniaid ja lobitööd, mille hulka võib magistritöö autori hinnangul arvata ka strateegilise kommunikatsiooni. Handels (2006, lk 190) käsituses on tuletatud võim nõrkade riikide suutlikkus saavutada oma eesmärged läbi tugevate jõududega manipuleerimise. Ta selgitab, et nõrkade riikide kõige olulisem julgeolekutingimus on veetus teistele riikidele. Selle tõttu on tema hinnangul kõige ohtlikum isolatsioon rahvusvahelisest süsteemist või sattuda võimumängu sellise võimsa riigiga, kes takistab luua suhteid teiste riikidega (Handel, 2006, lk 190).

Eespool anti ülevaade väikeriikide strateegilistest valikutest oma julgeoleku suurendamisel, milleks on peamiselt partnerlussuhted liitlastega (suurte ja väikeste riikidega, rahvusvaheliste organisatsioonidega) ning enese mõjuvõimu suurendamine teatud kompetentsi ja nišiteadmise

kaudu. Edaspidi käsitleb magistritöö võimalusi, kuidas nende valikute abil panustada strateegilise kommunikatsioonitegevusega väikeriigi julgeolekusse ning millistele väikeriigi eripäradest tulenevatele aspektidele peaks sealjuures erilist tähelepanu pöörama.

1.2 Baltimaade kui väikeriikide strateegiline kommunikatsioon

Konstruktivistlik lähenemine peab kultuuriliste ja sotsiaalsete aspektide olulisuse tõttu tähtsaks riigi identiteeti ja ajaloolisi mõjutusi. Seepärast ei ole üllatav, et Baltimaad on teadlikud ja häiritud Venemaa Föderatsiooni võimalikust (informatsioonilisest) tegevusest nende vastu ning see loob Eestile, Lätile ja Leedule ajalooliselt tugeva ühisosa. Ka Jurkynas selgitab, et Balti regionaalset identiteeti on suuresti vorminud Venemaa, nõukogude pärand ja kommunismijärgne transformatsioon (Jurkynas, 2007, pp 166). Jagades piiri Venemaa Föderatsiooniga, jagavad Baltimaad ka sarnaseid julgeolekukartusi ning arvestades piirkonna ajalooga peetakse Venemaad üheks suuremaks ohuks nende iseseisvusele (Veebel, 2018; Vaicekauskaitė, 2018; Bailes, 2013). Näiteks Shlapak ja Johnson (2016) märgivad, et pärast agressiooni Ukrainas võib Baltimaade kui endiste Nõukogude Liidu maade ja praeguste Venemaa Föderatsiooni naaberriikide julgeoleku küsimus olla NATO jaoks kõige problemaatilisem.

Baltimaad on erinevaid eelnevas peatükis toodud numbrilisi mõõdikuid (SKP, rahvaarv jm) arvestades väikesed ning jagades piiri endise Nõukogude naabri Venemaa Föderatsiooniga, ei ole ka nende julgeolek midagi, mida nad saaksid ise tagada. Kõik kolm riiki nõustuvad, et nende suurim lootus põhineb integratsioonil Euroopa Liitu ja NATOsse, samas soovivad nad tugevaid bilateraalseid suhteid Washingtoniga ning stabiilset võimalust elada (lad *modus vivendi*) Venemaa Föderatsiooni kõrval. (Bailes, 2013, pp. [8]) Selle tõttu peavad väikeriigid tegema õigeid valikuid, mis aitaksid neil strateegilistes eesmärkides hoida ühtset poliitilist ja ideoloogilist kurssi ning häid suhteid liitlastega. Just nagu igas teises julgeolekut puudutavas valdkonnas, on ka riigi strateegilises kommunikatsioonis oluline teada, millised aspektid mõjutavad väikeriikide võimalusi selles valdkonnas edukad olla.

1.2.1 Strateegilise kommunikatsiooni määratlus

Strateegilist kommunikatsiooni käsitletakse väga tihti äri, ettevõtluse ja juhtimise teemalises kirjanduses (Hallahan, *et al.*, 2007, Mahoney, 2011). Seepärast ei ole üllatav, et strateegilist kommunikatsiooni käsitletakse tänapäeval sageli avalike suhete sünonüümina või seoses brändinguga (ingl *brand-building*) (Hallahan, *et al.*, 2007). Strateegilise kommunikatsiooni kontseptsioon on viimasel kümnendil olnud laialdaselt kasutuses justkui katusterminina, mis

võib Falkheimeri ja Heide sõnul täita puuduva lüli turunduskommunikatsiooni, avalike suhete, organisatsioonikommunikatsiooni ja teiste distsipliinide vahel (Falkheimer & Heide, 2007). Samuti on seisukohti, mille kohaselt on strateegiline kommunikatsioon termin, mille alla koonduvad propaganda, vastupropaganda (Betz & Philips 2017) ja rahvadiplomaatia (Hacker & Mendez, 2016) ning mille abil saab mõningal määral selgitada strateegilise kommunikatsiooni rolli julgeolekus. Sealjuures märgib Jantunen (2018, lk 232), et kui kommunikatsiooniga seondub eksitavat infot ja sihilikku desinformatsiooni, ei ole tegemist enam strateegilise kommunikatsiooniga, vaid psühholoogiliste ja infooperatsioonidega. Seega on selge, et piirid erinevate lähenemiste vahel on hägused. Sealjuures ei püüdle käesolev magistr töö üleüldise strateegilise kommunikatsiooni kontseptsiooni selgitamise poole, sest see oleks töö mahtu ja fookust arvetades ebamõistlik. Samas on oluline selgitada, mida mõistetakse käesolevas töös strateegilise kommunikatsioonina.

Strateegilise kommunikatsiooni planeerimist militaarvaldkonnas on käsitlenud Tatham (2008), kelle sõnul on see süstemaatiline seeria alalhoidvaid ja sidusaid tegevusi, mida tehakse strateegilisel, operatiivsel ja taktikalisel tasandil. Need tegevused võimaldavad sihtauditoriumite mõistmist, identifitseerivad tõhusad kanalid ning arendavad nende kanalite kaudu ideid ja arvamusi, mis edendavad ja hoiavad teatud tüüpi käitumist. Kuigi see definitsioon võtab kokku strateegilise kommunikatsiooni planeerimise militaarvaldkonnas, on selge, et see sisaldab ka igapäevase julgeoleku kommunikatsiooni elemente. Sellise igapäevase kommunikatsiooni puhul võib tuua mitmeid kokkupuutepunkte ka organisatsioonijuhtimisest tuntud strateegilise kommunikatsiooni lähenemistega. Näiteks selles valdkonnas on mitmed uurijad defineerinud strateegilise kommunikatsiooni kui kommunikatsiooni eesmärgipärase kasutamise organisatsiooni poolt selle missiooni täitmiseks (Hallahan, *et al.*, 2007, pp 4). Kuigi see definitsioon on pärit organisatsioonijuhtimise kirjandusest, viitab see ka strateegilise kommunikatsiooni rollile riigi julgeolekus.

Mõistet „strateegiline“ selgitab magistr töö autori hinnangul väga hästi Bailesi (2009) arusaam, mille kohaselt võimaldab strateegia lähtekohta detailsematele, kohalikele ja paindlikematele taktikalistele tegevustele. Isegi kui strateegia mõistet kasutatakse äri valdkonnas, on see Bailesi hinnangul endiselt kindel ja tihedalt mõtestatud plaan, mis lähtub enese kirjeldatud huvidest ja võimaldab ratsionaalset ressursikasutust teatud perioodi kestel (Bailes, 2009). Sellest lähtudes peab magistr töö autor strateegilise kommunikatsiooni väärtuseks just strateegilise raamistiku loomist, mis võimaldab oma tegevust prioritseerida, näha igapäevaste tegevuste seoseid „suures pildis“ ning panustada enim ressursi olulist mõju saavutamisele lahendustele.

Holtzhauseni ja Zerfassi (2015, pp 4) sõnul on strateegilise kommunikatsiooni protsess enamasti kommunikatsiooniprotsess, mis järgib organisatsiooni strateegilist plaani ja keskendub kommunikatsiooni rollile neid strateegilisi eesmärke võimaldada. Selline lähenemine sobitub hästi ka riigi strateegilise kommunikatsiooni korraldusega.

Seega on siin võtmetähtsusega strateegia olemasolu ning riigi julgeoleku strateegilisel kommunikatsioonil peab olema laiem eesmärk – toetada pikaajaliselt oluliste eesmärkide saavutamist ning ühistele arusaamadele jõudmist riigile olulistel teemadel. Samas tõdeb Bailes (2009), et ka strateegiat võib käsitleda erinevalt. Ühelt poolt käsitleb ta strateegiat kui instrumenti või signaali, millel võib olla arvamuse kujundaja roll, aga mis ei pruugi otseselt edasi anda selle koostajate mõtteid. Sellisest (nt dokumendina) väljendatud (ingl *declared*) strateegiast võib riik või institutsioon rääkida ilma tõelist strateegiat omamata. Teisalt võib strateegia olla riigi või institutsiooni tõeline juhtmõte, mis peegeldab seda, kuidas institutsioon tegelikult mõtleb, mida tahab ja saavutada soovib. See on traditsioonilisem arusaam strateegiast, Bailesi käsitluses sügav (ingl *deep*) strateegia, mis võimaldab planeerida institutsiooni seatud huvide täitmist (Bailes, 2009). See võib kattuda väljendatud strateegiaga, aga ei pruugi. Arusaam sellest, millist strateegiat kommunikatsiooniga toetatakse, võimaldab korraldada ka kommunikatsioonitegevusi teadlikumalt, eesmärgipärasemalt ja läbimõeldumalt.

Eespool kirjeldatud laiem ja mõtestatud raamistatus peaks magistritöö autori hinnangul olema üks põhimõtte rahvusvaheliselt, aga kindlasti ka riigisisese kommunikatsiooni korraldamisel. Jantunen (2018, lk 231) märgib, et strateegiline kommunikatsioon on demokraatliku ühiskonna osa. Seda on vaja nii rahuajal kui ka eriolukordades, kuna see on juhtimise üks tähtsamaid vahendeid. Strateegiline kommunikatsioon on tema sõnul riigi viis konstrueerida ja ülal hoida ühiskonna vaimset vastupanuvõimet kriisidele. Selle ülesanne on vastutada usaldusväärse info jagamise ja seeläbi ka ühiskonna juhtimise väljakutsete eest. (Jantunen, 2018, lk 231) Samuti on riigi igapäevase kommunikatsiooni korraldamisel asjakohane Dimitriu (2012) definitsioon, mis lähtub strateegilise kommunikatsiooni akadeemilisest vaatepunktist ning viitab strateegia, tegevuste, teemade ja sõnumite pidevusele, et saavutada legitiimsust ja toetust.

Jantunen kirjutab, et inforuumi ei ole võimalik täielikult kontrollida, kuid seda saab enda tegevustega mõjutada (Jantunen, 2018, lk 229). Näiteks Hansson (2015) käsitleb oma artiklis kalkuleeritud ülekomunikeerimise (ingl *overcommunication*) strateegiat. See sisaldab kahte võimalust auditooriumiga manipuleerida: võimaldades liiga palju informatsiooni mingisuguse nähtuse kohta, mis hägustab põhilise sõnumi mõistmist (ingl *mere exposure effect*), või korrutades teatud informatsiooni järjepidevalt ja intensiivselt (ingl *validity effect*).

Psühholoogiakirjanduses käsitletud valiidsusefekt ehk sõnumite pidev kordamine (olgu nad esitatud täpselt samamoodi või väikeste erisustega) suurendab automaatselt esitatud väidete valiidsust (Hackett Renner, 2004 pp 210). Hansson (2015) lisab, et avaliku võimu esindajad võivad ülekommunikeerimist strateegiliselt kasutada ka auditooriumiga manipuleerimiseks. On oluline, et Baltimaad ise ei panustaks sellise info ülekülluse loomisse, mis tekitaks auditooriumile raskusi toimuva mõistmiseks. Seepärast on oluline välja töötada konkreetsed, selged ja võimalusel hästi argumenteeritud seisukohad, mida tavapärasest ärevamates olukordades auditooriumiga jagada. Madisson ja Ventsel (2018) on märkinud, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arenedes on otsese füüsilise sõjaohu kõrval üha olulisemaks saanud vastase infosõjaline mõjutamine, milles ühe põhilise võttena kasutatakse hirmutamist. Kõiksugu vastuolulised ja läbimõttlemata sõnumid võivad segadust suurendada ja seeläbi panustada erinevate kartuste ja hirmude külvamisse, mis võibki olla tänapäeval vastase üks olulisemaid eesmärke. Ka Ventsel, *et al.* (2018a) selgitavad, et meedia vahendusel levitatakse strateegilisi narratiive ka sõjalise õppuse osana ning vastase segadusse ajamiseks ja hirmutamiseks. Nad toovad välja, et vastuoluliste tekstide ja narratiividega loodud hirmutunne võib toimida auditooriumi tõlgendusi suunava foonina – eduka infoudu korral pole auditoorium enam võimeline õigel ja valel vahet tegema (Ventsel, *et al.*, 2018a). Seepärast on oluline märgata vastase sõnumites soovi infokeskkonnaga manipuleerida ning jääda oma sõnumites selgeks, konkreetseks ja auditooriumile arusaadavaks.

Iga heal tasemel strateegilise kommunikatsiooni strateegia eeldab vastastikku tugevdavaid elemente (Cornish, 2011). See tähendab, et erinevad tegevused peavad üksteist toetama ning mõned autorid on arutanud sõnade ja tegude vastavuse olulisust. Nende tegude hulgas on näiteks usaldusväärse kasvatamine rahvusvaheliselt (nt militaarsfäärides) ja ka riigi sees, edendades ühiseid, aga ka riiklikke ja riikidevahelisi väärtusi. Samuti hõlmab see informeerimist ja kommunikatsiooni sihtringkondadega (Cornish, 2011). Samas, väljudes kommunikatsiooni piiridest annab tegude ja sõnade kooskõla temaatika alust arvamustele, et strateegilist kommunikatsiooni ei ole riigile vaja ning head poliitika toovad automaatselt kaasa head suhted riikide vahel, sealjuures elimineerides vajaduse rääkida tähendustest ja strateegiatest strateegilise kommunikatsiooni kontekstis (Hacker & Mendez, 2016). Admiral Mike Mullen on märkinud, et palju vähem on tarvis muretseda selle pärast, kuidas oma tegemisi kommunikeerida ning rohkem mõelda sellele, mida kommunikeerivad riigi tegevused (Mullen, 2009, pp 4).

Kui käsitleda kahtlusi strateegilise kommunikatsiooni vajaduses või toimimises, siis seab strateegilise kommunikatsiooni mõju kahtluse alla Murphy, kelle hinnangul ei ole organisatsioonidel muud võimalust, kui üritada strateegiliselt kommuniqueerida, kuid nende ürituste edukad tulemused on ebakindlad just nagu keskkond, milles neid täide viiakse (Murphy, 2015, pp 123). Benoit, Holtzhausen & Zerfass väidavad, et strateegilise kommunikatsiooni spetsialistide tööd saab arvestada kui kaudset panust organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks, kui sidusrühma käitumist võib otseselt nende eesmärkidega seostada. See võib olla võimalik lähitulevikus, kus suurandmed ja spetsiaalsete algoritmide kasutamine loovad strateegilise kommunikatsiooni strateegiate, sidusrühmade käitumise ja organisatsiooni väljundi vahel korrelatsiooni (Benoit, *et al.*, 2015, pp 2). Seega pakub nende hinnangul sotsiaal- ja internetimeedia uusi võimalusi strateegilise kommunikatsiooni tulemite mõõtmiseks. Küll aga on kommuniqueerijatel endiselt olemas vajadus nende mõõdikute tõelise väärtuse mõistmiseks.

Kokkuvõttena võib öelda, et strateegilist kommunikatsiooni saab mõista mitmeti ning sageli saavad ka uurijad sellest erinevalt aru. Käesolevas magistritöös lähtutakse strateegilise kommunikatsiooni puhul eeldusest, et see on pikaajaline protsess, mis on mõeldud riigi kuvandi ja liitlassuhete edendamiseks ning väärare või negatiivsele informatsioonile vastu seismiseks (Hacker & Mendez, 2016). Sealjuures tuleb silmas pidada, et tänastele nurjatutele probleemidele vastamiseks tuleb ka eduka strateegilise kommunikatsiooni jaoks väljuda seni toimivatest silotornidest. Nagu kirjutab Geoff Mulgan (2009), peavad tõhusad strateegiad suhestuma iga ühiskonna osaga. Strateegiad, mis kuuluvad ainult ministeeriumitele, juhtkonnale või strateegiaüksusele, on määratud ebaõnnestuma. Just nagu strateegiad, milles domineerib vaid üks funktsioon (nt rahandus või IT) (Mulgan, 2009, pp 4). Seetõttu on magistritöö autor seisukohal, et käsitledes tänapäevast julgeoleku kommunikatsiooni, on hädavajalik võtta arvesse suuremat konteksti, kui seda on traditsiooniline julgeolek. Kui strateegilise kommunikatsiooni toimimiseks on loodud läbi mõeldud, laiahaardeline ja tugev raamistik, aitab see kiirelt reageerida väikeriigile kasulike sõnumitega sõltumata sellest, kas tegemist on rahuaja või kriisiga. Nagu ka Läti riiklikus julgeolekustrateegias märgitud, on tänases julgeolekukeskkonnas üha keerulisem eristada rahu-, kriisi- ja sõjaaega (Läti Kaitseministeerium, 2016, lk 4).

1.2.2 Väikeriikide strateegilise kommunikatsiooni võimalused lähtudes eripäradest

Käesolev peatükk käsitleb Baltimaade kui väikeriikide võimalusi strateegilise kommunikatsiooni läbiviimiseks lähtudes eespool toodud julgeolekustrateegiast ning strateegilise kommunikatsiooni määratlusest.

Nagu eelnevas peatükis kirjeldatud, on Baltimaade julgeoleku garantii kuulumine NATOsse ning väikeriigid peaksid võtma strateegilises kommunikatsioonis eesmärgiks **näima tugeva terviku osana**. David Takacs (2017), kes on uurinud Ukraina sõja õppetunde Balti riikidele, väidab, et tulenevalt Venemaa Föderatsiooni ohtlikust käitumisest peaks Balti riikide peamine prioriteet olema heidutus. Heidutust hübriidsõja kontekstis uurinud Ducaru (2016, pp 9) märgib, et selle eesmärk on võimalikku vastast veenda, et ründamine (olgu tegemist kättemaksu, majandussanktsioonide, poliitilise isolatsiooni, sõjalise võiduga vms) ei kaalu üles potentsiaalset kasu. Baltimaade puhul on aga kõiksugu heidutustegevused tihedalt seotud NATO tegevusega. Samal seisukohal on Balti Kaitsekolledži teadur Viljar Veebel (2018), kes märgib, et kuna NATO ühine strateegia on heidutus, peaks see kajastuma ka tema strateegilises kommunikatsioonis. Sellest tulenevalt võib öelda, et ka Baltimaade strateegilises kommunikatsioonis mängib NATO olulist rolli, sest aidates ellu viia heidutustegevusi, pakub see võimalust kommuniqueerida end tugeva osana NATOst. Samas lisab Veebel, et heidutus on lisaks materiaalsele kaalutlustele ka psühholoogiline fenomen, mis toimub toimijate peades (Veebel, 2018). Seepärast on kommunikatsioon väga oluline osa heidutusest – panna vastane uskuma ning talle näidata, et alliansi ründamine ükskõik millises küljest ei ole mõttekas. Aga et julgeoleku vaatest põhiline strateegilise kommunikatsiooni lähtekoht – heidutus – töötaks, on tarvis tõelist sidusust. Takacs (2017) märgib, et NATO peab Venemaa heidutamiseks näitama 'jõulist poliitilist solidaarsust' alliansi sees ja et Venemaa katsed mõõta NATO pühendumust Baltimaadele on viimase kahe aasta jooksul märkimisväärselt suurenenud. Larrabee tõstab esile, et läänemaailma tähelepanu on pöördumas Balti regioonilt mujale ning see võib saada Baltimaadele saatuslikuks. Ta märgib, et NATO laienemine ei tähenda Baltimaade julgeoleku-probleemide lõppu, vaid lihtsalt muudab neid. Kuna julgeolekukeskkond on muutumas, on oluline, et Balti riigid ja NATO vastaksid uut moodi katsumustele, mis mõjutavad märgatavalt Baltimaade julgeolekut ja NATO suhteid Venemaaga (Larrabee, 2004, pp 52). See aga nõuab ühtsust ja kindlustunnet, et Baltimaad suudavad säilitada lääne liitlaste hulgas oma legitiimsuse ja et vajadusel aitavad viimased tagada sinise piirkonna julgeoleku.

Veebeli (2018) sõnul pöörasid Ukrainas ja Gruusias toimunud sündmused tähelepanu võimalikele praeguste heidutusmudelite nõrkustele. Tema hinnangul on Baltimaade peamine väljakutse lähiaastatel kommunikatsioon NATO suunas ja tegevusjuhised, kuidas panna alliansi mõistma, et tegemist ei ole regionaalselt hallatava teemaga. (Veebel, 2018) Selle tõttu võib järeldada, et eelmises peatükis käsitletud NATO sidusus ja ühiste arusaamade loomine alliansi ümbritsevatest julgeolekuohtudest on Baltimaadele elulise tähtsusega. Samas tuleb rõhutada, et siin on strateegilisel kommunikatsioonil vaid riigi diplomaatilisi pingutusi toetav roll, kuid selge peaks olema piir sõnumite vahel, mida soovitakse saate liitlaste ühiskondadele ning mis on mõeldud liitlaste (poliitilisele) eliidile.

Nagu eelmises peatükis käsitletud, võib väikeriikide mõju ja julgeolekut rahvusvahelises süsteemis suurendada ka **koostöö „omasugustega“ ehk teiste väikeste riikidega** (Bailes, 2009; Jurkynas, 2007). Tõhus koostöö naabritega võib muuta riigi (enese)imagot ja leevendada väiksuse efekti, samuti aitab see kindlustada, et väikeriikide erilisi huve ei ignoreeritaks (Jurkynas, 2007). Seepärast tuleks kaaluda võimalusi teha Baltimaade-ülel koostööd ning näidata piiririikide ühist pühendumist NATO sidususe hoidmisele. F. Stephen Larrabee sõnul edendab regionaalne koostöö regiooni sidusust ja koostööd Balti riikide vahel (Larrabee, 2004, pp 55), mis võib omakorda panustada eelmises peatükis käsitletud regionaalsesse heidutusse. Jurkynas (2007) lisab sellele ka riigi imago aspekti: tema hinnangul aitab rahvusvaheline koostöö leevendada väiksuse efekti. Samas on selge, et ühelgi Balti riigil ei ole teise üle kontrolli, et suruda läbi visioon enda soovitud kuvandist ning tagada seda toetavad ühised sõnumid. Nagu igasugune riikidevaheline koostöö, eeldab ka koostöö kolme Balti riigi vahel ühiseid pingutusi ja selget arusaama selle vajalikkusest, tõenäoliselt ka kompromisse.

Eesti suursaadik USAs Jonatan Vsevirov on välja toonud, et kollektiivkaitset Eestis ei saa lahutada kollektiivkaitsest Lätis ja Leedus, sest oleme strateegiliselt üks regioon. Samuti pole kollektiivkaitse Balti regioonis lahutatav laiemast regionaalsest kontekstist: meie kaitses osalevad väed peavad siia jõudma ja saama toetust alliansi muudest piirkondadest. Iseenesestmõistetav on seegi, et kollektiivkaitseoperatsiooni käivitava konflikti korral siin või mõnes teises NATO piirkonnas on konfliktiga otseselt või kaudselt seotud ka ülejäänud NATO piirkonnad (Vsevirov, 2018, lk 19-20). Nagu eelmises peatükis nimetatud, peab Vaicekauskaité (2018) oluliseks mitte vaid Baltimaade koostööd, vaid ka nende kolme väikeriigi ja Põhjamaade ühiseid pingutusi regiooni julgeoleku toetamiseks. Eeldusel, et võrreldes varasema ajaga (Bailes, 2013, pp [12]) on ühtlustunud nende kahe grupi julgeolekuagendad, võib võimalusel

mõelda ühiste sõnumite ja seisukohtade võtmisel julgeolekuteemadel ka kaugemale Balti riikide piiridest.

Eelnevad kolm strateegilist valdkonda (koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega, suuremate liitlastega ja väikeriikide vaheline koostöö) tulenevad väikeriikide vajadusest suurendada oma võimu rahvusvahelisel julgeolekuareenil. Nende aspektide lahti mõtestamisega strateegilise kommunikatsiooni kaudu saab luua igapäevastele sõnumitele laiemat raamistikku, millega toetada pidevat ja pikaajalist strateegiat. Küll aga on oluline mõelda aspektidele, mis võiksid olla väikeriigile strateegilises kommunikatsioonis kasulikud just tema väiksuse tõttu. Steinsson ja Thorhallsson (2017) nimetavad kolm strateegiat, mida väikeriigid on edukalt kasutanud oma võimu suurendamiseks rahvusvahelises süsteemis. Järgmiselt kirjeldatakse neid kolme laiendatud kujul: prioritseeritud pingutused, väikeriigile omane lihtsam administratsioonisüsteem ning soovitud kuvandi loomine.

Esiteks peavad Steinssoni ja Thorhallssoni (2017) sõnul väikeriigid **prioritseerima oma pingutusi**, et üldse mingisugust mõju saavutada. See aitab kompenseerida diplomaatiliste ressursside vähesust, ekspertiisi puudumist ja koondada struktuurset võimu. See tähendab, et nad peaksid keskenduma poliitikasektoritele, mis on neile olulise tähtsusega või mille puhul on kõige tõenäolisem kasu saavutada (Steinsson & Thorhallsson, 2017). Siin saab paralleele tuua juba varem märgitud vajadusega töötada välja oma spetsiaalne nišiteadmised, mis asetab nad rahvusvahelistes suhetes kui mitte võrdsele, siis vähemalt paremale positsioonile. Bailes (2009) selgitab, et see on üks väikeriigi strateegiate omapära: kuna väikeriik ei saa eeldada agressiivset oma agenda pealesurumist või domineerimist mingisuguse grupi üle, peaksid tema rahvuslik mõju (ingl *national influence*) ja autoriteet (*authority*) spetsialiseeruma teatud nišiteadmisele ja põhinema tema enda jõuetusel ehk andma oma ettepanekud edasi mitte-ähvardaval, selgitaval ja isetul viisil. See nišš võib olla oskus või teadmine, mille puhul pakub väikeriik alliansile olulist kompetentsi, mida ei ole lihtne asendada.

Küll aga võivad väikesed poliitikamuudatused olla väikestele ülalt tähtsad (Long, 2017). Seepärast tuleb väikeriikidele kasuks **keskendumine mingisugusele võtmeteemale või -valdkonnale**, kus soovitakse ühiseid arusaamu muuta ja selle nimel strateegiliselt tegutseda. Steinssoni ja Thorhallssoni (2017) arvates ei peaks pidama väikeriikide otsust mõnele konkreetsele teemale ja mitte kõigile teemadele keskenduda nõrkuse tunnuseks. Pigem peaks seda nende hinnangul pidama ratsionaalseks ükskõiksuseks (ingl *rational disinterest*). Strateegilises plaanis on oluline, et väikeriigid keskenduksid oma teemadele pikaajaliselt ja pidevalt. Ka Long juhib tähelepanu sarnasele mõttele seoses poliitikate läbisurumisega:

väikeriigile on ebapraktiline üritada muuta suure võimu poliitikate üldiseid rõhuasetusi. Küll aga võib tema hinnangul olla võimalik muuta suure jõu poliitikaid teatud teemadel väikeriigi kasuks, kui seda teha väikeste pidevate ja eesmärgistatud sammude abil (Long, 2017).

Teiseks kasutavad väikeriigid Steinssoni ja Thorhallssoni (2017) sõnul diplomaatilistes suhetes sageli enda kasuks ära väiksemahulist administratsioonisüsteemi ja sellest tulenevaid omadusi (nt lihtsus, kerksus, mitteformaalsus). Samas märgivad Randma-Liiv ja Sarapuu (2019), et riigivalitsemise vaatepunktist hindavad poliitikud, meedia ja hulk arvamusi liidreid väikeriike populaarsete müütide kaudu (nt et väikeriike on lihtsam valitseda, koostöö ja kontrolli korraldamine on lihtsam kui suurtes riikides või väikestel riikidel on väiksemad mured). Küll aga ei ole need müüdid alati leidnud tõestust. Nende sõnul on fakt, et väikeriikide valitsused, kellel on piiratud inimressurss ja eriline sotsiaalne ökosüsteem, peavad tegelema vastuoluliste pingetega, mis ei ole tingimata populaarsete arvamustega kooskõlas. Väikeriikide valitsejad ei saa loota „lihtsatele lahendustele“, vaid seisavad silmitsi komplekssete paradoksidega, millel ei ole lihtsaid lahendusi. Selle asemel peavad väikeriikide liidrid tunnistama kompromisse ja leidma optimaalse tasakaalu konfliktsete teemade vahel, mis tulenevad riigi suurusest (Randma-Liiv & Sarapuu, 2019) Kuigi need kaks artiklit räägivad mõnevõrra erinevatest asjadest (Steinsson ja Thorhallsson diplomaatiast, Randma-Liiv ja Sarapuu avalikust haldusest), siis tuleb siin välja selge joon – ei saa väita, et kõikides aspektides oleks väikeriikide haldussüsteem üheselt lihtne või keeruline.

Seega võib järeldada, et kuigi teatud aspektides võib väikeriigile omane väiksem haldussüsteem olla kasulik, siis ei too see automaatselt kaasa lihtsamat haldust. Seega ei saa väikeriikide haldussüsteemi pidada lihtsaks, vaid pigem omapäraseks. Üks võimalus, mida võib selline kirjeldatud sotsiaalne ökosüsteem võimaldada, on riigiasutuste ülene **strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi kujundamine**, mis aitaks avalikel institutsioonidel **võrgustada** ning tugevdada riigi positsiooni igas võtmevaldkonnas. Nagu varem mainitud, ei ole kuvand väikeriikide kontrolli all, kuid seda on võimalik erinevate tegevuste abil mõjutada. Ühiste sõnumite väljatöötamine kolme Balti riigi vahel nõuab tihedat koostööd ja koordineerimist. Seda keerulisem on olukord, et samal ajal tuleb tagada ühtsus ka riigi sees. See aga eeldab riigi sees toimivat strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi ja võrgustiku toimimist. Formaalseid struktuure on kindlasti lihtsam luua, kuid need ei pruugi tervikpildis luua efektiivset lahendust (Cornish, 2011). Cornish (2011) märgib, et strateegilist kommunikatsiooni ei saa saavutada kindla, eraldiseisva, tsentreeritud struktuuri ega mingisuguse strateegilise kommunikatsiooni osakonna kaudu. Selleks on vaja ühist strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi (ingl *mindset*),

mis peaks olema integreeritud riigi iga strateegia, riikliku poliitika, organisatsiooni ja osakonna tasandil. Seepärast võib pidada strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi loomist ja paindlikumat võrgustikupõhist lähenemist riikide ees seisvaks väljakutseks, kus oma eelist võiksid väikeriigid ära kasutada.

Kolmandaks käsitlesid Steinsson ja Thorhallsson (2017) ka väikeriigi kuvandi olulisust selle julgeolekus. Nende hinnangul tuleb väikeriigile kasuks **neutraalne ja rahumeelne kuvand**, mis tegelikult on tingitud ka tema nõrgast positsioonist rahvusvahelises süsteemis. Samuti võivad väikeriigid suurendada pehmet jõudu oma ahvatleva kultuuri, väärtuste ja edukate kohalike korraldustega. Pehme jõud on riigi võime panna ahvatluse ja veetluse kaudu teisi tahtma seda, mida tema tahab (Nye, 2004). See on eriti oluline väikeriigile, kes ei suuda n-ö kõva jõu vahenditega suurriikidega võistelda. Seda pehmet jõudu aitab suurendada juba üle-eelmises peatükis käsitletud oma nišš, mis loob väikeriikidele võimaluse olla vajalik. Seda veetlust aitab aga võimendada meedia, mis aitab neid väärtusi vahendada globaalselt ning panustab liitlaste ühiskondade arusaamade kujundamisse väikeriigist, tema imagost ja tegevusest. Küll aga vajab soovitud imago saavutamine ja ühistele arusaamadele jõudmine pingutust ka väikeriigilt endalt, sest tähendust ei ole võimalik luua ilma kommunikatsioonita (*co-construction of meaning*) (Benoit, *et al.*, 2015, pp 7), just nagu ühiseid arusaamu ei saa luua ilma kommunikatsioonita. Üks riigi võimalusi nende eesmärkide saavutamiseks on hästi läbi mõeldud strateegiline kommunikatsioon ja pehme jõu suurendamises on strateegilisel kommunikatsioonil keskne roll (Cornish, *et al.*, 2011).

Seega võib öelda, et väikeriikidel on mitmeid pikaajalisemaid strateegiaid ja korralduslikke aspekte, mida strateegilise kommunikatsiooni tõhustamiseks ära kasutada. Nende erinevate lähenemiste kombineerimine võimaldab magistritöö autori hinnangul välja töötada tugeva ja sihipärase strateegilise kommunikatsiooni strateegia, mis arvestab igat väikeriigile olulist valdkonda. Nii teoreetiliste käsitlete kui empiirilise osa põhjal välja töötatud ettepanekud on esitatud töö viimases osas. Järgnev peatükk käsitleb aga meedia rolli riigi julgeolekus ja võimaldab mõista põhjusi, miks peavad riigid üha paremini läbi mõtlema oma strateegilise kommunikatsiooni tegevused.

1.3 Meedia ja julgeolek

Et jõuda magistritöö eesmärgini, tuleb selgitada ka meedia rolli riigi julgeolekus ja rahvusvahelistes suhetes. Coban (2016) märgib, et realismist lähtuvad lähenemised rahvusvahelistes suhetes on põhjus, miks ei ole täielikult suudetud selgitada kommunikatsiooni

ja massimeedia rolli rahvusvahelistes suhetes. Realism peab põhiliseks toimijaks riiki ning selle lähenemisviisi järgi peaksid välispoliitikat ellu viima poliitikud, kes lähtuvad rahvuslikest huvidest ning seisavad lahus välimistest mõjutajatest nagu uudismeedia (Coban, 2016). Tema sõnul ei saa selle 1940ndatest aastatest alguse saanud lähenemise järgi pidada kommunikatsiooni ja massimeediat riigi võimu osaks, vaid pigem propagandavahenditeks, mida riigid teiste riikide vastu konfliktides ja rahvusvahelisel areenil kasutavad. Meedia roll julgeolekus on eriti oluline demokraatlikes ühiskondades, kus pluralistlikel meediamaaastikel on igal ühiskonnaliikmel „hää“⁴. Kuigi võib väita, et just pluralismis ja institutsioonide sõltumatuses seisneb läänemaailma tugevus, on paradoksaalselt tegemist riigile suure väljakutsega, mis teeb keeruliseks tänapäevastele probleemidele lahenduse leidmise (Allenby, 2015).

Shin *et al.* (2016) märgivad mitmetele uuringutele toetudes, et kokkupuude uudistega võib märkimisväärselt mõjutada avalikku arvamust välispoliitilistel teemadel. Kuigi varem on avalikku arvamust peetud poliitilises otsustusprotsessis pigem tähtsusetuks faktoriks, siis nüüdisajal on tunnustatud selle üha olulisemat rolli (Shin, *et al.*, 2016). Coban (2016) lisab, et meedia poliitilist olulisust saab hinnata erinevatel viisidel. Näiteks on globaalne meedia loonud justkui 'globaalse küla', mille abil on võimalik näha muutusi selles, kuidas riikide kodanikud ennast ja teisi näevad. Meedia pakub informatsiooni ja samal ajal kujundab inimeste maailma kohta õppimise protsessi, mistõttu on massimeedial suur mõju indiviidide maailmapildile. Selles kontekstis on meedia tema sõnul oluline vahend, mis võimaldab luua erisuse grupisisese ja -välise identiteedi vahel, põhinedes pideval kontrasti ja vastuseisu esitlemisel auditooriumile. (Coban, 2016)

Iga päev toimub üle maailma miljoneid sündmuseid, millest ainult mõned saavad avalikuks. Ja veel vähemad neist saavad rahvusvahelise kajastuse osalisteks. Ajakirjanikel on tänapäeval selged ajalised ja mahupiirangud, mistõttu peavad nad valima kõikide nende hulgast välja uudisväärtuslikud sündmused ning kajastama neid teatud ajakirjanduslike normide kaudu (Ayalon, Popovich & Yarchi, 2016). Naveh (2005) selgitab, et rahvusvaheliste teemade kajastused erinevad muu hulgas ka uudisväärtuse tõttu, mida meedia rahvusvaheliste sündmustele omistab. Tema hinnangul on üks mõjuritest siinkohal rahvusvaheline poliitiline agenda, mis mõjutab suuresti seda, kuidas meedia mingisugust sündmust näeb (Naveh, 2005). Rahvusvahelisi konflikte võib enamasti näha kui sündmusi, millel on kõrgem uudisväärtus. Kuigi Zapadi suurõppuse puhul ei olnud tegemist konfliktiga, võib seda siiski pidada uudisväärtuslikuks sündmuseks, arvestades Venemaa Föderatsiooni ja USA pingestunud

suhteid praegusel julgeolekumaastikul ning spekulatsioonide õppuse suuruse ja võimalike eesmärkide kohta. Seega on meedia ja poliitika omavahel tihedalt seotud – poliitiline agenda mõjutab seda, mida meedia peab oluliseks ning samamoodi mõjutab meedia poliitiliselt tähtsaks peetavaid sündmusi.

Lisaks meedia rollile inimeste arusaamade kujundamisel teeb käesoleva magistritöö raames meedia oluliseks uurimisobjektiks asjaolu, et meedia annab aimu ühiskonnas juba kehtivatest väärtustest (Palmaru, 2012; Benoit, Holtzhausen ja Zerfass, 2015). Kommunikatsiooniteoreetik Raivo Palmaru (2012) on selgitanud selliste kultuuriliste väärtuste tekkimist topeltkontingentsi teoreemi kaudu, mille järgi võtab psüühiline süsteem (inimene) vastu sõnumeid ja tõlgendab neid oma kogemuse, kognitiivse ja emotsionaalse seisundi, tõekspidamiste jms põhjal. Selle kaudu tekivad sotsiaalse süsteemi tasandil sotsiaalselt aktsepteeritavad tähendused ja tähendusmustrid. Kommunikatsioonis osalevad indiviidid avaldavad oma arvamusi, mida sotsiaalsel tasandil (suhtluspartnerite keskel) kas aktsepteeritakse või lükatakse tagasi. Viimane juhtub, kui arvamus ei vasta kollektiivselt aktsepteeritud reaalsuse määratlusele (Palmaru, 2012). See selgitab arusaama, mille kohaselt meedias levivad sõnumid annavad aimu ühiskonnas levivatest arusaamadest ja väärtushinnangutest – kui selles üritatakse levitada ühiskonnas mitte soositud infot, lükatakse see küllaltki kiiresti ümber. Samas arusaamal on ka Benoit, Holtzhausen ja Zerfass, kelle sõnul lükkab avalikkus argumentid ümber, kui need ei ole autentsed ega panusta ühiskonna arengusse (Benoit, et al., 2015, pp 5). Selle nähtuse on tinginud viimastel aastakümnetel toimunud massikommunikatsiooni areng, mis tuleneb demokraatlikele ühiskondadele omasest pluralismist ja võimalusest kaasa rääkida. Eeltoodust võib järeldada, et lääne meedias levivad uudislööd annavad aimu sellest, millisena nendes ühiskondades Baltimaid nähakse.

Samas on selge, et meedias levivad erinevate osaliste tõlgendused ning ainuüksi nendest ei saa teha põhjanevaid järeldusi riikide tegelikest suhetest. Küll aga viis, kuidas meedia rahvusvahelisi sündmusi kajastab, mõjutab mitmete uurijate hinnangul avalikku arvamust, millel on mõju poliitikakujundamise protsessile (Baum & Potter, 2008; Soroka, 2003). Näiteks Nissen (2015, lk 23) selgitab, et enamik konflikte ja sõdu on lääne liberaalsete demokraatiate jaoks nõu valitud sõjad, mis nõuavad tugevat õiguspärasuse põhjendamist. Seega võib edukaks pidada olukorda, kus toimija (näiteks väikeriigi) eelistatud sõnum panustab talle soodsate poliitikate kujundamisse (Yarchi, 2016). Selleks on aga tarvis legitiimsust. Väikeriigile on oluline saavutada legitiimsus lisaks liitlastele (sh poliitilisele eliidile või ametnikele) ka nende ühiskondades. Kohalikud riigijuhid peavad demokraatlikus ühiskonnas pidevalt legitimeerima

oma otsuseid ning seda on lihtsam teha igas valdkonnas, kui on olemas avalikkuse poolehoid (Ihlen & Verhoeven, 2015, pp 130). Lazarsfeldt & Merton (1948, pp 236) lisavad, et meedial on oma roll legitiimsuse ja staatuse omistamisel avalikkuses käsitletavatele teemadele ja toimuvatele protsessidele. Teema on seda olulisem, et ülemaailmne populismi tõus paneb proovile riikidevaheliste ühenduste ühtsuse ja püsivuse (Galeotti, 2017; Biscop, 2018) ning selle tulemusena muutuvad magistritöö autori hinnangul üha tugevamaks avaliku arvamuse ja poliitiliste otsuste seosed. Küll aga on meedia rolli käsitlusi rahu-uuringutes (*peace studies*) kritiseerinud teadlased Hamelink ja Hoffmann, kes on seisukohal, et sageli omistavad sotsiaalteadlased ja mõju-uurijad meediale ebarealistlikke ootusi selles osas, millist mõju see auditooriumis esile kutsub (Hamelink & Hoffmann, 2008).

Mõju uurimine on keerukas protsess, eriti lähtudes konstruktivistlikust arusaamast, et iga sõnumi vastuvõtja tõlgendab seda eri viisil. Seepärast ei saa eeldada, et ta saab sellest täpselt nii aru, kui saatja mõtles ning seda enam on tarvis pikaajalist sihipärast ja eesmärgistatud tegevust, et panustada ühiste arusaamade tekkimisse. Lisaks on Shin *et al.* (2016) märkinud, et rohkem tähelepanu meedias ei too alati kaasa olulise teema paremat mõistmist. Uurides Lõuna-Korea ja USA suhteid kahe juhtumianalüüsi kaudu, tõdeti, et meedial on võim mõjutada avaliku arvamuse kaudu partnerlussuhete dünaamikat ja väikeriigil on võimalus mõjutada liitlaspoliitikat. Samas tõid uuringu autorid välja, et oma teemade praimimisel ja raamimisel süüdistati Lõuna-Koread riskide ja võimalustega liialdamises. See toob kaasa ohu kahjustada liitlassuhteid, kui liigne meediatähelepanu põhineb väärinfol või on ideoloogiliselt kallutatud. Nad rõhutavad, et asümmeetria kasutamine võib tõhustada teatud huvide läbisurumist, kuid kasutades seda liiga tihti, võivad need kaasa tuua liitlassuhete kahjustumise pikemas perspektiivis (Shin, et al., 2016).

Väikeriikide kui rahvusvahelises süsteemis kohanejate rollist tingituna on oluline asjaolu, et kõik riigid ei saa võrdselt meediatähelepanu osaliseks ehk mida rohkem meediakajastust mingi riik saab, seda tõenäolisemalt on ta oluline riigi huvide seisukohast (Bennet & Paletz, 1994, pp 31; Wanta, Golan & Lee, 2004). Võttes arvesse eelnevalt välja toodud asjaolu, et meedias levivad sõnumid mõjutavad avalikkuse poliitilisi hoiakuid, on strateegilise kommunikatsiooni elluviimise seisukohalt oluline mõista tänapäevase meediasüsteemi toimimist. Ajakirjanikud annavad uudislugudes edasi oma tõlgenduse maailmas toimuvatest sündmustest (Hoxha & Hanitzsch, 2017). Kui võtta arvesse asjaolu, et nende tõlgendused jõuavad laiema ühiskonnani, lasub neil väga suur ja oluline roll selle teatud ühiskonna arusaamade kujundamisel kõne all olevast sündmusest. Hoxha ja Hanitzsch märgivad ka, et igapäevarutiin, mis võib olla

ajakirjanikele justkui „loomulik viis“ uudiseid koostada, võib sisaldada endas peidetud faktoreid, mis mängivad protsessi tuntaval viisil ümber.

Lisaks võib professionaalne ideoloogia ja ametist johtuv eneseteadlikkus suurendada ajakirjanike võimalust tähelepanuta jätta mõnede faktorite tähtsust. Näiteks Hoxha ja Hanitzschi (2017) uuring näitas, et poliitilised ja sõjalised toimijad, samuti valitsusvälised organisatsioonid võivad olla huvitatud oma tegevuse positiivsest kajastamisest. Sel põhjusel nad tihti „söödavad“ meediale infot ja üritavad kindlustada, et ajakirjanikud kajastavad neid „õigel moel“. Ajakirjanikud peavad oma tööd enamasti originaalseks ehk arvavad, et nad arendasid loo mõtte iseseisvalt välja (ilma väliste mõjude või surveta). Küll aga selgus, et mitmed ajakirjanike lood olid nende pähe „ilmunud“ erinevate väliste jõudude ja mõjude tulemusena. Nende jõudude hulgas olid kas poliitilised juhid, valitsusvälised organisatsioonid või muu meedia. (Hoxha & Hanitzsch, 2017) See viitab väga selgelt, et ajakirjanike kirjutatu on sõltuv neid ümbritsevast keskkonnast. Kuigi tänapäeval on väga levinud faktide teadlik manipuleerimine ja „reaalsuse“ hägustamine auditooriumi mõjutamiseks, rõhutavad Hoxha ja Hanitzsch oma uuringu põhjal, et ajakirjanikud ei pruugi teha seda tahtlikult (Hoxha & Hanitzsch, 2017). Nad sageli lihtsalt esitlevad auditooriumile informatsiooni parimal viisil, nii, kuidas nad seda oskavad ja õigeks peavad. Samas on olemas ka teistsuguseid motivatsioone: näiteks levitatakse valeuudiseid raha teenimiseks, trollimist nalja pärast, propageeritakse teatud raamistusi või kasutatakse meediat avaliku arvamuse mõjutamiseks (Marwick & Lewis, 2017, lk 27). Sealjuures on oluline silmas pidada, et ühiseid arusaamu saab looma hakata selle informatsiooni põhjal, mida inimestele esitatakse. See paneb riikidele olulise ülesande edastada oma sõnumeid läbimõeldult ja arusaadavalt, et nad saaksid luua endale oluliste sihtrühmadega ühiseid arusaamu.

Kokkuvõttes võib öelda, et kuigi suured ja väikesed riigid peavad üldjoontes tegelema samade asjadega, tuleb väikeriikides neile läheneda teatud eripäradest lähtuvalt. See käib lisaks teistele valdkondadele ka strateegilise kommunikatsiooni kohta ja väikeriikide edu aluseks on lahendused, mis lähtuvad just nende vajadustest, võimalustest ja võimalikest eelistest. Nendeks on suurem vajadus prioriteerida oma pingutusi, leida endale tugev nišiteema ning kasutada oma eripäradest (sotsiaalset) ökosüsteemi, mille abil valitud tegevusi parimal viisil toetada.

2. BALTIMAARDE KUJUTAMINE LÄÄNE MEEDIAS ZAPAD 2017 NÄITEL

Nagu eelnevas peatükis välja toodud, ei ole väikeriikide strateegilist kommunikatsiooni põhjalikult uuritud, kuid selle olulisus on kerkinud üha teravamalt päevakorda. Riiga asutatud NATO Strateegilise Kommunikatsiooni Kompetentsikeskus või Euroopa Liidu strateegilise kommunikatsiooni töörühma (ingl *East StratCom Task Force*) loomine näitavad ilmekalt ka rahvusvaheliste organisatsioonide soovi toime tulla tänapäevases informatsioonilises valitsemise ohtudega. Kuna magistritöö autor soovib selgitada, kuidas väikeriikide eriline olukord rahvusvahelises julgeolekus võib mõjutada nende tegevuste tõhusust, on tarvis käsitleda teemat ka konkreetsemal tasandil. Samas on selge, et põhjapanevaid järeldusi strateegilise kommunikatsiooni edukuse kohta ei saa teha, kui põhineda vaid meediaväljaannetes ilmunule. Küll aga võimaldab meediatekstide analüüs välja selgitada erinevad aspektid, millele Baltimaad kui väikeriigid võiksid strateegilise kommunikatsiooni korraldamisel tähelepanu pöörata.

Metoodika peatüki esimene osa käsitleb uurimistöö konteksti ehk ülevaadet suurõppusest Zapad 2017. Sellele järgneb uuringu strateegia ja uurimismeetodi kirjeldus, samuti tuuakse uuesti välja sissejuhatuses tutvustatud uurimisprobleem ja -küsimused.

2.1 Suurõppus Zapad 2017

14.–20. septembril toimunud Zapadi suurõppus oli Sergei Suhhankini (2017) hinnangul varasematega võrreldes märksa mitmetahulisem ilming, mis ei kajasta ainult Venemaa praegust sõjalist tugevust, vaid võimaldab ühtlasi mõista sedagi, kuidas ja kellega valmistub Venemaa tulevikus kokku pörkama. Võimalikele toimijatele, keda peab Venemaa Föderatsioon infosõjas vaenlaseks, on pisut selgust heitnud Shtepa (2016) artikkel riigi infokaitse doktriini mustanddokumendist. Dokumendis antakse mõista, et vaenlaseks võib pidada mõnesid juhtivaid riike, kellel on negatiivne mõju nii Venemaa kui globaalsele infojulgeolekule (ingl *information security*). Negatiivse mõju all peetakse silmas „teatud riikide pakutavaid spetsiaalseid teenuseid, mis taotleavad informatsioonilist ja psühholoogilist mõju, mille eesmärk on destabiliseerida poliitilist ja sotsiaalset olukorda maailma eri regioonides, mille tulemusena õõnestatakse teiste riikide suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust“ (Shtepa, 2016). Shtepa järeldab, et vaenlase definitsioon on dokumendis jäetud hägusaks ning selle käsitlemise kohaselt on Venemaa Föderatsioon justkui ise välise informatsioonilise mõjutustegevuse ohver. Selline vaenlase hägune mõiste jätab ruumi erinevatele tõlgendustele, just nagu oli Venemaa

Föderatsioonil ja lääneriikidel erinev arusaam sellest, kellega harjutati vastuseisu suurõppuse Zapad käigus.

Suurõppused said alguse külma sõja ajal, kui 1973. 1977., 1981., 1984. ja 1985. aastal pidasid Nõukogude Liit ja teised Varssavi Pakti liikmed Zapadi-nimelist ühisõppust. Juba seitsmekümnendatel sisaldasid õppused propaganda sõnumeid ning Kremli eesmärk oli näidata lääne auditooriumile oma sõjalist võimekust. Nõukogude süsteemi langedes tutvustas Venemaa taas sõjalist õppust Zapad 1999. aastal ja sellele järgnesid Zapad 2009, 2013 ja 2017. Alates 2009. aastast on õppusi peetud koos Valgevenega. (Ventsel, *et al.*, 2018b)

Venemaa Föderatsiooni Kaitseministeeriumi ametliku stsenaariumi järgi oli 2017. aasta õppus ainult kaitsele suunatud (ingl *defensive*) ning selle käigus harjutati võitlust terroristidega. Õppuse stsenaarium nägi ette äärmuslaste grupi sissetungi Valgevene ja Kaliningradi territooriumile eesmärgiga korraldada terrorirünnakuid ning destabiliseerida Venemaa Föderatsiooni ja Valgevene. Samuti esitati ametlikus seisukohas, et hoolimata sellest, et suurem osa õppusest korraldatakse Valgevene territooriumil, on stsenaarium simulatsioon ja sellel ei ole sidemeid konkreetsete regioonidega (Ministry of Defence of the Russian Federation, 2017). Sellele arusaamale vastandusid tugevalt lääne ekspertide hinnangud, mille kohaselt näitas õppuse stsenaariumi sisu, kellega valmistub Venemaa Föderatsioon tulevikus kokku põrkama (Suhhankin, 2017). Välisluureameti raportis on toodud, et konflikt sai alguse Valgevenest ja nagu tavaliselt, oli NATO-vastase sõjalise õppuse põhifookus ründeoperatsioonil Balti riikide ja Poola vastu (Välisluureamet, 2018, lk 18-19). Seega rõhutati õppuse rünnakule orienteeritud iseloomu. Stoicescu hinnangul pidi ka 2013. aastal toimunud Zapadi õppus alguses harjutama ründavaid tegevusi Poola ja Balti riikide vastu, kuid selle põhiline eesmärk oli valmistuda konfliktiks Ukrainaga ning seda lääneriigid tollal ette näha ei osanud (Stoicescu, 2017). Samas võib täpsustuseks märkida, et ka 2013. aastal oli Venemaa Föderatsiooni ametliku stsenaariumi järgi Zapadi eesmärk sarnane ja tugevalt kaitsele orienteeritud (Zdanavicius & Czekaj, 2015, lk 47).

2017. aasta Zapadi puhul oli tegemist kogu aasta vältel kestnud Venemaa Föderatsiooni „projektide“ kulminatsiooniga, millele eelnes seeria õppusi ühes strateegilises suunas – läänes (Wilk, 2017). Heuser märgib, et Venemaa Föderatsioon soovis rahvusvahelistest kokkulepetest mööda hiilida varjates Zapad 2013 ja 2017 suurust ning jaotades need mitmeks väiksemaks õppuseks, et hoida neid allpool seatud lävendit, mille ületamisel peaksid nad teisi riike selle toimumisest teavitama (Heuser, *et al.*, 2018). Rohkem kui 13 000 osalejaga õppuste puhul tekib mitmeid kohustusi teiste riikide ees, sh teavitada neid õppuse toimumisest ja kutsuda kohapeale

rahvusvahelised vaatlejad (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2011, lk 24). Sealjuures lisab Wilk, et meedias esitleti õppust kui Venemaa Föderatsiooni sõjaväe väidetavalt viimaste aastate suurimat sõjalist ettevõtmist (koostöös Valgevenega), mis leidis aset NATO riikide vahetus läheduses ja mis võib ette valmistada Valgevene annekteerimist ja/või rünnakut Ukraina vastu (Wilk, 2017). Rahvusvahelised õppused on tähelepanuväärsed just seetõttu, sest need pakuvad võimalust mitte ainult harjutada, vaid ka vägesid ümber paigutada: üks 2017. aasta Zapadi põhilisi murekohti lääne riikidele oli Andriukaitise (2017) hinnangul võimalus, et Venemaa Föderatsioon jätab väed Valgevenesse ja suurendab oma kohalolu piirkonnas. Lääne riikide kartused ja Venemaa Föderatsiooni varasemad tegevused tõstsid väga tugevalt esile läbipaistvuse probleemi. Välisluureameti raportis (2018, lk 18) juhitakse tähelepanu, et Venemaa Föderatsiooni üldine sõjaliste õppustega seotud käitumine näitab, et riigi juhtkond ei hooli rahvusvaheliste kokkulepete ja reeglite aluseks olevatest põhiväärtustest, sh läbipaistvuse ja usalduse suurendamise põhimõtetest.

Infokeskkond ja selles toimetulek on muutumas julgeolekus järjest olulisemaks teguriks. Suhhankini (2017) hinnangul võis Zapadi pealispinna alt välja lugeda neli põhilist tulemust, millest üks oli õppuse kasutamine inforelvana. Ta tõdeb, et Venemaa Föderatsioon saavutas oma põhilise propagandistliku eesmärgi juba enne Zapadi algust, sest oskuslik informatsiooniga manipuleerimine ja selle moonutamine võimaldas külvata kahtlusi, mis levitasid Läänes paanikat (Suhhankin, 2017). Venemaa Föderatsiooni suurõppuse Zapad 2017 meediakajastusi Eesti meedias uurinud Ventsel *et al.* (2018b) kirjutavad, et õppusega seoses levitatud hirmude puhul sai eristada kahte funktsiooni – üks neist oli tekitada auditooriumis segadust ja luua "infoudu" (käesolev töö, lk 23), mida võimaldas teha ka informatsiooni üleküllus ja selle intensiivne kordamine. Teine funktsioon toetas esimest ja koosnes auditooriumi veenmisest, et lääne meedia (ELi ja NATO kõneisikud) levitasid hirmu ja paranoiat ja olid ise sellise infoudu tekitajateks (Ventsel, *et al.*, 2018b). Kui teada Venemaa Föderatsioon kavatsusi sellistes olukordades, on Baltimaade seisukohalt äärmiselt oluline mõelda läbi enda seisukohad ja avalikkusele mõeldud sõnumid, mis oleksid piisavalt konkreetsed ja selged, et ei pansutaks sellise infoudu ega segaduse tekkimisse. Ventsel, *et al.* (2018a) lisavad, et üks viis segadust ja hirmu külvata oli manipuleerida ebamääraste sõnumite ja läbipaistmatute andmetega. Venemaa püüd naeruvääristada lääne spekuleerivad arvamusi Zapadil osalevate vägedede suuruse kohta ja vastavate sõnumite pidev kordamine lõi meedias ettekujutuse, et Venemaa varjab oma tegelikku sõjalist võimet (Ventsel, *et al.*, 2018a). Nad lisavad, et hirmutunde väljendamine kasvatas ähmase referendi tõttu auditooriumis hirmuga segatud nõutust. Nad järeldavad, et

Venemaal õnnestus endast luua Lääne meedias kardetud ja sõjaliselt ohtliku vastase kuvand ning sellega tekitatud ohutunne taastootis omakorda Venemaa sõjalise võimsuse diskursust (Ventsel, *et al.*, 2018a).

Nagu märgitud magistritöö sissejuhatuses, kätkeb sõjateoreetik Clausewitzi hinnangul ka iga sõjaline tegevus kommunikatiivseid elemente ehk sõjapidamine ise on kommunikatsioonivorm (Nothhaft & Schölzel, 2015, pp 28). Sama kehtib ka NATO tegevuste kohta Zapadi õppuse kestel, sest ka nende tegevuste eesmärk oli saata Venemaa Föderatsioonile väga tugev sõnum liitlaste ühtsusest ja kaitse toimimisest. Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teaduri Kalev Stoicescu (2017) sõnul oli 2013. aastal toimunud Zapad laialt esil Baltimaade ja Poola meedias, kuid nende liitlaste hulgas läänes ei äratanud sündmus suurt tähelepanu. Tema hinnangul on 2017. aastal toimunud õppus erinev, sest NATO tervikuna on rakendanud märkimisväärseid samme idaosa kaitsmiseks (Stoicescu, 2017). Nagu sissejuhatuses mainitud, andsid levinud spekulatsioonidele hoogu 2008. aastal toimunud õppusele järgnenud Gruusia sõda ja 2013. aastal alguse saanud Venemaa-Ukraina konflikt ning aasta hiljem toimunud Krimmi annekteerimine (käesolev töö, lk 6). Zapadist kujunes kõrge uudisväärtusega sündmus, mis leidis suurt kajastust nii Baltimaades kui ka mujal maailmas. Tegemist on sündmusega, mille puhul olid Baltimaad tavapärasest sagedamini lääne meedias esindatud ning see annab võimaluse uurida, kuidas näevad uudisteportaalid seda piirkonda ja Baltimaid keskmisest pingelisemas olukorras. See annab omakorda suuniseid riigi strateegilise kommunikatsiooni korraldamisel ja sihtide seadmisel.

Kuigi Zapad lõi tugeva eelduse erinevate arvamuste levikuks, mis käsitlesid õppuse võimalikke eesmärke ja tulemeid, siis Mahda on märkinud, et suuri ootamatusi 2017. aasta õppus endaga kaasa ei toonud (Mahda, 2018). Nagu töös varasemalt nimetatud, on Baltimaade ühine ja olulisim julgeolekuohut Venemaa Föderatsiooni tegevus. See on üks põhjusi, miks arutleti suurõppuse Zapad 2017 ajal ka lääne meedias selle tegelike motiivide üle. Sündmuse kajastuste analüüsimine võimaldab teha järeldusi selle kohta, millisena nähakse Baltimaid lääne meedias tavapärasest ärevamas olukorras.

2.2 Uurimisstrateegia, -meetod ja -probleem

Nagu töö sissejuhatuses toodud, kasutatakse magistritöö koostamisel fenomenograafilist uurimisstrateegiat, mis sai märgatava tõuke alles 1970ndatel. Sellest alates on fenomenograafia arenenud eraldiseisvaks kvalitatiivseks lähenemiseks, mis aitab mõista väga laia valikut nähtusi (Barnard, *et al.*, 1999). Fenomenograafia puhul saab eristada kahte vaatenurka: esimese

kohaselt iseloomustatakse maailma, teise vaatenurga järgi uuritakse inimeste kogemust selle maailmaga (Marton, 1981). Seega on fenomenograafiline uuring huvitatud inimkogemuse ja teadlikkuse uurimisest ning esikohal on just selle kogemuse kollektiivne tähendus. Kuna magistritöös uuritakse lääne meedia konstruktsioone Baltimaadest, on fenomenograafiline uuringustrateegia töö koostamisel kõige sobivam valik. Käesolev uuring, kus keskendutakse uudislugude autorite ja sõnavõtjate tõlgendustele ja arusaamale uuritavast fenomenist (Zapadi suurõppusest), läheneb teemale lähtudes teisest ehk inimese kogemuse vaatenurgast. Marton (1988) toob välja, et fenomenograafia ei tegele ainult kogetud nähtusega või inimestega, kes seda kogevad ja sellest mõtlevad, vaid ka inimese ja teda ümbritseva maailma suhtega. Ta lisab, et kui fenomenograafia kirjeldab inimeste kontseptsioone maailmast, siis on selle lähenemise seisukohalt olulised ka väärad kontseptsioonid reaalsusest (Marton, 1988). Ka magistritöö autor lähtub sellest uurimisstrateegiast, käsitledes meedias levinud tõlgendusi ja arusaamu suurõppusest Zapad ja Baltimaadest kõnealuse kontekstis.

Kuna magistritöö eesmärk on välja selgitada just Baltimaade kujutamine kõikides Zapadit käsitletavates artiklites, kasutatakse kvalitatiivse sisuanalüüsi juures juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi (ingl *cross-case analysis*). Selle puhul vaadeldakse samal ajal mitut analüüsivat juhtumit, nt kogutakse erinevatest artiklitest kokku kõik Baltimaade kohta käivad tekstiosad ja võrreldakse nende kujutamist kõikide kogutud artiklite lõikes. Võrdlusvõimalus loob eeldused mõnevõrra suuremaks üldistuseks võrreldes juhtumipõhise analüüsiga, kus analüüsitakse iga tervikteksti eraldi. Viimane ei ole aga mõistlik nii suure arvu artiklite juures. Samas kuulub artiklite valimisse piisavalt palju internetiartikleid, millega saab üldistada just Baltimaade kujutamist terve õppuse vältel.

Juhtumianalüüs võimaldab fenomeni n-ö osadeks lahti võtta ning uurida seda laiemas kontekstis (Baxter & Jack, 2008; Yin, 2003). Juhtumianalüüs on üks sagedamini kasutatavaid kvalitatiivse uurimise meetodeid (Yazan, 2015). Kuna selle käigus saab kasutada erinevaid infoallikaid, pakub juhtumianalüüs võimalust kirjeldada ja mõista fenomeni erinevaid tahkusi (Baxter & Jack, 2008). Yini (2003, pp 4-7) järgi võib juhtumianalüüsi kasutada, kui:

(1) uuringus küsitakse „kuidas“ ja „miks“ küsimusi. Käesoleva magistritöö uurimisküsimus otsib vastust küsimusele, kuidas Baltimaid lääne meedia veebiartiklites konstrueeriti.

(2) uuringus ei saa manipuleerida osalejate käitumisega. Zapadi suurõppus toimus 2017. aastal, mistõttu on see tagasivaade juba toimunud sündmusele. Andmete analüüsimisel kasutatakse dokumendianalüüsi, mille puhul ei ole võimalik manipuleerida uuritavas juhtumis osalejate

käitumisega. Kuigi uuringu seisukohalt olulist teavet kogutakse ka ekspertintervjuude käigus, tehakse seda meediatekstide analüüsi tulemustele laiemat konteksti võimaldamiseks ning see ei mõjuta uudislugude sisu.

(3) soovitakse katta ka konteksti, sest need võivad olla uuritava fenomeni seisukohast olulised. Selleks, et mõista Baltimaade rolli praeguses julgeolekukeskkonnas, on kriitilise tähtsusega rahvusvahelise julgeolekupoliitika ja konteksti mõistmine. Vastasel juhul ei ole võimalik teha adekvaatseid järeldusi meediakajastustes levinud konstruktsioonide ja nende võimalike tähenduse kohta.

(4) piirid fenomeni ja konteksti vahel ei ole selged ja üheselt mõistetavad. Nagu sissejuhatuses välja toodud, käsitleb magistr töö meediat kui sotsiaalset süsteemi, mis osutab ühiskonnas toimuvale. See paneb meediakajastuste uurimise selgelt olukorda, kus ei olegi võimalik tõmmata selget piiri nähtuse ja meedia tõlgenduste vahele. Kui kontekst mõjutab meediatekste, siis ei ole võimalik välja selgitada, kuivõrd meediakajastused omakorda mõjutavad üldist konteksti.

Magistr töö uuritakse veebiuudiseid ja -artikleid, mis on ilmunud lääne uudisteportaalides 2017. aastal ja käsitlevad Zapadi suurõppust ja selle kontekstis Baltimaid. Artiklite ja uudiste sisu analüüsitakse kvalitatiivse kontentanalüüsi abil (ingl *qualitative content analysis*), kuna see aitab kõige paremini süüvida konkreetse juhtumisse. Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit tutvustas maailmale Siegfried Kracauer, kes pööras tähelepanu tõsiasjale, et kvantitatiivse kontentanalüüsi kasutamisel ei pruugi saada täit selgust tekstide sisu kohta. Kvalitatiivne kontentanalüüs keskendub tekstides peituvate tähenduste avastamisele ning analüüsib selle kommunikatiivset sisu (Kracauer, 1952, ref Kuckartz, 2014, pp 31). Kuigi kvalitatiivse kontentanalüüsi puhul on tegemist küllaltki keeruka protsessiga, on see lähenemine töö eesmärgi saavutamiseks parim, sest võimaldab keskenduda teksti komponentide kontekstile, tähenduste varjatud struktuuridele, erinevate juhtumite iseloomulikele omadustele ja asjadele, mis ei ilmne tekstis (Ritsert, 1972, pp 19-31 ref Kohlbacher, 2006). Neid aspekte klassikaline kvantitatiivne kontentanalüüs arvesse ei võta. Seega aitab kvalitatiivne kontentanalüüs mõista uudismeedias levinud sõnumite sisu ning seda, kuidas esitleti auditooriumile suurõppust Zapad ja Baltimaid selle kontekstis. Seega rakendatakse magistr töö eesmärgi saavutamiseks dokumendianalüüsi, mis on mõeldud dokumentide, kirjade, eksperthinnangute jt eraldiseisvate tekstide analüüsimiseks. Flicki sõnul (2009, lk 262) on dokumendid kommunikatiivsed vahendid, mida on toodetud ja kasutatud teatud praktilistel põhjustel. Tema hinnangul neid

pigem ei saa käsitleda erapooletu informatsioonina ning see käsitlus sobitub hästi meediatekstide uurimise raamistikku.

Nagu sissejuhatuses mainitud, on magistritöö uurimisprobleem järgmine: kuidas kujutati Baltimaid lääne veebimeedias 2017. aastal Zapadi suurõppuse kontekstis? Magistritöö autor soovib meediatekstide analüüsi tulemusena välja selgitada, millised olid lääne veebimeedias Baltimaade ja nende kohta esitatud sõnumite peamised sisulised aspektid ja selle tõttu Baltimaade üldine kuvand. Nimetatud uurimisprobleemist tõukuvad edasised empiirilise osa sammud, sh valimi kindlaksmääramine, andmekogumise meetodid ja andmeanalüüsi tehnikad, mis aitavad parimal viisil jõuda uuringu eesmärkideni.

Uurimistöö empiiriline osa jagunes kolmeks etapiks. Esimeses etapis toimus uurimistöö ettevalmistus, kus koguti taustainformatsiooni ja koguti analüüsitavad veebiartiklid. Teises etapis analüüsiti kvalitatiivselt Zapadit käsitlevaid veebiuudiseid. Kolmandas etapis tehti järeldused, põhinedes meediatekstide analüüsile ning töötati välja ettepanekud väikeriikide strateegilise kommunikatsiooni tõhustamiseks.

2.2.1 Kvalitatiivne kontentanalüüs

Kuckartzi (2014) sõnul tõi 1940ndate aastate lõpp kaasa üldise sotsiaalteaduste nihkumise biheiviorismi poole ja empiirilised uuringud keskendusid hüpoteeside lahendamisele ja teooriate katsetamisele. Seepärast peeti kvalitatiivseid uurimismeetodeid tollal pigem mitte-teaduseks ja nii kadusid ka kontentanalüüsist kvalitatiivsed elemendid. Forman ja Damschroder (2007) märgivad, et võrreldes kvantitatiivsete lähenemistega on kvalitatiivsete uuringute eesmärk mingisugust fenomeni mõista, mitte teha valimi pealt üldistusi suuremale sihtrühmale, mis põhinevad statistilisel järeldustel. Kvalitatiivne lähenemine võimaldab nähtust kirjeldada, mõista selle sees toimuvaid protsesse, näidata osalejate erinevaid vaateid, motivatsioone ja kogemusi ning selgitada, millist tähendust nendele kogemustele omistatakse (Forman & Damschroder, 2007). Kvalitatiivne tekstianalüüs on analüüsivorm, milles teksti mõistmine ja interpreteerimine mängib palju suuremat rolli kui klassikalises kontentanalüüsis, mis piirneb vaid "nähtava" sisu loetlemisega (Kuckartz, 2014 p 33). See uurib olulisi teksti aspekte, milleni kvantitatiivsed analüüsitehnikad ei küündi. Sellised tehnikad mõõdavad tiheduse ja regulaarsuse mustreid paljudes tekstides, kuid Siegfried Kracauer (ref Pickering, 2011) on tähelepanu juhtinud, et kõige olulisem osa tekstidest võib peidus olla aspektides, mida ei saa loendada. Kuckartz (2014, pp 30-32) peab kvantitatiivset analüüsi pigem kvalitatiivse analüüsi

vajalikuks osaks, mitte selle alternatiiviks, mistõttu võib kvantitatiivset analüüsi pidada kvalitatiivse analüüsi esimeseks sammuks.

Kvantitatiivset lähenemisviisi hakati kritiseerima juba 1950ndatel, mil hakati pealiskaudseks ja varjatud tähendusi mitte paljastavaks pidama ka kvantitatiivset kontentanalüüsi (Kuckartz, 2014, pp 31). Umbes kolm kümnendit hiljem, aastal 1983 avaldas saksa psühholoog Philipp Mayring raamatu "Qualitative Content Analysis", millest sai esimene käsiraamat, mis rääkis kvalitatiivsest kontentanalüüsist (Kuckartz, 2014, pp 33). Kvalitatiivne kontentanalüüs on üks paljudest kvalitatiivsetest meetoditest, mida tekstilise materjali analüüsimiseks kasutatakse (Forman & Damschroder, 2007). Pickering (2011) märgib, et kvalitatiivne kontentanalüüs algab kohast, kus statistiline esitlemine jõuab oma piirideni. Kvalitatiivne analüüs paljastab tekstide latentse või peidetud sisu, mis on uurimistöö seisukohalt oluline või millel võivad olla sügavamad tagajärjed kui kohene, nähtav tähendus. Forman ja Damschroder (2007) lisavad, et kvalitatiivne kontentanalüüs uurib andmeid avatud andmekogumise meetoditega, mille eesmärk on minna detailseks ja sügavuti, mitte panustada niivõrd mõõtmisse.

Seega võimaldab kvalitatiivne lähenemine avastada meediatekstidesse peidetud tähendusi ja hoiakuid, mis kvantitatiivselt lähenedes võivad jääda peidetuks. Tänapäeval jõuavad veebiuudised kerge vaevaga kümnete ja sadade tuhandete inimesteni, mistõttu võivad nende hoiakute kujundamisel olla peidetud tähendustel oluline roll. Kvalitatiivse analüüsimeetodi ühe suurema nõrkusena on osutatud selle subjektiivsusele, mida ei ole võimalik lõpuni elimineerida. On väidetud, et kuna kvalitatiivne kontentanalüüs sõltub uurija tõlgendustest, ei ole see piisavalt objektiivne, et anda tõepäraseid tulemusi (Kracauer, 1952, pp 632 ref Pickering, 2011). Kuigi andmete analüüsimine kvantitatiivselt võib kõlada valiidselt kui kvalitatiivselt, siis rahvusvahelise kommunikatsiooni uurimise seisukohalt on väga oluline arvesse võtta konteksti, kus sõnumid liiguvad. Seda aga kvantitatiivne analüüs teha ei võimalda.

Forman ja Damschroder (2007) tõdevad, et kuna kvalitatiivse kontentanalüüsi tehnikad ei põhine kindlatel teoreetilistel alustel, tekitab see uurijate seas sageli vastakaid arvamusi. Samas märgivad nad, et kvalitatiivse uurimisviisi järgi on uurija ise uurimuse peamine instrument ja toob endaga teatud kogemused, eeldused ja vaatenurgad, mis mõjutavad andmete tõlgendamist (Mason, 2002 ref Forman & Damschroder, 2007). Kuna käesoleva magistr töö lähtekoht on konstruktivistlik arusaam, lähtutakse ka töö empiirilises osas sellest filosoofiast. Kuigi positivistlike lähenemiste pooldajatele on äärmiselt oluline minimeerida võimalikku uurija

mõjutusi, siis konstruktivistliku lähenemise puhul ei ole võimalik uurija olemasolu tõlgendamistprotsessist eraldada (Forman & Damschroder, 2007).

Kvalitatiivse tekstianalüüsi metoodikasse on selgust toonud Mayring (2000), kes pakkus välja kaks erinevat protseduuri, mida on võimalik kvalitatiivses kontentanalüüsis kasutada: induktiivne ja deduktiivne kategooriate loomine. Kuna käesolev magistritöö kasutab mõlemaid, annab nendest põhjalikuma ülevaate järgmine peatükk.

2.2.2 Meediatekstide valim, kategoriseerimine ja kodeerimine

Magistritöö uurib uudiseid ja artikleid, mis on ilmunud Reutersi, The Guardiani, Politico, BBC, Bloombergi, EU Observeri, Foreign Policy, The New York Timesi ja The Washington Posti veebiportaalides. Need valiti, kuna (1) nad on olulised infoallikad Ameerika Ühendriikide kui Baltimaade julgeolekus väga olulist rolli mängiva riigi elanikele ja/või (2) üleeuroopalise levikuga ning neis levivaid uudiseid kasutavad allikatena ka mitmed teised uudisteportaalid. Seda, millist rolli mängib liitlasriikide meedia julgeoleku seisukohalt olulistes riikides legitiimsuse saavutamisel, käsitleb magistritöö teoreetilise osa peatükk, kus selgitati meedia ja julgeoleku seoseid.

Näiteks Reutersis ilmunud uudislugusid kasutavad sageli ka teiste riikide ajakirjanikud, kes tuginevad selles edastatud uudistele, kirjutades rahvusvahelistest temadest kohalikes meediakanalites. Magistritöö seisukohalt oli oluline, et valikus oleksid nii inimeste igapäevatarbimiseks mõeldud allikad (nt BBC, The New York Times), kui ka spetsiaalselt poliitikale ja rahvusvahelistele suhetele spetsialiseerunud portaalid (nt Politico, EU Observer), mille auditooriumi moodustavad keskmisest rohkem päevapoliitikaga kursis olevad inimesed. See võimaldab hinnata, kuidas hindavad Zapadit ja Baltimaid oma ala eksperdid, kes tihtipeale on ka julgeoleku valdkonnas tegutsevad või kõneisikud. Valimisse võeti portaalid, milles oli vähemalt neli artiklit, mis käsitlesid Baltimaid Zapadi suurõppuse kontekstis.

Magistritöö uurimisprobleem taotleb selgitada, kuidas konstrueeriti lääne veebimeedias Baltimaid 2017. aasta Zapadi kontekstis. Meediatekstid valiti, sisestades ajalehtede internetiarhiivide otsingumootorisse sõna „Zapad“. Alguses kaardistati kõik Zapadi suurõppusest kirjutavad artiklid eespool nimetatud üheksas väljaandes (kokku 174) ning nende hulgast valiti välja tekstid, milles leidsid kajastust ka Baltimaad (ingl *Baltic States*, *Baltic nations*) või vähemalt üks nendest. Kõik Zapadit käsitlevad artiklid lisati Exceli programmis tabelisse, kuid nende hulgast valiti välja analüüsivad artiklid (Baltimaad nimetatud). Pärast põhjalikku artiklite läbilugemist eemaldati valimist korduvad tekstid või kirjutised, milles

Baltimaid ei märgitud. Korduvate tekstidena käsitleti artikleid, mis otsingu käigus esitati eraldi, kuid viitasid samale veebiaadressile. Valimi lõplikuks arvuks jäi seejärel 96 teksti. Arvesse ei võetud video- ja pildimaterjali ega audioformaadis esitatud teavet. Lõpliku valimi meediatekstitid ilmusid uuritud väljaannete veebiportaalides 9. veebruarist kuni 27. detsembrini 2017. Artiklite teksti analüüsiti kvalitatiivse kontentanalüüsi meetodiga, mille oluline osa oli andmete kategoriseerimine ja kodeerimine. Kui andmed olid kategooriatesse jagatud ja kodeeritud, siis kaardistati nende sisu järgi Baltimaade sõnumid ja riikide konstrueerimise viisid. Artiklite täielik nimekiri ja nende kuulumine analüüsitava valimisse on esitatud magistritöö lisas (Lisa 2).

Forman ja Damschroder (2007) on märkinud, et kvalitatiivse kontentanalüüsi käigus peaks andmeid koguma ja analüüsima samal ajal. Nende hinnangul peaks uurija eduka uurimuse korraldamiseks andmetega juba varakult põhjalikult tutvuma kodeerimisskeemi loomise kaudu. See võimaldab uuritava sisuga tutvuda, avastada uusi teemasid ning luua analüütilisi „aimduseid“, mida saab edaspidises analüüsimisprotsessis testida. Käesoleva töö kodeerimisprotsess toimus kolmes faasis, mida magistritöö autor lähemalt tutvustab: sukeldumine, vähendamine ja tõlgendamine (Forman & Damschroder, 2007).

1. **Sukeldumine** (ingl *immersion*). Siin tutvus magistritöö autor uuritava materjaliga lähemalt ning sai ülevaate „tervikust“ enne üksuste korrastamist. Selle etapi käigus luges autor aktiivselt meediatekste ning kirjutas memo, mis koondas esimesed mõtted, tajud ning erinevad teemad, millele järgnevatel etappidel tähelepanu pöörata.

Selles etapis sai iga artikkel endale arvulise koodi, mida magistritöö autor kasutas hiljem analüüsi lihtsustamisel. Arvulise koodi esimene number näitab meediateksti väljaannet, millele järgneb järjekorranumber. Väljaanded jaotati juhuslikkuse alusel järgmiselt:

1 Reuters, 2 The Guardian, 3 Politico, 4 BBC, 5 Bloomberg, 6 EU Observer, 7 Foreign Policy, 8 The New York Times, 9 The Washington Post.

2. **Vähendamine** (ingl *reduction*) faasis töötati välja süsteemne lähenemine andmete töötlemisele. Selle käigus vähendati uuritavat toormaterjali lähtudes olulisusest uurimisprobleemi lahendamisel ehk valiti analüüsiüksused. Analüüsiüksus on objekt, mille kohta uurija tahab uurimistöö lõppedes midagi öelda. See võimaldab koostada eesmärgipärase valimi, millega parimal viisil uuritavat nähtust mõista (Forman & Damschroder, 2007). Sügavuti nähtust uuriv töö nõuab intensiivset valimi analüüsimist, mitte vaid pinnapealse välja selgitamist, mistõttu on mõistlik analüüsi käigus valida juhtumid, millest on analüütiliselt kõige

rohkem kasu (Forman & Damschroder, 2007). Magistritöö autor käsitles analüüsiüksusena artiklite lõike, mis käsitlesid Baltimaaid. Need lõigud eristati muust tekstist kvalitatiivse analüüsi programmis Nvivo sinise värviga. Samas kodeeriti täielikult Zapadit käsitlev tekst 96 artiklis, sest sageli ei olnud magistritöö autori hinnangul võimalik vahet teha, kus täpselt lõppesid Baltimaade julgeoleku seisukohalt olulised teemad tekstis. Selline lähenemisviis võimaldas analüüsi osas keskenduda valitud analüüsiüksustele (sinised), kuid sealjuures võtta vajadusel arvesse ka muud infot, mis uurimisküsimuse seisukohast küll oluline ei olnud, aga panustas konteksti mõistmise kaudu kvaliteetsemate järelduste tegemisse.

Seejärel jaotati materjal teemade ja teemade segmentide kaupa ning jaotati kategooriatesse. Tekstid jaotati viide peamisse kategooriasse, mis tõukuvad otseselt magistritöö uurimisprobleemist ja olid aluseks ka analüüsiüksuste välja selgitamisel:

- **Baltimaadele omistatud sõnumid**, mis sisaldas nelja eraldiseisvat alamkategooriat (Baltimaad, Eesti, Läti, Leedu). Siin eristati nende riikide „kõneisikute“ sõnavõtte ja iga üksiku riigi esitlemist. Kõneisikute all on mõeldud isikuid, keda on veebitekstides tsiteeritud (sõltumata rollist) või neile seisukohti omistatud (nt „isik ütles“ või „isik arvas“). Sageli viidati Balti riikidele koos kõneisikute tsitaatidega ning see andis võimaluse välja uurida, milliseid aspekte rõhutati riikidele endile omistatud sõnumites. Samuti eristati üldiselt Baltimaadele omistatud seisukohti, milles ei viidatud ühelegi konkreetsele riigile. See andis võimaluse selgitada, millised sõnumid jäid piirkonnale viidates domineerima. Siin selgunu ei pruugi olla üks ühele sõnumitega, mida riik ja kõneisikud saata taotlesid, sest meediatekstides on tegemist ajakirjanduslike valikutega. Nendes kolmes kategoorias töötati välja induktiivsed koodid, sest Baltimaad keskendusid oma sõnumites erinevatele aspektidele.
- **Baltimaade kontekst**. Kaardistati kohad, kus kirjeldati Baltimaaid ilma ühelegi riigile konkreetselt viitamata. See kategooria võimaldas välja selgitada, kuidas Baltimaaid esitleti ning millised sõnumid/hoiakud seda piirkonda kirjeldades domineerisid. Kuna töös uuritakse Balti riikide esitlemise viise, võeti siin arvesse ka riikidele omistatud reaktsioone ja tegevusi.
- **Baltimaaid mõjutav julgeolekukeskkond**. See kategooria sisaldas nii deduktiivseid kui induktiivseid koode. Magistritöö autor soovis välja selgitada, kuivõrd olid Baltimaade kuvandis esitatud mõningad teoreetilises osas käsitletud aspektid (sh heidutus, ühtsus). Samas ei piirdunud vaid deduktiivsete alamkategooriate ja koodidega, sest uurimistöö

eesmärgi seisukohalt oli vajalik välja selgitada ka teisi meediatekstides leiduvaid aspekte, millele otseselt ei osutanud teoreetilises osas käsitletud materjal.

- **Zapad 2017.** Ühte kategooriasse koondati suurõppuse kirjeldus. Selle kategooria kasuks otsustati, sest veebitekstide esmasel lugemisel jäi magistritöö autorile silma mitmeid spekulatsioone Zapadi võimalike tagajärgede ja toimumise eesmärkide kohta. Isegi kui Baltimaid nende spekulatsioonide või Zapadi kirjelduse käigus otseselt nimetatud ei olnud, puudutasid mitmed vihjed ja viited Baltimaade julgeolekut, mistõttu hinnati sellise kategooria olemasolu vajalikuks.
- **Muu kontekst.** Neljanda kategooria alla koondati laiemat konteksti puudutavad tekstiosad, mis ei olnud otseselt seotud Baltimaadega ning mida analüüsi käigus süvitsi ei käsitletud.

Selles etapis koostati ka esialgne kodeerimisjuhend deduktiivsete kategooriate, alamkategooriate ja koodidega. Nagu eespool esitatud, kasutab käesolev magistritöö nii deduktiivset kui induktiivset koodide määramist. Kui esmalt sisaldas kodeerimisjuhend töö teoreetilistest alustest lähtudes paika pandud kategooriaid (deduktiivne), siis jäeti võimalus lisada sellesse uuritavast materjalist tulenevaid uusi koode või vajadusel eemaldada juba olemas olevaid (induktiivne). Nii toimides võimaldas meediatekstide analüüs ühelt poolt nimetada paralleele juba teoreetilises osas käsitletud aspektidega, teisalt aga arvestada ka artiklite sisust tulenevate teiste tähenduslike aspektidega. Esialgne kodeerimisjuhend töötati välja 27 artikli analüüsimisel (3 artiklit igast väljaandest). Selleks loeti tekste, märgiti üles uurimisprobleemi lahendamiseks potentsiaalselt olulised lõigud ja väljendid. Kodeerimisjuhend (Lisa 1) sisaldab järgmisi elemente:

- Põhikategooria (Baltimaadele omistatud sõnumid, Baltimaade esitlemine, Baltimaid mõjutav julgeolekukeskkond, Zapad 2017, muu info);
- Alamkategooria;
- Koodid
- Tekstid, mis sisaldasid viiteid vastavatele koodidele

Iga põhikategooria ja alamkategooria juures on toodud nende sisu kohta täpsemad kirjeldused.

Seejärel kodeeriti kodeerimisjuhendi järgi kõik ülejäänud artiklid, kusjuures selle protsessi käigus kohandati veel kodeerimisjuhendit. Autor luges materjale terviklikult ning jõudnud uurimisküsimusele vastamise seisukohalt olulise tekstiosani, jaotati sarnased osad koodidesse. Sarnased osad koondati ühise alamkategooria alla ning uute temade ilmnemisel loodi uued

koodid (Schreier, 2012, pp 115-117). Kodeerimisel kasutati kvalitatiivse andmeanalüüsi programmi Nvivo 11 Pro, kuid analüüsi käigus juba Nvivo 12 Pro versiooni, sest eelmise litsentsi aegus ning vanemat versiooni uuesti soetada ei olnud võimalik.

Zapadit käsitlevad tekstilõigud kodeeriti kõikehõlmavalt. See tähendab, et kõik meediatekstide Zapadit käsitlevad osad leidsid endale sobiva koodi. Küll aga analüüsis magistr töö autor põhjalikult vaid uurimistöö seisukohalt oluliste kategooriate ja koodide sisu ning materjali analüüsimisel keskenduti Baltimaade käsitlevatele tekstilõikudele, mis olid varasemalt eristatud sinise värviga (käesolev töö, lk 43).

Deduktiivse kategoriseerimise mudeli abil töötati välja järgmised alamkategoriad:

- **Baltimaadele viitamine** (kategoorias: Baltimaade esitlemine). Kuidas viidati Baltimaadele, kui nendest kirjutati? Magistr töö autor soovis teada, kui võrd viidatakse Baltimaadele kui NATO liitlastele või kui võrd räägitakse neist kui endistest nõukogude ja Ida-Euroopa riikidest. See võimaldas näha, milline arusaam Baltimaade esitlemisega meediatekstides kaasas käis.
- **Heidutus** (kategoorias: Baltimaade mõjutav julgeolekukeskkond). Milliseid sõnumeid edastati, mis käsitlesid liitlaste vahelist (sõjalist) koostööd? Nagu teoreetilises osas esitatud, võib sõjaline tegevus sisaldada endas kommunikatiivseid tegevusi, kuid sõjapidamine ise on juba kommunikatsioonivorm (Nothhaft & Schölzel, 2015, pp 28). See, kuidas esitleti lääne meedias liitlaste kohalolu Baltimaades, võimaldab hinnata heidutussõnumite sisu ja võimalikku tõhusust, millel on otsene seos siinse piirkonna julgeolekuga.
- **Ühtsus** (kategoorias: Baltimaade mõjutav julgeolekukeskkond). Milliseid sõnumeid esitleti, mis väljendasid lääne ühtsust (v.a sõjaline koostöö)? Kas meediatekstides leidis viiteid liitlaste ühtsust puudutavatele ohtudele? Ühtsusele viidete leidmine võimaldab teha üldisi järeldusi selle kohta, kui tugevana paistavad toimijad, keda sageli peetakse Baltimaade julgeoleku garantiiks.
- **Hinnangud Zapadi tagajärgedele** (kategoorias: Zapad 2017). Juba enne artiklite analüüsimist oli teada, et lääne meedias levisid sageli erinevad arvamused Zapadi võimalikest lõpptulemustest. Kuna suurem osa erinevatest levinud stsenaariumitest oleks toonud kaasa otsesed tagajärjed Baltimaade julgeoleku jaoks, koondati need spekulatsioonid ja võimalikud tagajärjed deduktiivse koodi alla.

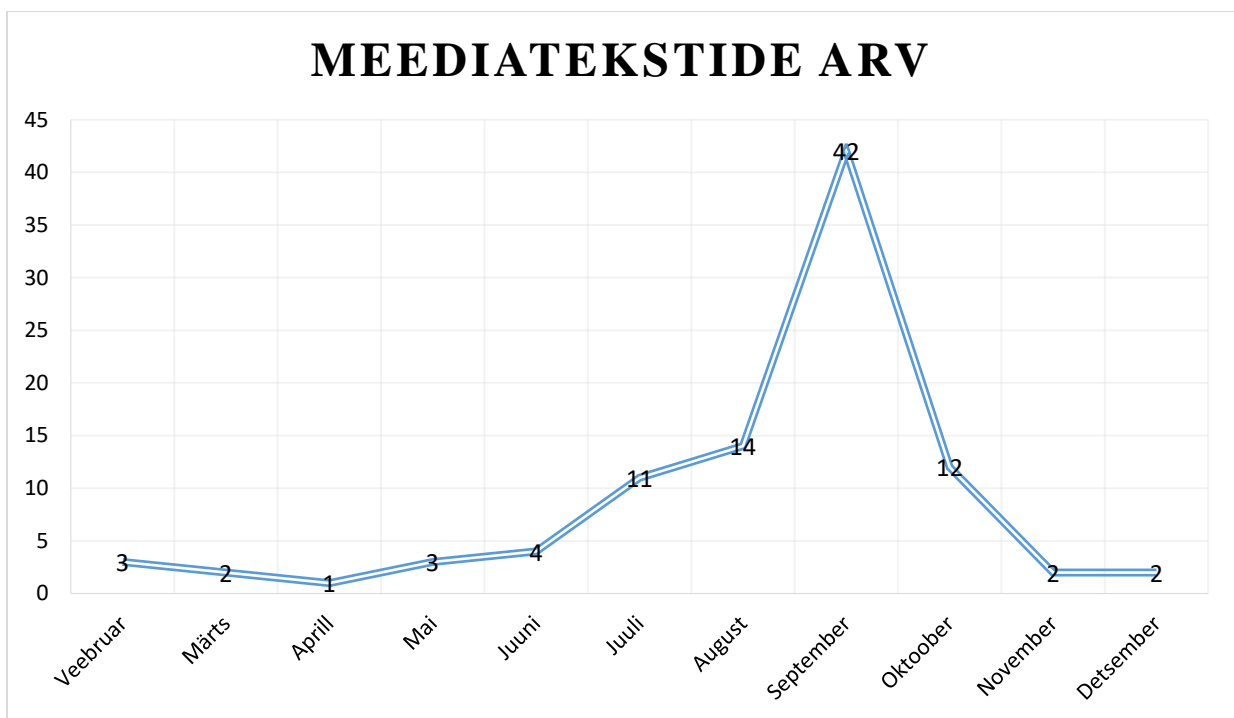
Nendele lisandusid induktiivsel meetodil välja töötatud koodid, mis lähtusid uuritavatest meediatekstidest.

3. **Tõlgendamine** (ingl *interpretation*). Kolmas etapp sisaldas koodiraportite ja memode analüüsimist, tõlgendamist ja sünteesimist, et jõuda uuringu tulemusteni. Siin selgitati analüüsi käigus ilmnenuid mustreid, rõhutati märkimistväärt tulemusi ja asetati need teoreetilisse raamistikku (Forman & Damschroder, 2007). Siin kirjeldati ja võeti kokku analüüsi käigus leitu, esitleti põhilisi tulemusi ja järeldusi (Forman & Damschroder, 2007) ning nende tõepärasust testiti andmete uuesti üle vaatamise kaudu. Tulemuste esitamiseks kasutati ka illustreerivaid tabeleid ja jooniseid.

3. TULEMUSED, JÄRELDUSED, ETTEPANEKUD

Käesolevas peatükis antakse ülevaade meediatekstide kvalitatiivse andmeanalüüsi peamistest tulemustest. Kõigepealt alustatakse n-ö suurest pildist ja antakse ülevaade Baltimaid mõjutava julgeolekukeskkonna käsitlemisest lääne meedias. Seda tehakse nelja deduktiivselt paika pandud alamkategoria analüüsimise kaudu – heidutus (kaitsekoostöö), ühtsus, Baltimaadele viitamine ja hinnangud Zapadi tagajärgedele. Seejärel käsitletakse Baltimaade endi esitlemist lääne meediatekstides ning viimasena analüüsitakse lähemalt konkreetseid Baltimaade edastatud sõnumeid, mis olid meediatekstides neile omistatud või esitatud tsitaatide kaudu.

Kõige rohkem meediatekste ilmus oodatult 2017. aasta septembrikuus. Ainuüksi Zapadi toimumise kestel ehk kahe nädala jooksul ilmus 21 meediateksti, mis on ühe võrra rohkem kui pärast õppuse toimumist kokku. Meedia huvi tõusu õppuse toimumise vastu on märgata alates juulikuust ning see väheneb märtagavalt alates 2017. aasta novembrist.

Joonis 1. Zapadit ja Baltimaid käsitletavate meediatekstide arv 2017. aastal kuude lõikes

Kõige rohkem analüüsitavaid artikleid (35) oli pärit Reutersi veebiportaalist. Nagu näha, moodustasid suurema osa neist enne Zapadi suurõppust avaldatud tekstid. Sellele järgnesid väljaanded Politico ja The Washington Post, kus mõlemas avaldati 11 artiklit, milles käsitleti Zapadi suurõppust ja selle käigus Baltimaid. Allolev tabel näitab analüüsitud artiklite jaotumist

väljaannete kaupa ja näitab artiklite ilmumise aega: enne Zapadit (09.02–13.09.2017), suurõppuse kestel (14.09.2017–20.09.2017) ja pärast sündmuse toimumist (21.09–27.12.2017).

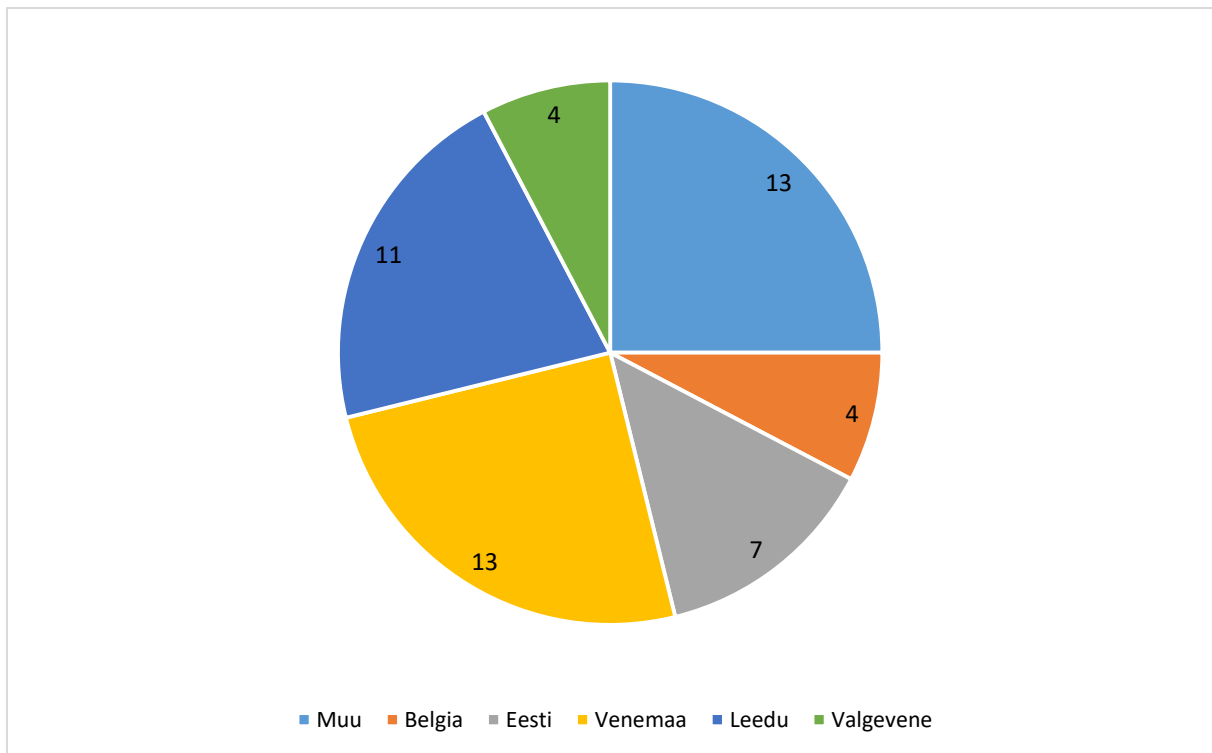
Tabel 1. Analüüsitud meediatekstide arv väljaannete ja ajavahemike kaupa

Väljaanne	Enne Zapadit	Zapadi kestel	Pärast Zapadit	Kokku
Reuters	25	4	6	35
The Guardian	6	2	0	8
Politico	6	2	3	11
BBC	1	3	0	4
Bloomberg	1	1	2	4
EU Observer	6	1	1	8
Foreign Policy	5	1	3	9
The New York Times	3	2	1	6
The Washington Post	2	5	4	11
Kokku	55	21	20	96

Nagu tabelist näha, ilmusid üle poolte analüüsitud artiklitest enne Zapadi toimumist. Selle kestel ehk kahe nädalase ajavahemiku jooksul ilmus kokku 21 artiklit ning pärast õppuse toimumist 20 artiklit.

Üle poolte analüüsitud meediatekstidest olid reportaažid (kokku 53 ehk 56,3%) ning need eristati tavalistest uudistest lähtudes artiklite alguses esitatud asukohainfole. See näitab, et tänapäeval on rahvusvahelisi sündmusi kajastavad ajakirjanikud väga liikuvad ning tähelepanu keskmes olevatesse riikidesse kohale tulemine on tavapraktika. 32,3% analüüsitud meediatekstidest olid uudised (32 teksti), 7,3% briifingud või SitRepid (7 teksti). Arvamusartikleid ja intervjuusid oli mõlemaid 2,1% (2 teksti).

Allolev joonis näitab, kus ajakirjanikud reportaaže kirjutades asusid. Nagu näha, tehti enim reportaaže Zapadi kohta Venemaa Föderatsioonist (13) ning Baltimaadest Leedust (11) ja Eestist (7).

Joonis 2. Valimisse kuulunud reportaažide kirjutamise koht

Rubriigi „muu“ alla kuuluvad ühe või kahe reportaažiga riigid Inglismaa, Malta, Poola, Ukraina, Ungari, Rumeenia, Saksamaa, Soome, samuti Läti kahe reportaažiga.

3.1 Meediatekstide analüüsi tulemused

Kõigepealt kirjeldatakse Baltimaade üldist konteksti analüüsitud meediatekstides, kus lähtutakse peamiselt deduktiivsetes koodides selgunud aspektidest. Käsitletakse seda, kuidas meediatekstides Baltimaadele viidati, milliseid heidutavaid sõnumeid esitati kaitsekoostööst ning kuivõrd leidub meediatekstides viiteid Baltimaade ja liitlaste ühtsusele. Seejärel käsitletakse ka seda, kuidas esitleti Baltimaade suhteid Venemaa Föderatsiooniga ning eraldi käsitletakse hinnangud Zapadi lõpptulemusele ehk milliseid tagajärgi enim suurõppusega seoses kardeti ja milline oli neis Baltimaade roll. Seejärel antakse ülevaade iga üksiku Baltimaa (Eesti, Läti ja Leedu) kontekstist ja nende edastatud sõnumitest. Need näitavad ühelt poolt ajakirjanduslikku valikut nii erinevate kõneisikute kui ka kajastatavate sündmuste kohta. Teisalt annab Baltimaade sõnumite uurimine võimaluse välja selgitada, millele Baltimaad ise tähelepanu pöörasid, kuivõrd sarnased on need sõnumid erinevate kõneisikute hulgas ja võrdluses teiste Balti riikidega.

3.1.1 Baltimaad ja kontekst

Baltimaade konteksti kirjeldamist alustatakse nende ja teiste toimijate suhete esitlemisviisidest lääne meedias. Kõigepealt käsitletakse lääne ehk peamiselt NATO alliansiga seotud teemasid meediatekstides, sh heidutusele ja ühtsusele viitavaid sõnumeid. Seejärel käsitletakse Baltimaade suhteid Venemaa Föderatsiooniga ja kirjeldatakse Zapadi kui julgeolekuohu kujutamist uuritud meediatekstides. Seejärel antakse ülevaade meedias esitletud emotsioonidest ja Baltimaade kujutamisest suuremas kontekstis.

Baltimaade ja liitlaste suhete esitlemisel uuriti esmalt kahte deduktiivse koodi abil püstitatud teemat – **heidutus** ja **ühtsus**. Üle kolmandiku kõikidest Zapadit ja Baltimaid käsitlevatest artiklitest nimetasid lääne vägede kohalolu Baltimaades, mis näitab lääne riikide kaitsekoostöö olulist rõhutamist. Zapadi suurõppust võtsid tõsiselt nii NATO kui USA ning sellekohaseid samme kirjeldati lääne meedias juba kogu aasta vältel, mitte vaid Zapadile läheneval ajal. See näitab püüdu näidata end aktiivsena ja rõhutada valmisolekut, mis panustab omakorda heidutuse toimimisse.

Eelkõige räägiti USA vägede paigutamisest kui ettevaatusabinõust, mis aitab säilitada Balti riikide iseseisvust (1.03, 1.21, 1.46, 1.52), võimaldaks vältida nii Krimmga juhtunut (nt 1.28, 3.04, 3.14) kui vältida provokatsioone (nt 1.40) ning takistada Venemaa Föderatsiooni sekkumist Ida-Euroopas (nt 1.65). Viiteid Ida-Ukrainas ja Krimmis toimuvale oli väga sagedasti: üle kolmandiku analüüsitud tekstidest sisaldas viiteid neile piirkondadele ja Venemaa Föderatsiooni sealsele tegevusele. Seal toimunut esitati sageli kui liitlasvägede kohalolu põhjust Baltimaades. See näitab selgelt, et Krimmis toimuv on avaldanud läänele tugevat mõju. Niisamuti on see suurendanud Venemaa Föderatsiooni kui Baltimaade peamise julgeolekuohu huvide mõistmist Ida-Euroopas ning avab Venemaa Föderatsiooni tegutsemisstrateegiaid ja tõstab teadlikkust. Teisalt võib lugejale kergesti jääda mulje, et Baltimaid võib leida Ukrainaga samast olukorrast, sest meediatekstides pöörati tähelepanu nende riikide venekeelsele kogukonnale ja hübriidohtudele, mis olid ka Ukraina konfliktis olulise tähtsusega. Tegelikuses on nende riikide olukord erinev, kasvõi NATO liikmelisuse ja võimaliku rünnaku tagajärgede tõttu.

Enamikel juhtudel ei põhjendanud NATO ega USA oma aktiivset kohalolu Euroopas Zapadi toimumisega, sest läänes korraldatud õppused olevat juba pikalt ette planeeritud (2.04). Pigem mainiti põhjusena Venemaa Föderatsiooni üldist kasvavat agressiivsust (2.04, 2.11, 3.18), sealhulgas selle tegutsemist Gruusias, Ukrainas ja Krimmis (1.16, 1.68, 2.04) või lihtsalt

harjutamise võimaluste suurenemist piirkonnas (1.03). Erinevad lääne kõneisikud selgitasid, et NATO jt liitlaste tegevused ja õppused ei ole seotud Zapadiga ning sündmus ei mõjuta juba varem planeeritud tegevusi (1.03, 1.28, 1.40). Samas arvestades lääne tegevuste ajastust ja suurõppuse toimumise fakti, oli meediatekstides käsitletud neid kahte nähtust samal ajal, mis võis suurendada taju, et lääne aktiivne tegevus oli suuresti seotud Zapadi õppuse toimumisega. Meediatekstides käsitleti Zapadit kui ühte väga konkreetset ajavahemikul toimuvat sündmust ega käsitletud seda kui õppuste komplekti, mistõttu võis vähem teadlikus lugejas tekkida segadus seoses lääne kogu aasta vältel esitletud aktiivsuse ja Venemaa Föderatsiooni „ühikordse“ õppuse vahel. Lugejatele, kes olid teadlikud Zapadi laiemast kontekstist, võis lääne tegevus tunduda arusaadavam.

Lisaks Zapadiga seotud diskussioonile vägede paigutamisest Baltimaadesse kirjeldati sageli erinevaid lääneriikide korraldatud õppuseid. Näiteks NATO liikmelisuseta Rootsi õppus Aurora (4.01, 6.02, 6.04), Tobruk Legacy Leedus (1.46, 1.55), Balti regioonis toimunud Sabre Strike (3.18), Balti liitlastega toimunud BALTOP (7.02) või 2017. aasta novembris toimuv Trident Javelin 17 (2.04), mida kirjeldavates tekstides oli märgitud ka Zapadi toimumise fakt. See võimendas tugevalt ja pidevalt heidutuse sõnumit, sest näitas ka teiste Euroopa riikide aktiivsust nii kuid enne õppuse toimumist kui sellele lähemal perioodil. See viitab ka Baltimaade koostööle teiste riikidega ning väikeriikide aktiivsele panusele rahvusvahelisse julgeolekusse.

Meediatekstides peegeldus väga sage diskussioon nii Venemaa Föderatsiooni tegevuse kui NATO ja USA aktiivse kohalolu kohta Euroopas. Sellise aktiivse kaitsekoostöö presenteerimisega kaasnesid Venemaa Föderatsiooni seisukohad, et NATO ja USA tekitavad piirkonnas ebastabiilsust (1.41, 2.01). Küsimus, kes toimijatest piirkonnas ebastabiilsust tekitab, kujunes laialt levinud *blame-game*'i põhjuseks (1.11, 1.59, 1.63). See viitab ühelt poolt julgeolekudilemmale. Lääs pani suurt rõhku heidutusele ning tegevust võib pidada efektiivseks, sest see tekitas Venemaal reaktsiooni süüdistuste kujul. Samas võib see initsieerida vastutegevusi Venemaa Föderatsioonilt ja seeläbi hoopis julgeolekukeskkonda destabiliseerida. Teisalt võib selline *blame-game* tekitada infoudu. Samas lihtsustas magistr töö autori hinnangul erinevate arusaamade mõistmist uuritud meediaväljannete stiil, kus lääne hoiakuid peeti enamasti faktideks ning Venemaa väited olid suuresti esitatud kujul „Venemaa arvab...“, „Venemaa lükkab ümber...“. Seega olid Venemaa seisukohad enamasti selgelt eristatud muust kontekstist ehk need ei läinud üle ajakirjanduslikeks tõlgendusteks, nagu seda võis märgata lääne seisukohtade puhul.

On selge, et konkreetseid piire heidutust käsitlevate ja ühtsusele viitavate sõnumite vahele tõmmata ei ole võimalik. Käesolevas magistritöös esitleti ühtsuse alamkategorias sõnumid, mis viitasid liitlaste vahelisele koostööle, kirjeldamata konkreetseid sõjalisi samme või (võimalikke) vastukäike Zapadile. Sageli olid need sõnumid seotud hüpoteetiliste olukordadega tulevikus, millest rääkides ilmnes lääneriikide poolehoid Baltimaade vastu.

Kõige ilmsem viide ühtsusele oli viitamine kollektiivkaitsele ehk “rännak ühe alliansi liikme vastu on rännak kogu alliansi vastu” (1.11, 1.57, 1.62, 2.03, 2.04, 2.08, 3.03, 3.13, 3.18). USA ja NATO kõneisikud rõhutasid, et neil on kindel plaan kaitsta Baltimaade huve, niisamuti kaitsta neid idanaabri agressiooni eest.

Ohtudest alliansi ja liitlaste ühtsusele räägiti küllaltki vähe. Üks pidev teema, millele aeg-ajalt tähelepanu pöörati, oli USA presidendi Donald Trumpi leige suhtumine NATOsse ja tema väljaütlemised liitlasriikide 2% kaitsekulutuste kohta (1.19, 1.69, 2.08, 3.03, 3.18, 5.01). Kuigi liikmesriikide sõnumid olid diplomaatilised, rahulikud ja neid ei peetud alliansi vaatepunktist murekohaks, siis esitati neid kohati siiski kui võimalikku Baltimaade hirmude võimendajat:

“Kolm väikest Balti vabariiki ja Poola on tundnud end eriti haavatavalt pärast Ukraina Krimmi territooriumi annekteerimist Moksva poolt 2014. aastal ja selle venemeelsete mässuliste toetamist Ida-Ukrainas. Uue USA presidendi Donald Trumpi üleskutse Moskvaga sidemete parandamiseks on suurendanud nende ärevust.” (Reuters 1.69, 09.02.2017)

Nagu näha, käsitleti Trumpi hoiakuid meediatekstides juba 2017. aasta veebruaris. Tegemist ei olnud küll väga sageli märgitud teemaga, küll aga pikema aja jookul uuesti tõstatatud küsimusega. Samas kinnitasid teised ametiisikud, et NATO on ühtne, hoolimata Trumpi mõningasest rahulolematusest liitlaste kaitsekulutuste ebapiisavuse pärast (1.19, 7.03). Nagu selgub Baltimaade sõnumeid uurivates alapeatükkides, pidasid ka Baltimaade kõneisikud Trumpi väljaütlemisi põhjendatuiks. See näitab, et asjadest saadakse ühtemoodi aru. Eesti kaitseminister Jüri Luige hinnangul ei muuda Trumpi väljaütlemised suhteid alliansi sees (5.01). Leedu presidendi Dalia Grybauskaitė hinnangul on Trumpi seisukoht põhjendatud, kuid tema hinnangul ei tähenda see NATO kahtluse alla seadmist (7.13) ning Leedu kaitseminister Raimundas Karoblise hinnangul peaksid NATO liikmesriigid Trumpi sõnadele keskendumise asemel võtma fookusesse oma sõjakulutused ja sõjalise võimekuse, nagu Washington seda ootab (1.69). Magistritöö autori hinnangul võivad küll Trumpi väljaütlemised kujutada ohtu

alliansi ühtsuse kuvandile, kuid see paneb ka NATO liikmesriikidele kohustuse kaitsekulutusi tõsta, mis on NATO aluspõhimõtete toimimise seisukohalt olulise tähtsusega.

Võimaliku ohuna alliansi ühtsusele käsitleti ka NATO tegelikku suutlikkust reageerida ohu realiseerumisel. Näiteks märgiti, et tegeliku sekkumise vajaduse korral ootab NATO dilemma, millist piirkonda kaitsta, sest tal ei ole võimekust reageerida mitmes kohas piisavate ressurssidega. Samuti pöörati tähelepanu võimalikele lünkadele lääne – nii USA kui NATO – võimekuses. NATO ja USA puhul seati kahtluse alla selle vägede liigutamise kiirus ja nende suurus (1.01, 3.14) ning NATO toimetulek küberohtudega selle küberstrateegia „puhtalt kaitsele suunatuse“ tõttu. Samuti on võimalike ohtudena Baltimaadele nimetatud NATO otsuste tegemise struktuuri ehk nõusoleku küsimise kohustust liitlasriikide valitsustelt rünnaku toimumise korral (1.01) ning selle küsimusega tegelemise vajadusele pööras oma sõnavõtus tähelepanu ka Leedu president (1.69). Samuti märgiti, et NATO võib laguneda, kui tal peaks olema tarvis artikkel 5 kohaselt reageerida ja ta seda teha ei suuda (3.03). Mainitud proovikivide puhul on tegu hüpoteetiliste ohtudega, mis võivad (aga ei pruugi) realiseeruda tõelise rünnaki korral. Ühelt poolt võivad sellised sõnumid suurendada auditooriumi ohutaju ja mõjutada hinnangut Baltimaade peamiste julgeolekugarantiide elujõulisuse ja toimimise kohta. Teisalt on näha alliansi liikmete teadlikkust probleemkohtadest, mis võivad edaspidi motiveerida nende vastu midagi ette võtma.

Samuti võib esile tõsta, et ajakirjanike valitud tsitaadid ja arvamused olid sageli pärit rahvusvahelistelt visiitidelt ja kohtumistelt, mis viitavad ühtsusele Zapadi ajal. Kõiksugu kohtumised liitlastega või liitlaste külastused Baltimaadesse näitavad, et siin toimuv on oluline mõlemale poolele, toetades seega arusaama ühtsetest liitlastest. Zapadi jälgimine ja valmisolek reageerimiseks olid sõnumites ühised käitumisviisid, millele sageli viidati (1.01, 1.28, 4.03), sealjuures ka neil teemadel räägiti juba kuid enne õppuse toimumist. Selliste aspektide rõhutamine panustab ka heidutusse, sest annab vastaspoolele märku, et teda jälgitakse ning tema tegevustele vajadusel reageeritakse. See omakorda võib potentsiaalselt vähendada vastase julgust ette võtta provotseerivaid tegevusi või leida üllatusmomenti. Lisaks leidis meediatekstides mitmeid sõnumeid, mis puudutasid Balti riikide julgeoleku teemasid ning mida esitati ühes suuremate liitlastega (1.09, 1.28, 1.55). Niisugused ühiselt esitletud sõnumid viitavad asjaolule, et ka suuremad liitlased jagavad väiksemate muresid, mis vähendab Baltimaade jaoks väiksuse efekti ning aitab paremini tagada nende julgeoleku.

Kümme artiklit käsitlesid Baltimaade ajaloolisi suhteid Venemaa Föderatsiooniga. Baltimaadele kui endistele kommunistliku liidu liikmetele viidati kokku 10 korral, kuid nendes

lõikudes nimetati sageli ka nende kuulumist NATOsse (1.17, 1.19, 1.68). On võimalik, et riikide ajaloo ja tausta tutvustamine võimaldab „rääkida Baltimaade lugu“ ehk selgitada ja ratsionaliseerida ka meedias esitletud hirne ning omistada neile konkreetne minevikust tulenev põhjus. Seda enam, et artiklites nimetati ka Venemaa Föderatsiooni hilisemaid tegevusi Baltimaade vastu, sh küberrünnakud (1.71, 2.09, 3.18), vaeuudiste levitamine (1.71) või kaitsepolitseiametniku Eston Kohveri röövimine (2.09), mis näitavad selgelt selle praegust ohtu ja tegutsemist piirkonnas. Nende sõnumitega kaasnesid ka Balti riikide endi kommentaarid selle kohta, kuidas nende ohtudega võideldakse. See näitab, et Baltimaad ei ole võimetud vastase tegevustele vastu astuma ning võtavad ise vastutuse ühiskonna tugevaks muutmise ees.

Lisaks soovis magistritöö autor välja selgitada, millised **spekulatsioonid Zapadi võimalike tagajärgede kohta** meediaväljaannetes levisid. Kokku tekkis spekulatsioonide kohta seitse koodi ehk erinevat võimalikku tulemust, mida järgmiseks lähemalt käsitletakse. Nendeks on: vägede jätmise õppuse piirkonda, sissetung mõnda teise riiki (Baltimaad või mõni teine riik/piirkond), Baltimaade eraldamine läänest (Suwalki koridor), intsidentide oht ja muud viited võimalikele tulemustele.

Enim arutleti Venemaa Föderatsiooni võimaliku vägede jätmise üle õppuse piirkonda pärast Zapadi lõppemist. Nagu edaspidi selgub, käis selle võimaluse analüüsitud meediatekstides esimesena välja tollane Eesti kaitseminister Margus Tsahkna ning seda sõnumit võimendati edaspidi korduvalt. Tegemist oli küllaltki levinud sõnumiga, mida jagas nii Leedu kaitseminister Raimundas Karoblis kui ka USA tollane Euroopa vägede ülem Ben Hodges, kes kasutas selle stsenaariumi kirjeldamiseks metafoori “Trooja hobune” ning seda väljendit korrati analüüsitud artiklites korduvalt, kokku kuuel korral. Siin võib näha võimalikku valiidsuseefekti (käesolev töö, lk 22-23), mille puhul korrutades teatud informatsiooni järjepidevalt ja intensiivselt avaldab see suuremat mõju. Lisaks on näha, et seisukoht vägede piirkonda jätmise kohta küll levis ja selle sisu korrati, kuid hägusemaks muutus selle väljaütleva isik. Kui juunis omistati seda seisukohta “mõnedele lääne ametnikele”, siis septembris veel hägusemalt “mõned läänes” ning hiljem “NATO on väljendanud muret”. See näitab, et ajakirjandusele huvi pakkuvad väited ja ideed võivad hakata levima, kuid teisejärguliseks muutub nende välja ütleva isik. Sealjuures on asjakohane juhtida tähelepanu, et “Venemaa naabrid ütlesid” viitas ühes Reutersi artiklis ka Ukraina vaatekohale, et Venemaa võib plaanida sissetungi Poola, Ukrainasse või kolme Balti riiki (1.17). See näitab, et sõnumi välja ütleva isik või roll võib osutada küllaltki teisejärguliseks ning seda võib omistada kogu piirkonnale. See jätab

omakorda ruumi tõlgendustele ja sõnumeid võib omistada Balti riikidele ka siis, kui neid tegelikkuses öeldud ei ole.

Vägede jätmist piirkonda käsitleti näiteks koos üleskutsega Venemaale olla läbipaistvam Zapadi tegeliku suuruse puhul (1.40). Samas käsitleti vähem seda, mis võib järgneda vägede jätmisele õppuse piirkonda. Magistritöö autori hinnangul saab vägede piirkonda jätmise diskussiooni hinnata erinevalt. Ühelt poolt on see küllaltki pehmelt esitatud ning võimaldab vältida ohutaju suurendavaid väljendeid nagu “sõda” või “rünnak”. Teisalt on see oht väljendatud abstraktselt ja jätab ruumi edasistele (sh ajakirjanduslikele) spekulatsioonidele. Ilmus üks artikkel, mis avas erinevaid võimalusi lähemalt, sh hirmutada Baltimaid ja paigutada vägesid ümber hilisema eesmärgiga Balti riikide suunal tegutsedam ent otsad jäetakse lahtiseks tõdemusega “või võib juhtuda midagi hullemat” (7.03). See artikkel taotleb täita tühimikku, mille toob endaga kaasa abstraktse ohu kirjeldamine.

Samuti spekuleriti Venemaa soovi üle korraldada Zapadi varjus **sissetung mõnda teise riiki**, sealhulgas Baltimaadesse. Võimalikku sissetungi Baltimaadesse märgiti kokku 15 artiklis, mis tegi selle “populaarsuselt” teiseks võimalikuks stsenaariumiks. Teisi riike mainiti võimalikku sissetungi käsitledes 11 korral. Sellekohaseid sõnumeid omistati nii USAle (1.01, 1.28) kui läänele üldiselt (1.09). Eelkõige võis tajuda rahutust venekeelse kogukonnaga piirkondade pärast, mis oli murekoht ka Ukrainas (1.02, 1.17, 3.18), niisama hästi peeti Zapadit sissetungi eelmänguks või hoolauaks (1.05, 1.07, 1.39, 3.13). Ühes Politico tuuakse välja, et Venemaa eitab, et “Zapadi sõjamängud on ettekääne sissetungiks Euroopasse” ning võimaliku rünnatavana nimetatakse nii Poolat, Leedut kui Ukrainat (3.13). See näitab Venemaa agressiivsust ning võimalikke riike, kes kõik ennast Venemaa poolt ohustatuna tunnevad. Selline käsitlemine võib tekitada arusaama Venemaast kui agressiivsest toimijast ja selgitada tema peamisi käitumismustreid.

Samuti levis arvamusi **Suwalki koridori** üle võtmisest, mis eraldaks Baltimaad lääne liitlastest ja mida peeti üheks kõige mustemaks stsenaariumiks (2.09, 9.01). Viidati ka Balti riikide ametnike nimetatud võimalusele, et Venemaa Föderatsiooni tegevuse strateegiline eesmärk Suwalki koridoris on demonstreerida USA ja NATO juhtidele, et selle kaitsmine nõuab kõrget hinda ning tõsta seeläbi esile alliansi toimimise küsimus (9.03, 9.04, 9.08), mis viitab kaudselt NATO võimalikule nõrkusele. Siin on huvitav märkida, et tegelikkuses pööras sellele teemale tähelepanu Läti välisminister Edgars Rinkevics, mis tõestab taas olukorda, kus ühe Balti riigi sõnavõttu võib kuvada kui kõigi Baltimaade oma.

Lisaks väljendati **intsidentide toimumise** ohtu. Seda nii lääne (1.02, 1.59, 2.03, 6.03) kui Venemaa Föderatsioonile (3.05) sõnumites. Kui lääneriigid rõhutasid intsidentide vältimiseks vajadust õppuse läbipaistvuseks (1.59, 2.03), siis Venemaa puhul oli märgata viitamist NATO sõjalisele kohalolule piirkonnas.

Muudest viidetest Zapadi ohtlikkusele võib ära märkida üldisemad ja hägusemad arvamused, näiteks nagu Zapad “ei ole tavaline sõjaline õppus” (1.11, 1.16, 1.54) või et see võib kaasa tuua Venemaa Föderatsioonile provokatiivse käitumise ja julgeolekuolukorra destabiliseerimise (1.28, 1.54, 1.55,) või strateegia sarnasuse Ukrainas ja Krimmis toimumisega (1.34, 2.01, 3.03, 4.04), mis viitab kaudselt võimalusele sissetungiks teise riiki. Ühel korral märkis Leedu president, et Zapad 2017 eesmärk on valmistuda sõjaks läänega (1.69) ning sellele on viidatud Leedu sõnumeid käsitlevas alapeatükis. Sarnasele seisukohale viitas Politico artikkel, kirjeldades, et meediaväljaannete lugude pealkirjad spekulatsioonide üle võimaliku sõja puhkemise üle Baltimaades (3.03). Lisaks nähtus Venemaa sõnumitest, et Zapadi ohtlikkus on “müüt” (1.03, 1.07), “läänel ei ole midagi karta” (1.07) ning mured Zapadi pärast ei ole põhjendatud (2.03). Lisaks tekitab Zapadi puhul väga laia diskussiooni selle läbipaistvus ja arvuline suurus. Läbipaistmatus võib anda vastasele võimaluse üllatada ning arvulise suuruse hägustamine võib tekitada segadust ja hirmu, mistõttu võivad need mõlemad aspektid suurendada auditooriumi ohutaju. Nagu toodud töö teooriaosas (käesolev töö, lk 37), oli Venemaa üks vise segadust ja hirmu külvata läbi ebamääraste sõnumite ja läbipaistmatute andmetega manipuleerimise. Zapadi eesmärkideks nimetati kõige enam (sõjalise) rünnaku või konflikti harjutamist (ingl *offensive*), Venemaa Föderatsioonile sõnades eelkõige rünnaku tõkestamise (ingl *defensive*) harjutamist, Venemaa võimekuse näitamist ja testimist ning mõnel korral märgiti eesmärgina hirmutada länt.

Käsitledes **emotsioonide** presenteerimist analüüsitud meediatekstides, võis näha väga selget eristust välja öeldud sõnade ja tegeliku ajakirjandusliku esitlemise vahel. Lääne, nt NATO ametnike ja liitlaste sõnavõttudes rõhutati rahulikkust ja enesekindlust (ingl *calm and confidence*) ning valmisolekut (ingl *vigilant*). Kuigi enamasti levisid lääne meedias arusaamad, et Baltimaad on hirmul ja rahutud, üritasid mõned Baltimaade kõneisikud ka näidata üles enesekindlust. Eesti peaminister Jüri Ratas kasutas sama väljendit, mis oli varem omistatud NATO ametnikele: „*cool and confident*“. NATO ametnikele viidates oli välja toodud „nad jälgivad „Zapad-2017“ sõjamänge „rahu ja kindlusega“. Ratase sõnavõttus järgnes sõnum, et õppuseid jälgitakse koos liitlastega (2.03). Seega on nendes sõnades näha sarnasust liitlaste sõnumitega, mis viitab ühistele seisukohtadele ja seeläbi kogu alliansi ühtsusele. Samas tuleb

tõdeda, et enamasti järgnes sellisele rahulikkuse ja kindluse väljendusele mingisugune „aga“, mille järel käsitleti näiteks siiski Venemaa Föderatsiooni õppuse läbipaistvust (2.08) või „paljude rahutust“ (ingl *unnerved*) Zapadi „sõjamängu“ kestel, mida „nähakse kui Moskva võimekuse testimist sõjaks läänega“ (1.01, sarnased seisukohad 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.41, 1.69, 3.03, 3.04, 4.01). Selline „aga“ võib ühest küljest jätta mulje, et lääne toimijad ei ole liiga enesekindlad ja et nad on teadlikud võimalikust ohust ja valmis üllatusteks. Teisalt võib juhtuda, et see seab kahtluse alla nende sõnades väljendunud enesekindluse.

Kui lääne ja mõningal määral ka Baltimaade sõnavõttudes kirjeldati püsivust rahuliku ja enesekindlana (nt 1.01, 2.03, 3.03), siis tekstide raamistuses jäid enim domineerima kolm emotsiooni – eelkõige **rahutus** (ingl *can't be totally calm, unease, anxiety, nervous*) (1.01, 1.03, 1.05, 1.07, 1.10, 1.35, 1.65, 1.69, 2.09, 3.04, 3.05, 3.18, 3.19, 4.04), millele järgnesid **mure** (ingl *concern*) (1.03, 1.05, 1.11, 1.28, 1.34, 1.38, 1.39, 1.55, 1.63, 1.69, 3.04) ja **hirm** (ingl *fear*) (1.01, 1.02, 1.54, 1.55, 2.01, 3.03, 3.18). Seda tundsid meediatekstidest leitu põhjal Baltimaad nii Zapadi vastu üldiselt kui ka selle arvulise suuruse (või sellest teadmatuse) tõttu, samuti Venemaa Föderatsiooni varasema tegevuse tõttu Ukrainas. Rahulikkust ja enesekindlust mainiti ka kohaliku elu ja olukorra kirjeldamisel ning tõdeti, et mida geograafiliselt kaugemal Baltimaadest asutakse, seda ärevamad emotsioonid valdavad (3.03, 3.19). See on ka loogiline, sest arvestades lääne uudisteportaalide lugejate vahetu kontakti puudumist ja asjaolu, et kokku puude sündmusega toimub vaid meedia vahendusel, tekib ka rohkem võimalusi spekulatsioonideks ja hinnanguteks.

Samuti uuris magistritöö autor **Baltimaade kujutamist** ehk kuidas neile meediatekstides viidati, kuidas neid kirjeldati ning millised sõnumid omistati Baltimaadele üldiselt (nimetamata ühtegi konkreetset riiki). Selgus, et Baltimaadele viidati valdavalt kui NATO liikmetele, olgu tegemist NATO idatiivaga (nt 1.04, 1.11, 1.16, 3.14) või lihtsalt alliansi liikmetega (nt 1.03, 1.07). Vähem, ent siiski, viidati neile ka kui endistele nõukogude riikidele (1.17, 1.59, 6.05) või piirialale (ingl *borderlands*; 3.03, 3.19, 9.04). Samas võib märkida, et rääkides Baltimaadest kui kunagistest nõukogude riikidest pöörati põgusalt tähelepanu ka nende ajaloole (1.17). Selline lähenemine võib panustada väikeriigi “loo” jutustamisse ning ühiste arusaamade tekkimisse sellest, miks nähakse Venemaad kui olulist julgeolekuohtu.

Baltimaade puhul kirjeldati sageli nende **nõrkusi** (1.01, 1.03, 1.21, 1.32, 1.38, 1.46, 1.55, 1.63, 1.65, 2.09, 3.18, 5.01, 5.07). Peamiselt jäi kõlama õhuvägede vajadus (1.01, 1.03, 1.21, 1.32, 1.46, 1.55, 5.01), mille puhul oodati abi USAlt ja neid ootusi väljendati väga tugevalt, eriti Leedu poolt. Samuti nimetati Baltimaade nõrkadeks kohtadeks Suwalki koridori, mille abil saab

Vene Föderatsioon eraldada Baltimaad liitlastest (1.38, 1.65, 2.09, 9.03) või venekeelse kogukonnaga piirkondi, mille abil võib Vene Föderatsioon plaanida sissetungi (3.18). Siin tekib vajadus tasakaalu leidmiseks, sest ühelt poolt on kriitilise tähtsusega lääne avalikkuse poolehoid NATO kohalolule piirkonnas, teisalt tuleb seda teha viisil, mis ei toetaks väikeriikide kui nõrkade toimijate kuvandit.

Üks artikkel sisaldas ettepanekuid NATOle, mida see saaks teha oma postsiooni parandamiseks rahvusvahelisel areenil (5.07). Baltimaadega oli seotud kaks ettepanekut – allianss võiks sellesse piirkonda asutada rohkem kõrgetasemelisi institutsioone (nagu NATO Küberkaitsekeskus Eestis) ning korraldada enam visiite hävitajatega Balti sadamatesse, mis võiksid laieneda regulaarseteks kohaololu-operatsioonideks. Nagu esitatud teoorias, on väikeriigid pigem keskkonnaga kohanejad (käesolev töö, ptk 1.1). Seepärast võib võimekuse puhul positiivsena ära märkida erinevate Balti riikide kõneisikute seisukohad, mis juhivad tähelepanu tegevustele, mis on vajalikud keskkonnast tulenevate ohtudega toimetulekuks. Need on esitatud järgnevates alapeatükkides, kus käsitletakse iga riigi kõneisikute sõnumeid eraldi.

Baltimaadele omistatud sõnumite puhul kaardistati meediatekstides levinud sõnumid, mis omistati Balti riikidele tervikuna, eristamata neist ühtegi konkreetset. Selgus, et kaks kõige levinumat teemat olid ootuste väljendamine liitlaste kohaolulaks piirkonnas (1.01, 1.33, 1.41, 1.69) ja mure õppuse suuruse või selle eesmärgi pärast (1.11, 1.16, 1.38, 9.06). Samuti pöörati tähelepanu aastaid varem Ukrainas toimunule (2.01) ning kirjutati Balti riikide soovidest näha piirkonnas rohkem liitlaste vägesid. Kohati märgiti, et kolm Balti riiki “survestavad” USA-d ja NATO-t võtma kasutusele lisa julgeolekumeetmeid regioonis (1.33, 1.41). Kuigi Balti riikide soovid olid kohati väljendatud väga teravalt, leidis tekstides aspekte ka nende tasakaalustamiseks, näiteks Balti riikide koostöö õppusteks teiste riikidega või viited tegevustele seoses julgeolekuohtudega. Samas võib märkida, et juba veebruaris ilmunud artiklis 1.69, mille pealkiri oli “Balti riigid otsivad NATOlt rohkem abi Venemaa Föderatsiooni õppuste eel”, sai sõna vaid Leedu president Dalia Grybauskaitė (Reuters 1.69, 09.02.2017). See võib viidata olukorrale, kus ühe Balti riigi sõnavõttu tõlgendatakse kui Balti riikide seisukohta üldiselt. Sealjuures on artiklis viidatud tema eelnenud kohtumisele Läti ja Eesti kolleegidega, mis võib (aga ei pruugi) tähendada, et see ongi kõigi Balti riikide seisukoht.

Järgnevad peatükid keskenduvad iga Balti riigi kontekstile ja kõneisikute sõnumitele eraldi. Esmalt kirjeldatakse Eesti, seejärel Läti ja Leedu kohta esitatud sõnumite sisulisi aspekte.

3.1.2 Eesti lääne meedias

Eesti kõneisikutest leidus analüüsitud meediatekstides enim kaitseministrite sõnavõtte, kokku 6 artiklis. Neist viis kuulusid Margus Tsahkna (Eesti kaitseminister ajavahemikul 11.2016 – 06.2017), üks Jüri Luigele (Eesti kaitseminister alates 06.2017). Peaminister Jüri Ratase sõnavõtte vahendati 3 artiklis, ülejäänud kõneisikud jäid ühe artikli piiresse, sh Kaitseministeeriumi kantsler Kristjan Prikk, tollane Kaitseväge juhataja Riho Terras (ametis kuni veebruarini 2018) ning Riigikogu riigikaitse komisjoni esimees Hannes Hanso (alates detsembrist 2016). Lisaks oli ühes artiklis esitatud kommentaar Rahvusvahelise kaitseuringute keskuse teadurilt Roger N. McDermottilt ja kahes sama keskuse teadurilt Dmitri Terepikult. Nende sõnavõtte analüüsiti Eesti sõnumite kontekstis, sest keskusele viidates kasutati selle asukohana viidet Eestile. Üks The Guardianis ilmunud artikkel käsitles tsiviilisikute hinnanguid toimuvale ning selles sai sõna neli inimest. Ühel korral vahendati ka Eesti president Toomas Hendrik Ilvese sõnavõttu. Eestist pärit inimeste sõnavõtte oli esitatud 17 artiklis ja nendest kommentaaridest lähtuvalt moodustati kuus induktiivset koodi (vt kodeerimisjuhend lisa 1).

Kui välja arvata Eesti kõneisikutele omistatud sõnumid ja tsitaadid, mainiti Eestit enim seoses liitlasvägede kohaloluga (8 meediatekstis) ja rahvusvaheliste ürituste toimumisega (7 meediatekstis). Need kaks suuresti kattusid, sest visiidid Eestisse olid mitmel korral seotud mõne vägede külastusega (Jens Stoltenberg külastamas Briti vägesid, Parly külastamas Prantsusmaa vägesid). Märgiti ka Eesti osalemist Aurora õppusel (Baltimaadest ka Leedu) (6.03, 6.04) ning meediatekstides käsitleti mõnda Eestis toimunud sündmust. Näiteks Eston Kohveri röövimine toodi välja Leedu piiri ehitamise põhjusena (07.16) või küberrünnak 2007. aastal kui Läti põhjendus hübriidohtudele vastu seismiseks. Ühes artiklis ka Eesti ja Venemaa suhteid kirjeldades (1.71)

Eesti kõneisikutest võttis seoses Zapadiga esimesena sõna tollane kaitseminister Margus Tsahkna, kes juba aprillis juhtis tähelepanu võimalusele, et Venemaa võib jätta väed pärast õppuse lõppemist piirkonda alles. Seda sõnumit võimendati mitmetes teistes meediatekstides. Ainuüksi Reutersis ilmus viis sama sõnumit kandvat meediateksti, nendele lisandus üks Politico ja üks The New York Timesi artikkel (1.28, 1.33, 1.34, 1.41, 1.54, 1.55, 3.03, 8.01). Esimeses artiklis käsitles ta paralleelselt selle stsenaariumiga ka Zapadi arvulist suurust ning viitas luure välja selgitatud rongiliikluse andmetetele, mille kohaselt transpordib Venemaa Föderatsioon Valgevenesse 4000 vagunit vägede ja varustusega (1.34). Tähelepanu väärrib, et paralleelselt esitatud rongiliikluse andmed muutusid edaspidistes käsitlustes justkui argumendiks vägede piirkonda jätmise kohta. Nagu eelnevas alapeatükis mainitud, oli märgata, et teatud hetkel

kadus selle seisukoha juurest kaitseministri nimi ning hoiak omistati Eestile, Baltimaadele või nende liitlastele tervikuna. Samas oli ka üks Tsahkna tsitaat, mis ei olnud nõnda tasakaalukas kui varasemad sõnavõttud ja sisaldas endas ka „rännaku“ (ingl *attack*) võimalikkust:

„,„Nad kavatsevad [simuleerida] rännakut NATO liikmesriikide vastu. See on küllaltki selge,“ ütles aprillis POLITICOle Eesti endine kaitseminister Margus Tsahkna.“
(Politico 3.18, 29.07.2017)

Kirjeldades Baltimaade muretsemist Zapadi toimumise pärast, olid Eesti ja Läti esitatud kui kõige haavatavamad NATO liikmed, kelle pealinnadesse jõuavad Venemaa väed 60 tunniga (3.03).

Üks artikkel juhtis tähelepanu ka parlamendi liikme Hannes Hanso tsitaadile, mille kohaselt ta rääkis „valgevene kolleegidega“, kes kinnitasid talle, et Valgevene territooriumit ei kasutata Suwalki koridori üle võtmiseks ja seega Baltimaade „ära lõikamiseks“ liitlastest (4.01). Selle sõnumi puhul tekitab kindlustunnet Valgevene kui ühe õppuse läbi viija kindlas kõneviisis esitatud väide. Valgevenet käsitleti uuritud artiklites kui toimijat, kes üritas hoolimata Venemaa üldsõnalisusest tagada õppuse läbipaistvust ja vähendada intsidentide toimumise ohtu. Eesti ametiisikute sõnavõttude stiilis ei olnud enamasti märgata tugevaid emotsioone Zapadi toimumise tõttu. Zapadi puhul tuli peaminister Jüri Ratasega jutuks selle suurus ning algusest peale oli Baltimaadel ühine seisukoht Zapadi võimaliku suuruse kohta – 100 000 sõdurit, mida korraldati pidevalt kuni õppuste lõpuni.

Nagu eelnevas alapeatükis mainitud, olid Eesti peaministri sõnad sarnased teiste lääne riikide ja NATOga:

„Ta ütles: „Ma tahaksin öelda, et oleme mures õppuse olemuse ja vähese läbipaistvuse pärast. Meie suhtumine püsib rahulik ja enesekindel. Koos oma liitlastega jälgime õppusi väga lähedalt ja oleme valmis igaks situatsiooniks““ (Jüri Ratas, The Guardian 2.03, 06.09.2017)

Selline sõnum viitab liitlaste ühtsusele nii keeleliselt kui ka vormiliselt, sest Jüri Ratase tsitaadiga artikkel käsitles Stoltenbergi visiiti Eestisse. Erinevate kõneisikute sõnavõttude puhul on positiivne, et Eesti tegudes ja teistes sõnavõttudes ei olnud vastuolu selles kommentaaris väljendatud „*cool and confident*“ seisukohaga. Magistritöö teoreetilises osas on esitatud, et väikeriigile tuleb kasuks rahumeelne kuvand (käesolev töö, lk 29). Nii seda kui ka enesekindla riigi kuvandit toetavad peaminister Jüri Ratase seisukohad Bloombergis ilmunud artiklis, mille

kohaselt on Eesti „rahumeelne riik“ ning Balti riigid saavad kaitses tugevamaks iga päevaga (5.01).

Nagu varem välja toodud, oli meediatekstides sageli jagatud erinevate isikute kommentaare või sõnavõtte mõnelt rahvusvaheliselt kohtumiselt või visiidilt. Nii jagati ka Eesti kaitseministeeriumi kantsleri Kristjan Priiki sõnavõttu, mida ta väljendas konverentsil Washingtonis 2017. aasta juulis ja mis on taas enesekindel, aga samas rõhutab vastase tegevuse jälgimist. Prikk selgitab, et tuleb arvestada Venemaa Föderatsiooni varasema käitumisega ja harjumusega peita oma tõelisi sõjalisi taotlusi õppuste varju (7.02). See kinnitab rahulikku, aga tähelepanelikku suhtumist toimuvatesse õppustesse, mida oli mitmel korral Eesti ja liitlaste sõnavõttudes näha. Viitamine Venemaa Föderatsiooni varasematele tegevustele võimaldab selgitada lääne tänase käitumise ja valmisoleku põhjuseid.

Ühes meediatekstis avaldas peajasjalikult ise sõna võtnud kaitseminister Jüri Luik ootusi liitlaste kohaloluks Zapadi õppuse kestel. Tema sõnul oleks loogiline omada õhutõrje vägesid võrdväärset relvastatud Briti pataljoniaga. Luige hinnangul ei tooks see endaga mingit draamat, vaid tegemist oleks ainult heidutuselemendiga (5.01). Need ootused on väljendatud rahulikult, emotsioonivabalt ja „loogilise sammuna“. Sellist emotsioonivabadust on tema sõnades ka eraldi rõhutatud ning ootust on põhjendatud 2013. aasta Zapadi õppuse stsenaariumiga, kus harjutati rünnakut Baltimaade vastu. Artiklis viidati lisaks Venemaa kasvavale agressiivsusele Ukrainas ka Krimmis toimuvale. Bloombergi artiklis kirjeldati lähemalt Eesti suhteid liitlastega, mis oli väljendatud positiivses võtmes ning esitles Eestit kui ratsionaalset väikeriiki.

Mõned artiklid juhtisid tähelepanu, et Trumpi saadikud NATOs on siinsele piirkonnale rohkem pühendunud kui president (7.03, 9.08), mis tõstas ka NATO ühtsuse temaatika. Varem käsitletud Bloombergi artiklis sõnas Luik, et Trumpi väljaütlemised ei mõjuta liitlaste pühendumist. Heidutuse seisukohast käsitles The Washington Posti artiklis teemat Rahvusvaheliste Kaitseuringute Keskuse tegevjuht Dmitri Terepik, kelle hinnangul on USA vägede toomine Baltimaadesse Zapadi ajal sümbolise tähtsusega ning tegevused näitavad USA pühendumist alliansile (9.08).

Eesti oli kahel korral mainitud kui Zapadi toimumise piirkond (2.01, 3.01). Pisut üllatavana võis näha, et neil kahel korral oli Eesti mainitud ka ainsana Baltimaadest. Sealjuures võib välja tuua Politico märkimisväärselt positiivse suhtumise Eestisse. Selles avaldati ka üks Eestit eriti esile tõstev artikkel, mis käsitles selle suhteid USAga ja häid tulemusi diplomaatilisel rindel:

„Venemaa tippametnikud on eitanud kavatsusi Eestisse sisse tungida või seda õõnestada, nad ütlevad, et kasvav vägede kohalolu seal on ohtlik provokatsioon. Kuid mõned analüütikud ütlevad, et eestlased on vältinud enesehävituslikku hüsteeriat Venemaa ohu teemal“ (Politico, 3.18, 29.07.2017)

Samas artiklis on esitatud, et „Washington suhtub skeptilisusega riikidesse, kes on emotsionaalsed või hüperboolsed idast tulenevate ohtude suhtes“ ja see sõnavõtt on omistatud George W. Bushi administratsiooni liikmele Ian Brzezinskile. See sõnavõtt viitab, et Eesti diplomaadid teevad heade suhete säilitamiseks edukalt tööd väljaspool meedia vaatevälja.

Kõikide Balti riikide sõnumites käsitleti rohkemal või vähemal määral uutmoodi sõjapidamist ja hübriidsõja elemente. Eesti sõnumites pööras hübriidsõja elementidele tähelepanu juba veebruaris ilmunud Reutersi artiklis (1.71) peaminister Jüri Ratas. Ta rõhutas, et kuigi lisavägede saabumine võib inforünnakuid suurendada, ollakse selleks valmis ja strateegilise kommunikatsiooni võimekusega tegeletakse aktiivselt. See saadab tugeva sõnumi, et vastase tegevusest ollakse teadlik, selleks ollakse valmis ja enda tugevdamisega tegeletakse aktiivselt. Ta pööras samas artiklis tähelepanu ka vajadusele tegeleda venekeelse kogukonna inforuumiga. Mitmed meediatekstitid pidasid võimalikuks Venemaa sissetungi Baltimaadesse vene keelt kõnelevate piirkondade kaudu (1.01, 1.71, 3.18). Samas artiklis võttis sõna ka Dmitri Terepik Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskusest (1.71), kes kinnitas Ratase sõnu, et Eesti inimesed tulevad hästi valeuudistega toime.

Globaliseerumise suurenemisega on selge, et üha enam hägustuvad ka piirid kohaliku elu ja rahvusvaheliste suhete vahel. Nagu näitas ka käesoleva peatüki alguses esitatud reportaažide osakaal, on ajakirjanikel lihtne minna kohapeale uurima tavainimeste tundeid ja hoiakuid mingisuguste oluliste sündmuste kohta. Nii ilmus Politicos artikkel „*All quiet on the Eastern front*“, mis käsitles kolme kohaliku Eesti elaniku hinnanguid Zapadile ja Venemaale üldiselt. Artiklist selgus, et Eesti inimesed ei tunne Zapadi eel hirmu, kuid arvamused on erinevad. Tunnetus, et Venemaa on „tugev, aga meie kuulume Euroopasse“ (3.03), jätab väga enesekindla mulje. Samas võib pisut murelikuks teha arvamus, et Venemaa üldse Baltimaade vastu mingisugust huvi ei tunne:

“Eesti ja Balti riigid... nad ütlevad, et Venemaa on agressiivne ja tahab Balti riike okupeerida, aga see territoorium on Venemaale kasutu,” ütleb 21-aastane Aleksandr Stepanov, Tartu Ülikooli tudeng Narvas. (Politico 3.03, 12.09.2017)

Sellele tsitaadile järgnes ajakirjaniku lisandus, et tegemist ei ole ekspertidega. Samas arusaam, et Balti riigid ei ole Venemaa huviorbiidis, võib tekitada näilise kindlustunde, mida vastane saab üllatamiseks ära kasutada. Samas on oluline rõhutada, et ühe tsitaadi kohta ei saa teha suuri järeldusi. Kuigi magistritöö teema ei ole psühholoogiline kaitse, võib siin märgata viiteid riigi siseste hoiakute olulisusele ka rahvusvahelisel areenil.

Seega on ka kohalike inimeste hinnangutes tunda enesekindlust ja kartmatust, millele viidatakse kui kontrastile võrreldes ülejäänud läänega. Samas oli erinev tavainimeste arusaamast Rahvusvaheliste Kaitseuringute keskuse tegevjuhi Dmitri Terepiki arvamus siinsest olukorrast, mis ei leia teiste sõnavõtjatega võrreldes kinnitust:

"Me Eestis elame pidevas hirmus. See on valdav tunnetus ühiskonnas, hirm. Kui ühiskond tunneb end ohustatuna, siis on võimalus sellega manipuleerida," ütles Dmitri Terepik, Rahvusvaheliste Kaitseuringute keskuse tegevjuht Tallinnas, Eestis. (The Washington Post 9.08, 10.09.2017)

Seega võib öelda, et Eesti sõnumites ei olnud näha viiteid mingisugusele nišiteemale, kuigi magistritöö autor mõnevõrra ootas tähelepanu pööramist e-riigiga seotud teemadele, näiteks küberjulgeolek või -rännakud. Ühelt poolt on selle puhul tegemist hübriidohuga, mis võib olla kasulik Venemaa Föderatsiooni tegevusele tähelepanu osutamisel. Teisalt on selge, et ärevamas olukorras peaksid olema sõnumid konkreetsed ja selged, mistõttu kunstlikult teiste teemade lisamine võib tekitada liigset infoudu. Eesti kõneisikute sõnavõttudes oli enamasti märgata rahulikkust ja kaalutletust, esitatud sõnumid olid valdavalt enesekindla tooniga – seda nii ametiisikute kui kohalike elanike poolt.

3.1.3 Läti lääne meedias

Läti oli analüüsitud meediatekstides enim mainitud kahes kontekstis: Zapadi toimumise piirkonnana (koos Leeduga) ning hübridohtude teemadel. Läti ametiisikutest võttis enim sõna välisminister Edgars Rinkēvičs, kelle tsitaate esitati kuues artiklis. Kahel korral vahendati Läti kaitseminister Janis Garisoni sõnavõtte. Lisaks käsitleti ühes artiklis Läti parlamendi riikliku julgeoleku komisjoni aseesimehe Karlis Serzantsi ja väga põgusalt president Raimonds Vejonisi sõnavõtte. Ühel korral viidati umbisikuliselt Läti julgeoleku ametnikele ning ühes artiklis küsiti Zapadi kohta arvamust kolmelt tsiviilisikult.

Enim tsiteeriti analüüsitud artiklites Läti välisministrit Edgars Rinkēvičsit, kes peaaugulikul pööras tähelepanu hübriidsoja elementidele. Nimelt sisaldus hübriidsojale osutavaid viiteid

viies artiklis esitatud tsitaadis. Nendele lisandusid kaks artiklit kaitseminister Garisoni tsitaatidega, mis samuti keskendusid Venemaa üldisele võimekusele pidada läänega hübriidsõda.

Mainides Lätit kui Zapadi toimumise piirkonda, viidati riigile kui NATO liikmesriigile, kelle piiride lähedal Zapadi õppus aset leiab. Enim kordas Reuters ühte sõnumit samas sõnastuses:

„Sõjamängud on tekitanud mõnedes riikides rahutust, sest Venemaa väed ja sõjatehnika harjutab Valgevenes, Venemaa liitlase territooriumil, mis piirneb Ukraina ja NATO liikmesriikide Poola, Läti ja Leeduga.“ (Reuters 1.35, 15.09.2017, samuti 1.07, 1.10, 1.21)

Lätile viidati mitmel korral koos mõne teise Balti riigiga. Nagu eelnevas alapeatükis nimetati, olid Läti ja Eesti esitatud kui riigid, kelle pealinnadesse jõuavad vene väed 60 tunniga, olles seega kõige haavatavamad NATO liikmed (3.03). Kahel korral kirjeldati Venemaa võimalikku soovi suurendada kohaololu Valgevenes, mis oli ka üks levinumaid välja pakutud Zapadi tulemusi. Lätile ja Leedule viidati nendes meediatekstides kui kriitilistele NATO liitlastele, kes Valgevenega piirnevad (8.03).

Kaks uudisartiklit käsitlesid konkreetseid hübriidsõjaga seotud **intsidente**, mis Lätis aset leidsid. 30. augustil 2017 häiriti Läti läänerannikul telefonivõrgu toimumist. Seda sündmust kajastati kahes artiklis, milles mõlemas viidati kahtlusele, et tegemist on Venemaa tegevusega, kuid mis ei olnud otseselt suunatud Lätile, vaid Rootsile. Intsidenti kommenteerisid nii välisminister Rinkevics (9.05) kui parlamendi riikliku julgeoleku komisjoni aseesimees Karlis Serzants (1.09). Kui Serzantsi sõnavõtt oli pigem toimunud kirjeldav, siis Rinkevics jättis oma seisukohas ruumi spekulatsioonidele:

“Zapadi õppuste kestel, mis lõppes 20. septembril “toimus mõningaid tavapäratuid asju,” ütles Rinkevics. “Seda pole juhtunud pärast õppuste lõppu. Seda ei juhtunud kolm kuud tagasi. Ma imestan, miks.” Ta ütles, et Läti välisministeerium ei ole ametlikult kaebust esitanud oma vene ametikaaslastele, sest luureteenused ei ole veel teinud kokkuvõtvat hinnangut.” (The Washington Post 9.05, 05.10.2017)

Kui Serzantsi sõnavõtt on üldine ja informeeriv, siis Rinkevicsi tsitaati võib pidada väga hinnanguliseks, eriti käsitledes rünnaku võimalikku põhjustajat. Sõnumi raamistamisest võib märgata, et seda ei ole argumentidega toetatud või tõenditega põhjendatud, pigem on just viiteid lõpliku hinnangu puudumisele ja Venemaalt selgituse mitteküsimisele. Magistritöö autori

hinnangul võib olla tegemist ka etteruttava sõnumiga, sest tegelikkuses ei olnud tõendeid intsidendi toimumise põhjustaja kohta. Teises sama intsidendi käsitlevas artiklis oli esitatud ka Rootsi põgus kommentaar, mis viitas nende teadmatusetele sellise intsidendi toimumisest (9.05). Samas on selge, et kui intsident tõepoolest aset leidis ja Rootsit esitatakse kui rünnaku sihtriiki, võiks avaldada suuremat mõju ühiselt kokku lepitud sõnum.

Läti oli lääne meedias vähem esindatud kui Eesti ja Leedu, kuid tema sõnumid keskendusid peaaesjalikult erinevatele **hübriidsõja elementidele**, Venemaa võimekusele hübriidsõja pidamisel ja sellest tulenevalt erinevatele lääne ees seisvatele katsumustele.

Hübriidsõja elemendid olid Lätit käsitletavates artiklites ja ka Läti kõneisikute sõnavõttudes väga levinud. Näiteks nimetati Läti muret Venemaa suurenevate hübriidsõja võimekuste üle, mis puudutab nii valeinfo ja propaganda levitamist kui ka küberrünnakuid, aga muret ka traditsioonilise sõjavõimekuse pärast (7.16). Nende murede põhjendamisel pöörati tähelepanu ka Ukrainas ja Süürias toimunule, aga väideti Baltimaid olevat üha enam „katsejänesed“ (ingl *testing ground*) rollis.

Siin on selgelt näha Läti nišiteema, mis uudislugudes ja sõnumites esile tuli (sõltumata selle kujunemisest võtmeteemaks teadlikult või mitte). Täpsemalt nimetati hübriidsõja elementidest küberrünnakuid, valeuudiste levitamist sotsiaalmeedias (2.11) ja elektroonilisi sõjapidamise viise, sealjuures käsitleti kahte konkreetset sündmust, mis leidsid aset Zapadi vahetus läheduses: 30. augustil toimunud telefonivõrgu häirimine (väidetavalt mitte otseselt Lätile suunatud, vaid Rootsile) ning 13. septembril rikki läinud häirekeskuse telefoniliin 112. Samuti räägiti sellest, kuidas tuleb Läti toime hübriidohtudega. Seda, et Venemaa hübriidsõja elementide kasutamiseks tuleb valmis olla, räägiti juba mõned päevad enne Zapadi algust (3.03).

Ka Läti kõneisikute seiskohtades väljendus selgeid ootusi läänele, et nad tegeleksid erinevate hübriidohtudega. Näiteks Läti välisministri Edgars Rinkēviči sellekohaseid seisukohti väljendati The Guardiani artiklis väga konkreetselt, sealhulgas otsekohe pealkirjaga “*West failing to tackle Russian hacking and fake news, says Latvia*”, milles Edgars Rinkēvičs nimetas “kõikide USA liitlaste” vajaduse mõista, kuidas kasutatakse küberrünnakuid kui informatsioonirelva, et inimeste arvamusi mõjutada” (2.11). Läti välisministri sõnades on näha ka tugevat soovi, et USA tegeleks võimalike Venemaa küberrünnakute ja infosõjaga (2..11).

Kirjutades küberrünnakute ohtlikkusest toodi mitmel korral näiteks Eestis 2007. aastal (kümme aastat tagasi) toimunud küberrünnakut (6.05). Kui esimesel lugemisel võib see jätta mulje, nagu

oleksid suured küberrünnakud Baltimaades tavaline nähtus, siis võib tegelikkuses kahtluse alla seada kümne aasta taguse juhtumi ajakohasuse. Samas suurendab Rinkevics oma sõnavõttu ka auditooriumi ohutaju, rõhutades, et tulevikus võivad küberrünnakud toimuda veelgi ohtlikumalt:

“[--] Eesti oli arvatava Venemaa küberrünnaku sihtmärk 2007. aastal, mis sulges pankade ja valitsusasutuste teenused. Kuid Rinkevics ütles, et tulevikus toimuvad rünnakud võivad sihiks võtta haiglad või teised elutähtsad asutused” (EU Observer 6.05, 04.09.2017)

Seega võib kõnealune sõnavõtt tekitada hirmu seoses Zapadi suurõppusega, mis teoreetilistes käsitustes oli ka Venemaa enda eesmärk.

Hübriidohtude kõrval käsitleti ka nendega **võitlemise meetmeid**. Sellele pööras tähelepanu näiteks Kaitseministeeriumi kantsler Janis Garisons (7.16), kelle sõnum oli esitatud vägagi enesekindlal toonil – tegeleda tuleb mitte Venemaa, vaid iseendaga. Nimetatud artiklis selgitas ta meetodeid, kuidas Venemaa tekitatud hübriidohtudele vastu astutakse, milliseid tegevusi ise läbi viiakse ning rõhutas, et tegeletakse terve ühiskonnaga. Selline sõnavõtt saadab magistritöö autori hinnangul tugeva sõnumi, et Läti puhul ei ole tegemist vaid välistest teguritest mõjutatud osalisega, vaid ta suudab seista ka enda heaolu eest ja tegeleda aktuaalsete probleemidega.

Välisminister Rinkevicsi sõnades oli kohati märgata sarnasust valdavalt lääne poolt edastatud sõnumitega, mis viitasid ettevaatlikkusele. Samas väljendus ta kohati konkreetsemalt, kui teised õppusest rääkivad Baltimaade kõneisikud.

“Välisminister Edgars Rinkevics ütles väljaandele The Post, et Lätis on riigi juhid “mitte paanikas”, vaid “ettevaatlikud, sest “me näeme õppuste rünnakule suunatud iseloomu, [--] nad harjutavad vähemalt nelja NATO liikmesriigi vastu tuues ettekäändeks [separatistidega] võitlemise” (The Washington Post 9.04, 14.09.2019)

Rääkides üldiselt Zapadist, oldi ka Lätis teadlikud võimalikest „provokatsioonidest“, näiteks Venemaa lennukite „sattumisest“ NATO õhuruumi (6.05). Seda, et tegemist on rünnaku harjutamise (ingl *offensive*) õppusega, võib välja lugeda pea kõigist lääneriikide Zapadi kirjeldustest. Läti sõnavõttudes esitatud kirjeldused suurõppusest olid küllaltki sarnased üldistele lääneriikide ja teiste Baltimaade arusaamadele (2.11, 3.03, 6.05, 9.05), mis puudutasid näiteks Zapadi arvulist suurust või selle rünnakut harjutavat iseloomu. Ühel korral mainis Janis Garisons ka Ukrainas ja Krimmis toimuvat kui õppetundi ja Baltimaade ärevuse põhjust (9.08).

Samuti leidis sõnumeid, mida esitati Läti ja teiste riikide poolt ühiselt, mis viitasid töötavale koostööle ja nende positsioonide ühtsusele. Üks neist oli NATO diplomaatide ja Läti ametnike ühine sõnum Venemaa võimalikust mobiilivõrgu häirimisest Läti läänerannikul (1.09).

Nagu ka teistes Balti riikides, küsiti meediatekstides ka kohalike elanike arvamust julgeolekuolukorrast Lätis, mis Eesti tsiviilisikute moodi ei väljenda hirmu Venemaa ega Zapadi ees. Nende hinnangul oli olukord „normaalne, sõbralik“ ning väljendati kindlustunnet seoses NATOsse kuulumisega (3.03). Just nagu Eesti tsiviilisikute väljaõeldu puhul, ei saa ka siin teha suuri järeldusi üksikute inimeste väljaütlemiste kohta. Küll aga kinnitab see arusaama, et kohalikud elanikud toimuvat pigem ei karda.

Üldiselt võib öelda, et Läti kõneisikute puhul jäid peamiselt kõlama välisministri sõnavõttud, mis olid sõnastatud vahel küllaltki hägusalt. Sealjuures on märgata erinevusi välisministri ja teiste ametiisikute sõnumites, sh eriti kaitseministeeriumi seisukohtade ja välisministri sõnavõttude vahel. Mõlemad räägivad küll hübriidohtudest, mida võib analüüsitud meediatekstide põhjal pidada Läti nišiteemaks, kuid nad lähenevad sellele erineva nurga alt. Välisministri sõnavõttud on olemuselt küllaltki intensiivsed, väljendades tugevalt ootusi ka liitlastele ning andes ajakirjanikele võimaluse neid provokatiivselt esitleda. See läheb pisut vastuollu magistriltöö teoreetilises osas toodud soovitusel jääda võimalikult neutraalseks ja rahumeelseks. Samas sarnanesid Kaitseministeeriumi seisukohad rohkem Eesti omadega, kus selgitati rahulikult ja ratsionaalselt toimuvat ning rõhutati enese tegevusi olukorras hakkama saamiseks. Siinkohal on oluline leida strateegilises kommunikatsioonis institutsioonide ja kõneisikute üleselt siht selles kohta, millist kuvandit Läti soovib saavutada.

Sarnasused Läti ja teiste lääne riikide sõnumites seisnesid eelkõige Zapadi arvulises kirjelduses, selle rünnakut harjutavas iseloomus (ingl *offensive*) ning väites, et õppusel hoitakse tähelepanelikult silma peal. Neid sõnumeid saatsid aga eespool nimetatud hübriidohtude teemad, mistõttu võib Lätit pidada väga edukaks oma nišiteemale tähelepanu pööramises (eeldusel, et seda tehti teadlikult). Samas on oluline tugineda oma väidetes (nt Venemaa süüdistamisel) võimalikult konkreetsetele faktidele ning mitte suurendada auditooriumi ohutaju, millele Läti sõnavõttudes peaks kindlasti tähelepanu pöörama.

3.1.4 Leedu lääne meedias

Kõigist kolmest Balti riigist oli Leedu lääne meedias Zapadi kontekstis enim esindatud. Leedu ametiisikute sõnumite analüüsimisel selgus, et põhiliselt võtsid sõna (või said sõna) kaks isikut – Leedu kaitseminister Karoblis ja president Dalia Grybauskaitė. Leedu kaitseminister Karoblis

võttis sõna 7 artiklis, kus rõhutas konflikti tekkimise võimalust ja viitas Zapadi rünnakut harjutavale iseloomule (ingl *offensive*). Ta rõhutas selgelt ootusi liitlastele reageerimiseks ja viitas sageli ühtsusele.

President Dalia Grybauskaitė tsiteeriti 5 artiklis, samuti ilmus temaga üks täispikk intervjuu. Tema sõnumites on Zapad samuti naabrite vastu rünnakut harjutav (ingl *offensive*) õppus, mida korrutasid järjepidevalt kõik Balti riigid ja liitlased. Samuti viitas president sageli ühtsusele liitlastega ja kutsus NATOt üles lisa julgeolekumeetmete kasutamiseks regioonis. Leedu siseminister Eimutis Misiunase sõnavõttud ilmusid kahes artiklis, milles ta selgitas Leedu piiri ehitamist ehk ühe konkreetse sündmuse käsitlemist Zapadi kestel. Lisaks võtsid sõna Leedu maajõudude pealik Rupsys, asekaitseminister Umbrasas, Liberaalse Liikumise juht Leedu parlamendis Eugenijus Gentvilas, Leedu piirivalve teenuse kõneisik Rokas Pukinsas, Leedu välisminister Linas Antanas Linkevicius. Nende tsitaadid olid esindatud igaüks ühes lääne meedia artiklis.

Leedu sõnumites oli väga selgelt näha, et Zapadist kõneldi enne selle toimumist kui **võimalikust ohust**. Leedu kaitseminister Raimundas Karoblis tõi välja võimaluse, et õppus „päästab valla konflikti või seda kasutatakse kattevarjuna, et jätta vägesid Valgevenesesse“ (2.01). Hägusust oli näha ka teistes sõnumites, nt Leedu põhilise võitlusväe, Raudhundi brigaadi komandöri kolonel Mindaugas Steponaviciuse tsitaat oli esitatud väga abstraktselt:

““Inimesena, kui näed selliseid sündmusi oma riigi lähedal, sa alati mõtled, et “mis oleks, kui...?”” sõnas Leedu kolonel Mindaugas Steponavicius [--]” (Washington Post 9.01, 23.09.2017)

Enim mainiti Leedut tekstides, mis kirjeldasid **Zapadi toimumise piirkonda**. Leedut nimetati 24 meediatekstis välja kui Venemaaga piiri jagavat riiki, kelle lähedal õppus toimub ja kelle piiri juures paiknevad Venemaa väed. Tõenäoliselt nimetati Leedut Baltimaadest enim ka oma geograafilise asukoha tõttu Zapadi eesmärgi kirjeldamisel, kui kirjutati sissetungi harjutamisest või Venemaa võimalikust plaanist eraldada Baltimaad NATO abivägedest Suwalki koridoriga (2.11). Leedu kõneisikud võitsid Suwalki koridoriga seoses ka sõna (president Grybauskaitė 7.13), samuti peeti võimalikuks Venemaa Föderatsiooni vägede jätmist õppuse piirkonda (Karoblis artiklites 1.01, 2.01).

Leedu sagedasem käsitlemine seoses Zapadi eesmärgiga on ka mõistetav, sest Leedul oli roll kogu Zapadi stsenaariumis. Ühte Venemaa õppuse tarbeks välja mõeldud riiki (Vesbaaria) peeti läänes Leedu vasteks (nt 3.03, 7.04). Kaheksas meediatekstis oli Leedut mainitud ühe riigina

Venemaa sõnavõttudes, kes kinnitas, et tal ei ole plaanis sisse tungida ühtegi riiki, sealhulgas Leetu (1.39, 3.13). Kui teised Balti riigid jäid emotsioonide avaldamisel vaoshoituks, siis Leedu ametiisikutele viidati lääne meedias sageli emotsionaalselt. Näiteks Leedu kaitseminister oli „vähem optimistlik“ (1.01, 2.01, 6.02, 9.04) või Leedu presidendi sõnul olid Baltimaad mures (1.65, 6.08). Lisaks kasutati oma väljenduses mitmeid võimalikke ohutaju suurendavaid väljendeid nagu „sõda“ või „rännak“ (6.08).

Samuti võib välja tuua, et Reutersis ilmunud meediatekstis rõhutas Karoblis Venemaa Föderatsiooni ohtu tervele Kesk-Euroopale, sealjuures eriti Balti riikidele (1.69). Ühelt poolt viitab selline sõnavõtt olukorra tõsidusele, teisalt viitab see Venemaa Föderatsiooni võimekusele „vastu astuda“ tervele Kesk-Euroopale ning rõhutada tema tugevust. Sealjuures leidis lääne meedias seisukohti, millest võis jääda mulje nagu muretsemiseks ei ole nii palju põhjust kui Leedu kaitseministri sõnavõttudest järeldub (6.02). Samas märkis Leedu president Zapadi kestel ilmunud artiklis, et Leedu on Zapadiks paremini valmistunud kui eales varem (9.07), viidates liitlasvägede kohalolule regioonis pärast Krimmi annekteerimist.

Kaitsekoostöö puhul mainiti Leedut enim tekstides, mis puudutasid liitlasvägede kohalolu regioonis (1.28, 7.02, 9.07). See on ka arusaadav, sest Leedut mainiti enim ka Zapadi piirkonda ja eesmärki kirjeldavates tekstides, mistõttu võis näha seda Baltimaadest kõige ohustatuma riigina. Kahel korral mainiti Leedut kui ühte toimijat Aurora õppuse käigus (sh koos Eestiga) ning Leedule viidati ka kui erinevate kohtumiste toimumispaigale (3 korral). Vähem mainiti Leedut kaitsekulutuste temaatika puhul, kus Leedut ja Lätit mainiti kui peagi kaitsekulutustes tasemele 2% SKPst jõudvaid riike. See on ka üks teemasid, millele pöörati tähelepanu laiemalt seoses USA president Donalt Trumpi rahulolematusega NATO liikmete kaitsekulutustega (9.16).

Käsitledes suhteid liitlastega, võis Leedu sõnumitest välja lugeda selget **sõltuvust oma liitlastest** ning meediatekstides väljendati tugevalt **ootusi kohaloluks** Zapadi ajal. Ühelt poolt on selge, et väikeriik vajab toime tulekuks liitlaste abi. Samas tuleks selgelt eristada sõnumid, mis täidavad meedia kaudu eesmärki ning mille võiks jätta diplomaatilisele tasandile. Enda ja Baltimaade võimelünkadele viidati mitmel korral, sh maa- ja õhujõudude puudusele (1.46, 7.13). Peale enda võimelünkade täitmise väljendasid Leedu kõneisikud ka üldiselt ootust hoida Zapadil silma peal ja vajadusel tegutseda. Näiteks Karoblise hinnangul peaks NATO kaaluma õppuste läbi viimist piirkonnas (1.32).

Leedu president ütles kahes Reutersi artiklis, et Balti riigid survestavad USA-d ja NATO-t võtma kasutusele lisa julgeoleku meetmeid septembris toimuvate õppuste kestel. Seega on ka siin näha olukorda, kus Balti riik räägib kõigi eest (1.65, 1.69), just nagu Eesti sõnumeid käsitlevas peatükis peaminister Jüri Ratase sõnavõtu puhul. Leedu president rääkis sageli liitlasi suhetest ja heidutuse olulisusest Baltimaades. Kohati jäi magistrirühma autorile silma, et need ootused on väljendatud küllaltki nõudlikult – Foreign Policy antud intervjuus väitis Leedu president, et NATO „pataljonide liikmed on kohustatud meie riiki kaitsma“ (7.13). Võimalik, et nõnda otsene väljendusviis – NATO on kohustatud meid kaitsma – ei pruugi hästi mõjuda liitlaste vahelistele suhetele. Samas on märgata siin ja mitmes teises allikas, et Leedu räägib NATO-st kui kolmandast poolest, kellelt oodatakse kaitset, mitte kui endast alliansi liikmena. Näiteks omistati Leedu kaitseministrile ootus, et NATO saavutab kokkuleppe järgmisel (2018.) aastal Balti riikide õhuruumi kaitsmiseks, lisades veel NATO käsuliini reformi ja merekaitse, millega allianss peaks tegelema (1.32). Teadmata täpselt NATO otsustussüsteemi, tuleks ehk ühtsusele kasuks, kui Leedu näeks ennast osana alliansist, mitte vaid riigina, kes vajab võimelünkade täitmist.

Leedu kõneisikud pöörasid sageli tähelepanu liitlaste **kohalolu olulisusele piirkonnas**. Näiteks Leedu maavägede ülem kindral Valdemaras Rupsys märkis juunis, et NATO vägede paigutamise puhul Baltimaadesse on tegemist „vaid väikesemõõdulise õppusega võrreldes vajadusega tegeliku rünnaku korral, kuid see näitab, et liitlased jagavad Baltimaade muresid“ (1.38). Sama õppust kirjeldas ka Leedu kaitseminister Raimondas Karoblis, kelle hinnangul on vägede paigutamine piirkonda oluline, sest tegevus „näitab, et niisugused käigud regioonis ei ole enam tabu“ (1.46). Tema sõnul tõestab sündmus, et rakette saab regiooni tuua millal iganes neid on vaja. Ka mitmed Leedu sõnavõttud olid esitatud üheskoos liitlastega, mis viitab ühtsusele ja ühistele seisukohtadele julgeolekuküsimustes. Näiteks võtsid ühiselt sõna Leedu president Dalia Grybauskaitė ja USA Euroopa vägede ülem Ben Hodges (1.54, 1.55) ning viidatud oli Karoblise kohtumisele Põhjamaa riikidega, kus osales ka USA tollane kaitseminister Jim Mattis (1.32).

Leedu sõnumites räägiti ka **hübriidsõja elementidest**. Leedu presidendi sõnades võis näha püüdu selgitada läänele Baltimaade olulisust. Idee, et raamistada Baltimaid kui liitlastele vajalikke riike, keda on kasulik kaitsta, põhineb ka magistrirühma teooriaosas märgitud nišiteadmise vajalikkuse taga (käesolev töö, lk 27-28). Võimalik, et hübriidohtudest võivad saada Baltimaade ühine nišiteema, sest kõigi riikide sõnavõttud sisaldasid endas vähemal või rohkemal määral viiteid erinevatele hübriidsõja elementidele. Leedu kõneisikud käsitlesid

näiteks propaganda ja infosõja, põgusalt ka küberrünnakute (1.17, 7.13) temaatikat. Foreign Policy antud intervjuu oli ainus koht, kus Leedu kõneisikud (siin Leedu president) rääkisid enda tegevustest ohtudega võitlemisel, sh telekanalite blokeerimine ja propagandamüütide selgitamine.

Leedut käsitleti ühe konkreetsema juhtumi, piiri ehitamise raames (1.69, 2.09, 2.13, 9.08). Seda ei raamistatud Leedu enda poolt kui vastust Zapadile. Samas räägiti sellest Zapadi kontekstis, mis jättis siiski mulje kui reaktsioonist Venemaa õppusele. Leedu ise tõi piiri ehitamise põhjustena välja varajase rikkumiste avastamise, salakaubaveo, ka Eesti Eston Kohveri röövimise (The Guardian 2.09, 24.08.2017).

Leedu sõnumites oli näha ka sõnavõtte Venemaast ning teda kujutati kui ühte agressiivset toimijat ja ohtu mitte ainult Balti riikidele, vaid ka teistele Venemaa naabritele (9.07), kogu Euroopale ja USAle (3.02, 7.13). Sealjuures väljendas juba 2017. aasta märtsis Leedu president hirmu olukorra üle, kus USA peaks tagasi tõmbuma globaalselt areenilt, jättes Venemaale ruumi selle positsiooni üle võtmiseks (7.13). Ühelt poolt on magistritöö autori hinnangul oluline, et selgitatakse oma peamise julgeolekuohu käitumismustreid ja tõstetakse teadlikkust. Teisalt soovib ka Venemaa Föderatsioon ise näidata end sõjaliselt tugeva ja ohtlikuna. Seepärast peaks magistritöö autori hinnangul kirjeldama Venemaad kui ohtu, tuginedes tema varasemale käitumisele ja „pahelisusele“, mitte viidates sellele kui sõjaliselt tugevale toimijale.

Käesolev magistritöö ei käsitle Balti riikide psühholoogilist kaitset ja nagu varem esitatud, ei saa teha ühele tsitaadile tuginedes järeldusi. Samas leidis ka Leedu ametiisiku väljaütlemistes võimalikke ohte riigi psühholoogilise kaitse temaatikas, kui kolonelleitnant Linas Idzelis märkis, et mõned tema tsiviilisikutest sõbrad on planeerinud õppuste ajaks puhkust, et nad oleksid sissetungi ajal riigist eemal (9.07).

Kokkuvõttes võib öelda, et Leedu kõneisikute sõnumid näitlikustasid tugevalt Zapadit ja Venemaa tegevust kui ohtu. Kuna Leedu oli kolmest Baltimaast enim lääne meedias esindatud ja tema sõnumite eesmärk oli selgelt mõju saavutada, võib Leedut pidada sõnumite ühtsuse saavutamisel õnnestunuks. Küll aga on siin oht, et kasutades meediat tugevalt enda huvides, võib see kahjustada riikidevahelisi suhteid pikemas perspektiivis (käesolev töö, lk 32-33). Leedu puhul tuleks kindlasti arvestada kõnepruuki – ootusi esitatakse nii NATOle kui teistele liitlastele, kuid pigem peaks rääkima viisil, mis näitaks ka Leedut ennast selle osana. Pigem jääb mulje, et otsuseid ei tehta alliansis ühiselt.

3.2 Järeldused

Käesolev peatükk keskendub eelmise peatüki analüüsitud tulemustele, lähtudes magistritöö uurimisprobleemist ja –küsimustest ning teoreetilistest lähtekohtadest. Esmalt antakse ülevaade Baltimaade üldisest kuvandist ja riikide sõnumite panusest kuvandi tekkesse. Seejärel esitatakse üldised ja sisulised tähelepanekud, mis võivad pakkuda vajalikke teadmisi riikide strateegilise kommunikatsiooni korraldamise seisukohalt.

Meediatekstide analüüsis selgunud info põhjal võib väita, et Baltimaaid nähti lääne veebimeedias kui väikeriike, keda toetab tugevalt NATO allianss ja USA ning kes teeb aktiivselt sõjalist koostööd teiste lääneriikidega. Nagu esitatud magistritöö teoreetilises osas, võimaldab rahvusvaheline koostöö leevendada väiksuse efekti (käesolev töö, lk 31) ning erinevaid koostöö liike esitleti meediatekstides pidevalt ja ühtsust väljendati nii sõnades kui tegudes. Mitmes sõnavõtus väljendasid Baltimaade liitlased kollektiivkaitse (artikkel 5) kehtivust ja tõid vägede paigutamise põhjuseks Baltimaade turvalisuse tagamise. Samuti näitasid seda näiteks liitlaste kohalolu piirkonnas, koostöö teiste riikidega rahvusvahelistel õppustel ja visiidid Baltimaadesse.

See, kuidas Baltimaaid lääne meedias esitletakse, võib anda viiteid selle kohta, kuidas nähakse neid liitlaste ühiskondades (käesolev töö, lk 31). Kuigi Balti riike käsitleti kui alliansi liikmeid ja koostööpartnereid, kujutati Venemaa Föderatsiooni kui ohtu kolmele Balti riigile. Venemaa Föderatsiooni esitleti kui julgeolekuohtu, kes on sekkunud Balti riikide julgeolekusse minevikus ja kes teeb seda tulevikus. Enamasti põhjendati idanaabrist tulenevat ohtu tema varasema tegevusega, näiteks seoses konfliktidega Ukrainas ja Krimmis. Samas võis see tekitada auditooriumis arusaama, et Baltimaades võib toimuda nende riikidega sarnane stsenaarium. Sealjuures ei selgitatud nende riikide erinevat julgeolekuolukorda, kasvõi NATO liikmelisust. Nimetati ka Venemaa Föderatsiooni praeguseid tegevusi kolme väikeriigi vastu, mis põhjendas Balti riikide muret ja rahutust Zapadi suurõppuse ajal. Üksikutes tekstides kujutati Baltimaaid kui piiririike või endisi Nõukogude riike ja kirjeldati põgusalt nende riikide ajalugu. Magistritöö autor on arvamusel, et Baltimaade ajaloo kirjeldamine võib tulla kasuks „meie loo“ jutustamisel ja põhjuste selgitamisel, miks Balti riigid peavad Venemaad suurimaks julgeolekuohuks.

Magistritöö teooriaosas on esitatud mõnede uurijate väited, et oskuslik informatsiooniga manipuleerimine ja selle moonutamine võimaldas külvata kahtlusi, mis levitasid innukalt Läänes paanikat (käesolev töö, lk 37). Meediatekstide analüüsimisel selgus, et Zapadi tulemuste

kohta levis mitmeid erinevaid spekulatsioone. Küll aga tõdeb magistr töö autor, et erinevate võimalike stsenaariumite üle arutlemisel on ka positiivne külg heidutusele – erinevatest võimalustest rääkimine vähendab Venemaa jaoks üllatusmomendi võimalikkust, annab märku lääne valmisolekust ja vastase jälgimisest. Zapadi võimalikes tulemustes nähti Baltimaadele ohtu olukorras, kus Venemaa Föderatsioon jätab väed õppuse piirkonda või tungib mõnda Balti riiki, niisamuti viidati ka mõningatele nõrkadele kohtadele (Suwalki koridor, venekeelse kogukonnaga piirkonnad). Samas on magistr töö autori hinnangul positiivne, et erinevaid võimalusi arutades lähtuti eelkõige Venemaa Föderatsiooni varasematest rahvusvahelist õigust rikkuvatest tegutsemisstrateegiatest, mitte nt Baltimaade kui väikeriikide nõrkustest. See tekitab arusaama, et igasugune rünnak või sissetung oleks Venemaa enda agressiivsuse tulemus, mitte Baltimaade nõrkuse paratamatus. Samas jäid kõlama ka mõned nõrgad kohad Baltimaade julgeolekus, sealhulgas õhuvägede vajadus või venekeelse kogukonna mõjutamise võimalused. Sealjuures viitasid erinevate vägede vajadusele eriti Leedu kõneisikute sõnumid, mis ühelt poolt võivad mõjutada allianssi oma vägesid piirkonda paigutama, teisalt aga võivad näidata Baltimaad kui abi vajavaid väikeriike. On selge, et valitud kommunikatsioonitegevused peaksid arvestama mõlemat poolt ja püüdlema suunas, mis on riigile strateegiliselt või teatud ajahetkes olulisem.

Väikeriigid on traditsioonilisi sõjapidamismeetodeid ja numbrilisi näitajaid arvesse võttes nõrgad (käesolev töö, lk 14-15). Küll aga on magistr töö autor seisukohal, et väikeriik ei peaks rõhutama enda nõrkusi ja vajadusi, vaid keskenduma tugeva riigi kuvandi ehitamisele ja tema julgeolekuohtude selgitamisele. Nagu toodud teoorias, on väikeriigid pigem keskkonnaga kohanejad (käesolev töö, ptk 1.1). Seepärast võib võimekuse teemal positiivsena ära märkida erinevate Balti riikide kõneisikute sõnavõttud, mis märkisid keskkonnast tulenevate ohtude maandamiseks tehtavaid tegevusi. Samas oli mitmetes sõnavõttudes näha just eelnevalt märgitud sõjalistele nõrkustele tähelepanu pööramist, mis võib kohati jätta nõrga ja liitlastest sõltuva mulje. See võis anda tõuke ajakirjandusliku tõlgenduse tekkimiseks, mis omistas Baltimaadele emotsioonidest sageli hirmu, murelikkust ja rahutust, mis oli vastuolus alliansi (ja Eesti) seisukohtadega püsida rahuliku ja enesekindlana.

Seega ei ole Balti riikide puhul kahtlust, et neid esitati alliansi osana. Küll aga on heidutuse seisukohalt ja meediatekstides üks võtmeküsimus terve alliansi tugevus, sest NATO on Baltimaade kui väikeriikide julgeolekugarantii (käesolev töö, lk 18). Meediatekstides kajastati vahel ka „mis oleks, kui...“ stsenaariume ehk võimalikke NATO ees seisvaid dilemmasid ja puudusi võimekuses. Näiteks levis mõningaid kahtlusi NATO võimekuse kohta Baltimaad

kaitsta ja alliansi suutlikkuse kohta reageerida olukorras, kus tegelikkuses peaks toimuma rünnak. Kuigi tegemist on hüpoteetilise olukorraga, millele kellelgi tegelikkuses (vähemalt avalikus diskussioonis) vastust ei ole, on nende teemade üle spekuloides võimalik mõjutada lääne auditooriumi ohutaju. Samas on tõenäoliselt tegemist osaga meediaruumist, mis ei ole ühegi riigi (ega ka alliansi) kontrolli all.

Kui eelnev kirjeldas Baltimaade üldist kuvandit, siis iga Balti riik oli lääne veebimeedias esitletud erineval viisil. See on ka mõistetav, sest kuigi väikeriikidel on mitmeid sarnaseid omadusi, on neil tihtipeale erinevad huvid ja eesmärgid (käesolev töö, lk 18). Kõikide Balti riikide sõnumid toetasid teatud määral kuvandit, et Balti riikide puhul on tegemist NATO alliansi liikmetega. Samas oli iga riigi temaatiline rõhuasetus ja väljendusviis erinevad.

Selgus, et **Eesti** võimalik eesmärk oli näidata end kui rahulikku ja ratsionaalset väikeriiki. Seda näitasid väga konkreetsed ja selged sõnumid, mis olid enamasti emotsioonidest vabad ning sarnased alliansi sõnumitega. Mõne üksiku erandiga jäädi Zapadi käsitlemisel rahulikuks ega spekuloides võimalike stsenaariumite üle (v.a vägede jätmise piirkonda). Rõhutati õppuse pidevat jälgimist ja valmisolekut juhaks, kui etteaimamatu naaber peaks tekitama ohtliku olukorra. Nagu teiste riikide puhul, väljendati ka ootusi liitlaste kohaloluks. Seda ootust põhjendati kui “loogilist sammu” lähtudes varasemast koostööst ja julgeolekukeskkonnast, mitte rõhutades enese nõrku kohti või vajadusi.

Läti puhul oli märgata selget keskendumist nišiteemale – hübriidohtudele. Nagu esitatud ka magistr töö teooriaosas, on võtmeteemale keskendumine üks võimalusi suurendada enda mõju rahvusvahelisel areenil (käesolev töö, lk 17, 28). Selline nišiteemale keskendumine võimaldab kasvatada oma kompetentsi ja *know-how* mingisugusel päevakajalisel või tuleviku jaoks olulisel teemal, muutes väikeriigi ka oma liitlastele kasulikumaks. Hübriidohud on magistr töö autori hinnangul käsitletavas kontekstis hästi valitud teema, sest Venemaa Föderatsiooni varasem tegevus Ukrainas ja Krimmis on näidanud selle oskust hübriidsõda pidada. Pöörates erilist tähelepanu võimalikele tegutsemisstrateegiatele Zapadi suurõppuse kestel, võib see tugevdada heidutuse mõju ja näidata valmisolekut nende ohtudega võitlemiseks. Samas on selge, et nišiteemade kunstlik käsitlemine tavapärasest ärevamas olukorras võib tekitada infoudu, mistõttu tuleks sellele keskenduda pikemas perspektiivis ja eelkõige rahulikumat perioodil. Samas võib märkida, et Läti kõneisikute sõnumid olid mõnel korral väljendatud häguselt ega tuginenud ametlikele seisukohtadele. Magistr töö autori hinnangul tuleb ärevamas olukorras väljendada sõnumeid konkreetselt, argumenteeritult ja selgelt ning vältida etteruttavaid väljaütlemisi.

Leedu oli oma sõnumites konkreetne. Baltimaadest suurõppuse toimumise piirkonnale kõige lähemal paikneva riigina väljendas Leedu ka enim vajadust liitlaste kohaloluks piirkonnas. Leedu kõneisikud arutasid teistest Balti riikidest enim võimalike Zapadi tulemuste üle, kohati pöörati tähelepanu Baltimaade nõrkadele kohtadele ja väljendati sõltuvust liitlastest. Leedu kõneisikute sõnavõttudest jäi kohati mulje, et NATOst räägitakse kui kolmandast poolest, mis võib viidata riigi välja jätmisele otsustusprotsessidest või selle jõuetusele panustada ühiste otsuste tegemisse. Samas oli näha Leedu kaasaraäkimist laiema julgeolekukeskkonna nimel, sest arvamust avaldati ka näiteks USA/NATO ja Venemaa suhete kohta. Väga üldistatult võib väita, et Baltimaade kuvandisse panustas kõige rohkem Leedu valitud kommunikatsioonistrateegia, mis näitab strateegilise kommunikatsiooni protsessi tõhusust. Samas ei saa tehtud uuringu põhjal seda kindlalt väita, sest infokeskkonnas ei ole nii ulatusliku teema puhul (ja arvestades magistritöö mahtu) võimalik välja selgitada põhjus-tagajärg seost.

Magistritöö teooriaosas on esitatud, et väikeriigile tuleb kasuks neutraalne ja rahumeelne kuvand (käesolev töö, lk 29) ning keskendudes mingisugusele nišiteemale, peaks seda edasi andma mitte-ähvardaval, selgitaval ja isetul viisil, sest väikeriik ei saa lubada endale agressiivselt oma agenda pealesurumist (käesolev töö, lk 27-28). Selle teoreetilise aspektiga läksid magistritöö autori hinnangul mõningad Baltimaade sõnumid kohati vastuollu, sest need olid raamistatud kui väga nõudlikud sõnumid liitlaste pihta. Sageli tundus, nagu ei nähtaks ennast osana alliansist, vaid lihtsalt kaitse all oleva väikeriigina. Magistritöö autori hinnangul on võimalik, et esitades oma „nõudmisi“ liitlastele avaliku kommunikatsiooni kaudu, võib see küll lühiajaliselt täita väikeriigi julgeolekueesmärgi, kuid pikemas perspektiivis vähendada nende liitlaste silmis (käesolev töö, lk 32-33).

Kuigi magistritöös tehtud uuringu põhjal ei ole võimalik teha kindlaid järeldusi riikide psühholoogilise kaitse kohta, järeldus kohalike inimeste sõnavõttudest, et Baltimaades Venemaa Föderatsiooni ees enamasti hirmu ei tunta. Küll aga tõdeti meediatekstides, et hirm oli seda suurem, mida kaugemale minna geograafilisest õppuse toimumise piirkonnast. See on mõneti loogiline, sest geograafiliselt kaugemal asuvate inimeste põhiline info jõuab nendeni vahendatult, mistõttu on keerulisem „aimata“ tegelikku olukorda. Eeltoodust võib järeldada, et mingil määral infokeskkonnas levinud narratiivid ja infoudu tekitamine (sh erinevad *blame-game*'d) lääne meediaruumis töötas, kuid Baltimaade enda inimeste hulgas (üksikute eranditega) mitte nii väga. Seega vajaks psühholoogilise kaitse teema edasist uurimist, et seda järeldust kinnitada.

Nagu kirjeldatud teooriaosas, ei saa kollektiivkaitset Eestis lahutada kollektiivkaitsest Lätis ja Leedus, sest oleme strateegiliselt üks regioon (käesolev töö, lk 27). See peegeldus Zapadi ajal ka lääne meedias, sest sageli räägiti kolmest Balti väikeriigist korraga või väljendasid Balti riikide kõneisikud juba ise kõigi kolme seisukohta. Kolme riigi ühised huvid peaksid suunama ka nimetatud väikeriikide strateegilist kommunikatsiooni, sest nad jagavad peamist julgeolekuohtu. Selgus, et meediatekstides esitatud Baltimaade sõnumites oli sarnaseid elemente, kuid pigem ei olnud näha olukorda, kus kõik oleksid järejepidevalt sarnaseid sõnumeid saatnud (või oleks neid meedias esitatud). Samas erinesid suuresti nende sõnumite esitamise viisid. Näiteks Eesti sõnumid olid esitatud valdavalt enesekindlalt ja sageli sama moodi nagu liitlaste sõnumid. Läti keskendus suuremas osas hübriidsõja elementidele ja Venemaa tegevustele. Leedu võttis selgelt liitlaste „mõjutamise“ suuna, seades neile kohati küllaltki konkreetseid ja julgeid ootusi. Võimalik, et erinevad väljendusviisid tulenesid ka väikeriikide erinevast olukorrast Zapadi õppuse käigus või erinevatest julgeolekustrateegiatest. Samas on magistrیتöö autori hinnangul oluline, et seisukohtades oleks rohkem ühiseid elemente, sest lääne meedias nähakse meid sageli ühe piirkonnana.

Magistrیتöö autori hinnangul võiksid väikeriigid oma sõnumites rõhutada eelkõige enda tegevusi tänase julgeolekukeskkonnaga toimetulekul, häid liitlassuhteid ja võrdväärseks partneriks olemist ning oma vastase ohtlikkuse selgitamist, võttes arvesse tema (sageli ootamatut ja rahvusvahelist õigust rikkuvat) käitumist minevikus. Järgmises alapeatükis on nimetatud ettepanekud, mis toetuvad magistrیتöö uuringu tulemustele.

3.3 Ettepanekud

Lähtudes magistrیتöö teoreetilisest osast ja artiklite analüüsi tulemustest on magistrیتöö autor välja töötanud 8 ettepanekut asutustele, kelle kõneisikud võtavad sagedasti sõna rahvusvahelise julgeoleku teemal. Need on näiteks Kaitseministeerium, Välisministeerium, Riigikantselei, aga ka teised rahvusvahelist julgeolekut käsitlevad ja ekspertide arvamust vahendavad organisatsioonid. Ettepanekud käsitlevad nii strateegilise kommunikatsiooni sisulisi aspekte kui ka selle võimalikku korraldust väikeriigis.

- Selleks, et väikeriik esitleks ennast tavapärasest ärevamas olukorras rahuliku ja tugevana, tuleks **rõhutada enesekindlust ja valmisolekut**. Selliseid hoiakuid oli Zapadi suurõppuse käigus näha ka NATO alliansi sõnumites. Kui väikeriikide üks eesmärke on näida tugeva organisatsiooni liikmena, tuleb oma sõnumid raamistada partneritega sarnaselt. See tekitab arusaama, et allianss püsib ka pingelisematel aegadel

ühtne ning lääneriigid seisavad ohtudele vastu üheskoos. Nagu selgus käesolevast magistritööst, olid kolme Balti riigi kõneisikute sõnumid erinevate rõhuasetuste ja strateegiatega, mistõttu ei ole võimalik teha märkimisväärseid järeldusi Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni õnnestumise kohta uuritud ajavahemikul. Küll aga võib sõnumite mõju olla suurem, kui neid väljendatakse üheskoos vähemalt suuremates ja olulisemates aspektides ning lepatakse kokku kommunikatsioonipõhimõtted nii riikide kui ühe riigi asutuste/kõneisikute vahel.

- Strateegilise kommunikatsiooni korraldamisel on eriti oluline leppida kokku **prioriteetsete sõnumite sisus**. Ühiste prioriteetsete sõnumite kordamine ja rõhutamine suurendab võimalust, et ka meediaväljaannetes jäävad kõlama riigile kasulikumat infokillud. Töös tehtud analüüsist selgus, et sageli lähevad sõnumite pideval taastõlgendamisel ja kordamisel kaotsi detailid (nt väljaütleva isik või sõnumiga kaasas käinud argumendid) ning meediaväljaanded kordavad uudisvääruslikke sõnumeid pidevalt. See näitab, et oluline on just välja öeldu idee, sest väljaütleva isikule viitamine võib muutuda üldistatuks (nt Baltimaad arvavad). Prioriteetsed sõnumid peavad olema konkreetset, selged ja võimalusel hästi argumenteeritud. Kõiksugu vastuolulised ja läbi mõtlemata sõnumid võivad olukorraga tekkinud segadust suurendada ja tekitada juurde erinevaid hirme, mis võib tänapäeval olla üks vastase olulisemaid eesmärke. Kuna strateegilise kommunikatsiooni eesmärk on mõjutada, tuleb iga tegevuse juures mõelda ka mõjule, mida soovitakse saavutada. See võimaldab prioritseerida oma tegevusi ehk seada esiplaanile strateegiliselt olulised teemad.
- Magistritöö autori soovitus on ka **raamistada end kui tugeva alliansi liiget** ja võrdväärset partnerit. See tagab, et väikeriiki ei nähta kui kõrvalseisjat, kes on oma tuleviku asjus n-ö ära-ootaval seisukohal ning ootab liitlaste panust. On oluline, et väikeriike nähtaks kui tugeva terviku osa, mistõttu tuleks seda ka oma sõnumites nõnda raamistada ja enda hoiakutes seda seisukohta väljendada.
- Strateegilise kommunikatsiooni toimimiseks tuleb **tunda oma vastast**, mõista tema eesmärke ja nendega enda tegevustes arvestada. Ühelt poolt on magistritöö autori hinnangul oluline, et lääne meedias selgitatakse oma peamise julgeolekuohu käitumismustreid. See võimaldab tõsta teadlikkust ja lääne avaliku arvamuse poolehoidu NATO tegevusele siin piirkonnas. Teisalt soovib ka Venemaa Föderatsioon ise näidata ennast sõjaliselt tugeva ja ohtlikuna. Sellises olukorras eduka kommunikatsiooni korraldamine nõuab ekspertide koolitamist, kes ühelt poolt mõistavad kommunikatsiooni põhitõdesid, teisalt tunnevad ära piiri Balti riikidele

kasuliku ja Venemaa Föderatsiooni eesmärkidele kaasa aitavate sõnumite vahel. See võimaldab varakult ära tunda olukorra, kus vastane soovib infokeskkonnaga manipuleerida ja tagab, et väikeriikide kõneisikud ei aitaks teadmatult luua vastase jaoks soovitud kuvandit.

- Nagu magistritöös käsitletud, peetakse väikeriike rahvusvahelises süsteemis sageli nõrgemaks pooleks. Kuigi liitlaste kohalolu vajalikkusest rääkides ei saa alati märkimata jätta oma võimalikke võimelünki, võiks magistritöö autori hinnangul nende kõrval veelgi enam **rõhutada tänaseid tegevusi julgeolekukeskkonnas toime tulemiseks**. See näitab, et väikeriik on võtnud enda eesmärgiks ümbritsevas julgeolekukeskkonnas toime tulla ja saab selles tegutsemisega hakkama. See aitab suurendada tugeva väikeriigi kuvandit.
- Samuti on oluline, et kõiki strateegilise kommunikatsiooni käigus kasutatavaid sõnumeid hakataks välja töötama aegsasti. On kriitilise tähtsusega **valmistuda varakult** võimalikeks sündmusteks, mis toovad kaasa suurema meediatähelepanu. Nagu näha, hakkas ajakirjanduslik huvi teema vastu tekkima juba aasta alguses, mistõttu tuleb oma seisukohtadele mõelda juba kuid ette. Selles olukorras on võimalik sihipärasemalt reageerida, kui ka kommunikatsioonis esitatavad seisukohad on kokku lepitud.
- Selleks, et kõikide riigi institutsioonide esindajate sõnumid oleksid olulisemates teemades ühtsed, võiks kommunikatsiooni korraldada **võrgustikupõhiselt**. Selleks tuleb läbi mõelda kõik tegurid ja toimijad, kes võivad sellise sündmuse jooksul mingisugust rolli mängida, sest suuremad ja olulisemad sündmused väljuvad sageli ühe valdkonna piires. Eriti oluline on koordineerida Zapadi-laadseid sündmuseid silmas pidades oma sõnumeid teiste riigiasutuste ja ametiisikutega, kes võivad olla potentsiaalselt lääne meedias kõneisikud. See kehtib ka iga teise nurjatu probleemiga, sest erinevate valdkondade (ja valitsemisalade) ülesed probleemid nõuavad ka valdkondadevahelist lahendust. Seepärast on üha olulisem ka strateegilise kommunikatsiooni korraldamisel näha nõu suurt pilti ja enda rolli selles. Sealjuures tuleb abiks **strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi** kujundamine ja eestvedamine kogu riigis, mis võimaldab suurendada väikeriigi mõjuvõimu igas võtmevaldkonnas.
- Võimalusel võiksid Balti riigid leida **ühise nišiteadmise**, mis oleks rahvusvahelise julgeoleku seisukohalt olulise tähtsusega ja mida strateegiline kommunikatsioon peaks toetama. See ei ole küll ärevates olukordades hädavajalik, kuid võimaldab ära kasutada tavapärasest suuremat meediatähelepanu. See tuleb kasuks rahuajal ning võiks olla

pidevalt riigi strateegilise kommunikatsiooni osa. See loob vundamendi, et keerulistes olukordades on riik oma olulisust liitlastele juba tõestanud.

Samuti tuleks arvestada globaliseerumisega kaasneva trendiga, et kohalik on üha enam ka rahvusvaheline. Meediatekstides on näha, et reportaažides küsiti ka infot tsiviilisikutelt ning kui kohalikud elanikud ei ole rahulikud, on seda ka üle riigipiiri näha. Seepärast tuleb tihedalt omavahel siduda ja leida koostöökohad teiste julgeolekuga seotud valdkondadega ning tähelepanu vajavad psühholoogilise kaitsega seotud teemad, mis on üha olulisemad ka rahvusvahelises kommunikatsioonis.

Kuigi mõned nimetatud ettepanekud on üldisemad ja mõned spetsiifilisemad, võimaldavad need magistritöö autori hinnangul strateegilise kommunikatsiooni korraldust paremini läbi mõelda. See aitab tagada, et väikeriik on valmis reageerima eesmärgipäraselt ja strateegiliselt kasulikult ka tavapärasest ärevamas olukorras ning suurema meediatähelepanu all.

KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö andis ülevaate nii Baltimaade kujutamisest lääne meedias Venemaa suurõppuse Zapad kontekstis kui ka kolme Balti riigi kõneisikute esitatud sõnumitest. Nende analüüsimisel tehti järeldused ja ettepanekud Baltimaade strateegilise kommunikatsiooni korraldamiseks niisugustes olukordades, kus riigid võivad olla lääne meedias esindatud tavapärasest enam.

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada Baltimaade kuvand ja nende esitatud sõnumite sisulised aspektid lääne veebimeedias suurõppuse Zapad 2017 kestel. Selleks töötati välja võimalused edasise strateegilise kommunikatsiooni korraldamiseks samasugustes olukordades tulevikus. Magistritöö eesmärgi täitmiseks analüüsiti teoreetiliste materjalide põhjal meedia ja strateegilise kommunikatsiooni seoseid riikidevahelise koostöö ja julgeolekuga, kus üks osaline on väikeriik.

Seejärel analüüsiti kokku 96 lääne meediaväljaannete internetiportaalides avaldatud teksti, kus eraldi analüüsiti Baltimaade konteksti ning iga Balti riigi kõneisiku esitatud sõnumeid nendes tekstides. See võimaldas lisaks üldise kuvandi välja selgitamisele uurida seda, millised strateegilised valikud võisid peituda Eesti, Läti ja Leedu kõneisikute sõnumite taga ning millist kuvandit Baltimaadest võisid need tekitada. Kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemusena selgus, et heidutusteed olid lääne meedias väga tugevalt esitatud. Küll aga võisid Baltimaadel olla Zapadi kestel erinevad kommunikatsioonistrateegiad.

Eespool kirjeldatud sammude tulemusena esitas magistritöö autor Balti riikide strateegilise kommunikatsiooni korraldamiseks 9 ettepanekut:

- Selleks, et väikeriik esitleks ennast tavapärasest ärevamas olukorras rahuliku ja tugevana, tuleks **rõhutada enesekindlust ja valmisolekut**. Selliseid hoiakuid oli Zapadi suurõppuse raames näha ka NATO alliansi sõnumites.
- Strateegilise kommunikatsiooni korraldamisel on eriti oluline leppida kokku **prioriteetsete sõnumite sisus**. Ühiste prioriteetsete sõnumite kordamine ja rõhutamine suurendab võimalust, et ka meediaväljaannetes jäävad kõlama riigile kasulikumad infokillud.
- Magistritöö autori soovitus on ka **raamistada ennast kui tugeva alliansi liiget** ja võrdväärset partnerit. See tagab, et väikeriiki ei nähta kui kõrvalseisjat, kes on n-ö ära ootaval seisukohal oma tuleviku osas ning ootab liitlaste panust.

- Strateegilise kommunikatsiooni toimimiseks tuleb **tunda oma vastast**. Ühelt poolt on magistr töö autori hinnangul oluline, et lääne meedias selgitatakse oma peamise julgeolekuohu käitumismustreid. Teisalt soovib ka Venemaa Föderatsioon ise näidata ennast sõjaliselt tugeva ja ohtlikuna, mistõttu tuleks hoiduda seda arusaama kinnistamast.
- Kuigi liitlaste kohalolu vajalikkusest rääkides ei saa alati märkimata jätta oma võimalikke võimalusi, siis magistr töö autori hinnangul võiks nende kõrval veelgi enam **rõhutada tänaseid tegevusi julgeolekukeskkonnas toime tulemiseks**.
- Samuti on oluline, et kõik strateegilise kommunikatsiooni raames välja töötavaid sõnumeid hakataks välja töötama aegsasti. On kriitilise tähtsusega **valmistuda** võimalikeks sündmusteks, mis toovad kaasa suurema meediatähelepanu.
- Selleks, et kõikide riigi institutsioonide esindajate sõnumid oleksid olulisemates teemades ühtsed, võiks kommunikatsiooni korraldada **võrgustikupõhiselt**. Selleks tuleb läbi mõelda kõik tegurid ja toimijad, kes võivad sellise sündmuse jooksul mingisugust rolli mängida, sest suuremad ja olulisemad sündmused väljuvad sageli ühe valdkonna piires. Sealjuures tuleb abiks **strateegilise kommunikatsiooni mõtteviisi** kujundamine ja eestvedamine kogu riigis, suurendada väikeriigi mõjuvõimu igas võtmevaldkonnas.
- Võimalusel võiksid Balti riigid leida **ühise nišiteadmise**, mis oleks rahvusvahelise julgeoleku seisukohalt olulise tähtsusega ja mida strateegiline kommunikatsioon peaks toetama.

Edaspidistes sarnastes uurimistöodes võiks rohkem arvesse võtta näiteks kohalike teemade kajastamist lääne meedias, sest käesolevas magistr töös oli mitmeid viiteid piiride hägustumisest ja kohalike teemade arutamisest rahvusvahelises meedias. Oma liitlaste ja vastaste ning nende välja saadetud sõnumite tundmine võimaldab senisest paremini mõista praegust julgeolekukeskkonda ning mõjutada selle kaudu avaliku strateegilise kommunikatsiooniga ka laiemat auditooriumi soovitud viisil.

SUMMARY

The master's thesis „Baltic States in Western digital news media in the context of Zapad-2017 exercise: implications for strategic communication“ explores the representation of Baltic States in western news media during 2017. The thesis seeks to understand how the image of these three small states could be improved by strategic communication activities during the similar events in the future.

To meet the objective, the author analysed theoretical aspects of media and strategic communication in defence, especially focusing on the strategies of small states. Also, the western online news media articles were analysed using qualitative content analysis. The selection of the articles included 96 texts in total that focused on Zapad exercise and represented the Baltic States or one of these countries.

Based on the findings, the author suggested eight actions that could enhance Baltic States' strategic communication activities during the events similar to Zapad-2017:

- The author suggests that the Baltic States should keep calm in situations like Zapad exercise and emphasise being confident, strong and ready to act together with their alliances.
- It is necessary to agree upon and prioritize the messages that are used strategically during the period. Repeating and emphasising the most important messages increases the probability of them being represented in the media.
- The thesis suggests small states to speak about themselves as a part of a strong alliance and being an equal partner in NATO. It makes sure that the state will not be seen as a bystander who only expects to be protected.
- The deep knowledge of the adversary is strongly suggested. On one hand it is important to explain the strategies of your adversary. On the other hand, and in the case of the Russian Federation, sometimes the opposite side aims to be seen as strong and dangerous. There is a thin line between explaining your threats and supporting Russia's objective.
- It is not always possible nor necessary to avoid talking about small states' weaknesses. Although it is important for these messages to be accompanied by pointing out the activities that are carried out to fight the security threats one's environment.

- It is crucial to prepare for the events like Zapad exercise. Media interest towards Zapad started from the beginning of the year. It would be easier to respond when the priorities and main messages were already agreed upon.
- To achieve consensus and unity within the main messages, it would be beneficial to coordinate strategic communication as a network. Network expects mapping and attracting different fields that are important regarding small state's defence issues. Furthermore, to stand up against the wicked problems it would be important to enhance the strategic mindset in a state to increase the soft power in every key field of the state.
- If possible, the Baltic States should find a common niche-knowledge that could be supported by strategic communication and would help them to increase the power on international stage.

There is no certain knowledge on how strategic communication activities influence the image of the small states in media. Even so, it is necessary to communicate strategically to gain mutual understandings with the allies regarding the most pressing security threats or the role of small states in international arena.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Agius, C., 2016. Social Constructivism. Rmt: A. Collins, *Contemporary security studies*. Oxford university press.

Aleksejeva, N., 2017. #ZapadWatch: Projecting Punches for Zapad 2017. [Võrgumaterjal]
Leitav: <https://medium.com/dfrlab/zapadwatch-projecting-punches-for-zapad-2017-96e66d6f8ae9> [Kasutatud 11.03.2019]

Allenby, B.R., 2015. The paradox of dominance: The age of civilizational conflict. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 71(2), pp 60-74.

Andriukaitis, L., 2017. #ZapadWatch: Should We Stay or Should We Go?. [Võrgumaterjal]
Leitav: <https://medium.com/dfrlab/zapadwatch-should-we-stay-or-should-we-go-a3d2974a0456> [Kasutatud 11.03.2019]

Antola, E., 2002. The future of small states in the EU. *European integration in the 21st century: Unity in diversity*, pp 69-85.

Ayalon, A., Popovich, E. and Yarchi, M., 2016. From warfare to imagefare: How states should manage asymmetric conflicts with extensive media coverage. *Terrorism and Political violence*, 28(2), pp 254-273.

Bailes, A.J.K., 2009. Does small state need a strategy? *Centre for small state studies Publication series*. University of Iceland, 2.

Bailes, A.J. and Rickli, J.M., 2014. Small states, survival and strategy. Rmt: *Small States and International Security*. Routledge, pp 52-71.

Bailes, A.J., Þórhallsson, B. and Johnstone, R.L., 2013. Scotland as an Independent Small State: Where would it seek shelter?. *Stjórnmal og Stjórnsýsla*, 9(1), pp 1.

Bailes, Alyson JK (toim) Defence and Security for the small: Perspectives from the Baltic States. Raimonds Rublovskis, Margarita Šešelgyte, Riina Kaljurand. Centre for Small State Studies, Institute of International Affairs, 2013.

Barnard, A., McCosker, H. and Gerber, R., 1999. Phenomenography: a qualitative research approach for exploring understanding in health care. *Qualitative health research*, 9(2), pp 212-226.

Bartles, C.K., 2016. Getting Gerasimov Right. *Military Review*, 96(1), pp 30-38.

Baum, M.A., Potter, P.B., 2008. The relationships between mass media, public opinion, and foreign policy: Toward a theoretical synthesis. *Annual Review Political Sciences*, 11, pp 39-65.

Baxter, P., Jack, S., 2008. Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The qualitative report*, 13(4), pp 544-559. Kättesaadav: <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1573&context=tqr/> [Kasutatud 09.10.2018]

Bennett, W.L., Paletz, D.L. toim-d, 1994. *Taken by storm: The media, public opinion, and US foreign policy in the Gulf War*. University of Chicago Press.

Benoit, W., Holtzhausen, D., Zerfass, A., 2015. Image repair theory in the context of strategic communication. *The Routledge handbook of strategic communication*, pp 303-311.

Betz, D., Phillips, V., 2017. Putting the strategy back into strategic communications. Rmt: *Defence strategic communications: the official journal of the NATO strategic communications centre of excellence*. Neville Bolt, Linda Curika, Anna Reynolds, toim-d. 3. Leitav: <https://www.stratcomcoe.org/david-betz-vaughan-phillips-putting-strategy-back-strategic-communications> [Kasutatud 10.01.2019]

Biscop, S., 2018. The dangerous geopolitics of populism, and what NATO and the EU can do about it. *Security Policy Brief*, 97, Egmont.

Britannica. *Security dilemma*. Leitav: <https://www.britannica.com/topic/security-dilemma> [Kasutatud 07.05.2019]

Browning, C.S., McDonald, M., 2013. The future of critical security studies: Ethics and the politics of security. *European Journal of International Relations*, 19(2), pp 235-255.

Cambridge English Dictionary. Leitav: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blame-game> [Kasutatud 01.04.2018]

Carey, J. W., 1989. A Cultural Approach to Communication. *Communication as Culture: Essays on Media and Society*. Boston: Unwin Hyman.

Chandler, D., 1994. The transmission model of communication. *University of Western Australia. Retrieved*, 6, pp 2014.

Coban, F., 2016. The Role of the Media in International Relations: From the CNN Effect to the Al-Jazeera Effect. *Journal of International Relations and Foreign Policy*, 4(2), pp 45-61.

Corbett, J., Connell, J., 2015. All the world is a stage: global governance, human resources, and the 'problem' of smallness. *The Pacific Review*, 28(3), pp 435-459.

Cornish, P., Lindley-French, J., Yorke, C., 2011. *Strategic communications and national strategy*, [Võrgumaterjal]. Chatham House, The Royal Institute of International Affairs. Leitav: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911es%E2%80%9393stratcomms.pdf> [Kasutatud 10.01.2019]

Crandall, M., 2016. *Living in Russia's Shadow: Small state Strategies to Soft Security Threats: doktoritöö*. Tallinna Ülikool.

de Casterle, B.D., Gastmans, C., Bryon, E. and Denier, Y., 2012. QUAGOL: A guide for qualitative data analysis. *International journal of nursing studies*, 49(3), pp 360-371.

Dennison, J. G. I., Oliver, T., 2018. Baltic member states: Estonia, Latvia and Lithuania. Rmt: Tim Oliver (toim.), *Europe's Brexit : EU perspectives on Britain's vote to leave*. Newcastle upon Tyne : Agenda, 2018, pp 193-204

Dimitriu, G.R., 2012. Winning the story war: Strategic communication and the conflict in Afghanistan. *Public Relations Review*, nr 38(2), pp195-207.

Ducaru, S., 2016. Framing NATO's Approach to Hybrid Warfare. Rmt: N. Lancu, A. Fortuna, C. Barna and M. Teodor,(toim.-d.), *Countering Hybrid Threats: Lessons Learned from Ukraine, 1st ed*. Amsterdam: IOS Press BV, pp 3-11.

Eesti julgeolekupoliitika alused, 2010. Kaitseministeerium. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.kmin.ee/et/eesmargid-tegevused/julgeolekupoliitika> [Kasutatud 11.03.2019]

Egeland, J., 1988. *Impotent Superpower-Potent Small State: Potentials and Limitations of Human Rights Objectives in the Foreign Policies of the United States and Norway*. Oxford University Press, USA.

Falkheimer, J., Heide, M., 2006. Multicultural crisis communication: Towards a social constructionist perspective. *Journal of contingencies and crisis management*, 14(4), pp180-189.

Flick, U. *An introduction to qualitative research*. 4th edition. Sage Publications Limited, 2009.

Forman, J., Damschroder, L., 2007. Qualitative content analysis. Rmt: *Empirical methods for bioethics: A primer*. Emerald Group Publishing Limited, pp 39-62.

- Fox, A., 2006. *The Power of Small States : Diplomacy in World War II*. Rmt: *Small States in International Relations*.
- Galeotti, M., 2017. Will the populist wave wash away NATO and the European Union?, *NATO Review*.
- Hacker, K.L., Mendez, V.R., 2016. Toward a model of strategic influence, international broadcasting, and global engagement. *Media and Communication*, 4(2), pp 69-91.
- Hackett Renner, C., 2004. Validity effect. Rmt: Pohl, R. and Pohl, R.F. eds., 2004. *Cognitive illusions: A handbook on fallacies and biases in thinking, judgement and memory*. Psychology Press, New York, pp 201-213.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., Van Ruler, B., Verčič, D. and Sriramesh, K., 2007. Defining strategic communication. *International journal of strategic communication*, 1(1), pp 3-35.
- Hamelink, C., Hoffmann, J., 2008. The state of the right to communicate. *Global media journal*, 7(13), pp1-16.
- Handel, M. (2006). *Weak States in the International System*. Rmt: *Small states in international relations*. University of Washington Press, pp 149-192.
- Hansson, S., 2015. Calculated overcommunication: Strategic uses of prolixity, irrelevance, and repetition in administrative language. *Journal of Pragmatics*, 84, pp 172-188.
- Haugevik, K., Rieker, P., (2017) Autonomy or integration? Smallstate responses to a changing European security landscape, *Global Affairs*, 3:3, pp 211-221.
- Heuser, B., Heier, T., Lasconjarias, G., 2018. *Military exercises: Political messaging and strategic impact*. NATO Defense College. Leitav: <http://eprints.gla.ac.uk/165109/1/165109.pdf> [Kasutatud 04.05.2019]
- Hoffman, F.G., 2009. *Hybrid warfare and challenges*. National Defence University Washington DC Institute for National Strategic Studies.
- Hoxha, A., Hanitzsch, T., 2018. How conflict news comes into being: Reconstructing 'reality' through telling stories. *Media, War & Conflict*, 11(1), pp 46-64.
- Ihlen, Ø., Verhoeven, P., 2015. Social theories for strategic communication. *The Routledge handbook of strategic communication*, pp 127-140.
- Ingebritsen, C., Neumann, I., Gstöhl, S. toim-d., 2006. *Small states in international relations*. University of Washington Press.

- Jantunen S., 2018. *Infosõda*. Tõlkinud Tuule Meri (toim Erkki Bahovski). SA Kultuurileht: Tallinn.
- Jurkynas, M., 2007. *How deep is your love?: the Baltic brotherhood re-examined*. Institute of International Relations and Political Science, Vilnius University.
- Jurkynas, M., 2014. Security concerns of the Baltic States in the twenty-first century. Rmt: *Small States and International Security*. Routledge, pp 139-155.
- Keohane, Robert O., 2006. Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics. In: *Small states in international relations*. University of Washington Press.
- Kohlbacher, F., 2006. The use of qualitative content analysis in case study research. Rmt: *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*. Institut für Qualitative Forschung, 7(1), pp 1-30.
- Kuckartz, U., 2014. *Qualitative Text Analysis: A Guide to Methods. Practice & Using Software*. Sage, London.
- Larrabee, F. S., 2004. *NATO's Eastern agenda in a new strategic era*. Rand Corporation.
- Lazarsfeld, P.F., Merton, R.K., 1948. Mass communication, popular taste and organized social action. *Media studies*, pp18-30.
- Leedu Kaitseministeerium (2016). *National security strategy*.
- Long, T., 2016. Small states, great power? Gaining influence through intrinsic, derivative, and collective power. *International studies review*, 19(2), pp 185-205.
- Luhmann, N. (2000). *The reality of the mass media*. Stanford: Stanford University Press.
- Läti Kaitseministeerium (2016). *The national defence concept*. Leitav: <http://mepoforum.sk/wp-content/uploads/2017/01/Latvia-national-defence-concept-2016-en.pdf> [Kasutatud 01.10.2018]
- Maass, M., 2009. The elusive definition of the small state. *International politics*, 46(1), pp 65-83.
- Madisson, M.-L., Ventsel, A. 2018. Robofoobia: Küberohtude ja infosõja diskursus suurõppuse Zapad 2017 meediakajastustes. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, nr 8, 181-199.
- Mahda, Y. (2018). Õppuse Zapad 2017 informatsiooniline aspekt. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, nr 8, lk 48–63.

Mahoney, J., 2011. Horizons in strategic communication: Theorising a paradigm shift. *International Journal of Strategic Communication*, nr 5(3), lk 143-153.

Marton, F., 1981. Phenomenography—describing conceptions of the world around us. *Instructional science*, 10(2), pp 177-200.

Marwick, A., Lewis, R., 2017. Media Manipulation and Disinformation Online. *Data & Society Research Institute*. Kättesaadav: https://datasociety.net/pubs/oh/DataAndSociety_MediaManipulationAndDisinformationOnline.pdf [Kasutatud 03.05.2019].

Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research*. 1(2), art. 20.

Meyer, C.O., Strickmann, E., 2011. Solidifying constructivism: how material and ideational factors interact in European defence. *JCMS: journal of common market studies*, 49(1), pp 61-81.

Ministry of Defence of the Russian Federation, 2017a. *Zapad 2017 joined strategic exercise*. 29.08.2017. Leitav: http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12140115@egNews

Mulgan, G., 2009. *The art of public strategy: Mobilizing power and knowledge for the common good*. Oxford University Press on Demand.

Mullen, M., 2009. Strategic communication: Getting back to basics. *Joint Forces Quarterly*, 55(4), pp 2-4.

Naveh, C., 2005. The Role of the Media in Establishing International Security Regimes. *Conflict & Communication*, 4(1).

NATO faktiliht. 2017. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_11/1711-russia-top5-myths-en.pdf [Kasutatud 02.02.2019]

Nissen, T. E.. *Sotsiaalmedia kasutamise relvasüsteemina : Tänapäeva konfliktide omadused*. Postimees, 2015.

Nothhaft, H. and Schölzel, H., 2015. Reading Clausewitz. The strategy discourse and its implications for strategic communication. *The Routledge handbook of strategic communication*, pp 18-33.

Nye Jr, J.S., 2004. Soft power. Rmt: *Power in the Global Information Age*. Routledge, pp 76-88.

Organization for Security and Co-operation in Europe. *Vienna Document 2011 : On confidence- and security-building measures*. Leitav: <https://www.osce.org/fsc/86597> [Kasutatud 08.05.2019]

Palmaru, R., 2012. Making sense and meaning: on the role of communication and culture in the reproduction of social systems. *Constructivist Foundations*, 8(1), pp 63-75.

Palmer, D.A.R., 2015. *Back to the Future?: Russia's Hybrid Warfare, Revolutions in Military Affairs, and Cold War Comparisons*. NATO Defense College, Research Division.

Paterson, C., Andresen, K., Hoxha, A., 2012. The manufacture of an international news event: The day Kosovo was born. *Journalism*, 13(1), pp 103-120.

Paul, C. *Strategic Communication: Origins, Concepts and Current Debates*. Santa Barbara: Praeger, 2011.

Pickering, M.J., 2004. Qualitative content analysis. *Encyclopedia of social science research methods*, pp 890-891.

Postimees, 2017. Zapad 2017: kolm küsimust Venemaa suurõppuste kohta. Leitav: <https://www.postimees.ee/4243229/zapad-2017-kolm-kusimust-venemaa-suuroppuste-kohta> [Kasutatud 01.02.2019]

Randma-Liiv, T., Sarapuu, K. (2019). Public governance in small states: From paradoxed to research agenda. Rmt: Andrew Massey (toim.). *A Research Agenda for Public Administration*, Edward Elgar.

Reiter, D., 1994. Learning, realism, and alliances: The weight of the shadow of the past. *World Politics*, 46(4), pp 490-526.

Shalal, A., U.S. general says allies worry Russian war game may be 'Trojan horse'. Reuters, 21. juuli, 2017. <https://www.reuters.com/article/us-russia-nato-usa/u-s-general-says-allies-worry-russian-war-game-may-be-trojan-horse-idUSKBN1A52WO>

Shtepa, V., 2016. *Russia's Draft Information Security Doctrine at Odds with Realities of Modern Information Environment*. The Jamestown Foundation, 15. juuli 2016. Leitav: https://jamestown.org/program/russias-draft-information-security-doctrine-at-odds-with-realities-of-modern-information-environment/#.V49xE_m7hBc

- Riigikantselei, 2017. Riigikaitse arengukava. Leitav: https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/rkak_2017_2026_avalik_osa.pdf [Kasutatud 03.03.2018]
- Rublovskis, R., 2013. *Defence & security for the small: perspectives from the Baltic states*.
- Ruusaar, A., 2018. *Kross: Venemaa sõjaväeõppusi tuleb jälgida, mitte karta*. *Postimees*, 3. september. *Postimees*, 3. september. Kättesaadav: <https://www.postimees.ee/6242565/kross-venemaa-sojavaeoppusi-tuleb-jalgida-mitte-karta> [Kasutatud 03.03.2018]
- Sazonov, V., Gontšarenko, A. 2018. Õppus 'Zapad 2017' kajastamine venemaa meediaruumis. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, nr 8, 200-233.
- Sazonov, V., Ventsel, A., 2018. Sõna saateks. Sõjaväeõppus Zapad 2017 Venemaa infosõja kontekstis. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, nr 8, lk 7–15.
- Schreier, M., 2012. *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.
- Selg, P., 2017. Populism ja huumor kui demokraatia nurjatud probleemid. Leitav: <https://www.muurileht.ee/populism-ja-huumor-kui-demokraatia-nurjatud-probleemid/> [Kasutatud 05.05.2019]
- Shin, G.W., Izatt, H., Moon, R.J., 2016. Asymmetry of power and attention in alliance politics: the US–Republic of Korea case. *Australian Journal of International Affairs*, 70(3), pp 235-255.
- Shlapak, D.A., Johnson, M.W., 2016. *Reinforcing deterrence on NATO's eastern flank: Wargaming the defense of the Baltics*. RAND Arroyo Center Santa Monica United States.
- Siik, I. *Kuidas konstrueeriti Eesti ajakirjanduses Venemaa sõjalist õppust Zapad 2017? : magistritöö*. Juhendaja Sten Hansson. Tartu Ülikool, 2018.
- Soroka, S.N., 2003. Media, public opinion, and foreign policy. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 8(1), pp 27-48.
- Stoicescu, K., 2017. Decoding Zapad-2017 : analysis. International Centre for Defence and Security. September 2017. Leitav: https://icds.ee/wp-content/uploads/2018/ICDS_Analysis_Decoding_Zapad-2017.pdf [Kasutatud 05.04.2019]
- Strategic Comments, 2018. The Wider implications of Zapad 2017. *Strategic Comments*, 24(1). Leitav: <https://doi.org/10.1080/13567888.2018.1433105> [Kasutatud 03.03.2019]
- Suhhankin (2017). Zapad 2017: Mida õppus õieti näitas? *Diplomaatia*. Leitav: <https://diplomaatia.ee/zapad-2017-mida-oppus-oieti-naitas/> [Kasutatud 03.03.2019]

- Zdanavicius, L. and Czekaj, M. eds., 2015. *Russia's Zapad 2013 Military Exercise: Lessons for Baltic Regional Security*. Jamestown Foundation.
- Zerfass, A., Holtzhausen, D., 2014. Strategic communication: Opportunities and challenges of the research area. In *The Routledge handbook of strategic communication*. Routledge, pp 27-41.
- Takacs, D., 2017. Ukraine's deterrence failure: Lessons for the Baltic States. *Journal on Baltic Security*, 3(1), pp 1-10.
- Tamm, P. *Kuidas konstrueeritakse Eesti ajakirjanduses Venemaa sõjalist võimekust? : magistritöö*. Juhendaja Sten Hansson. Tartu Ülikool, 2018.
- Tardy, T., 2018. The internal nature of the Alliance's cohesion. *NDC Policy Brief*, nr 1. NATO Defence College, Research Division.
- Tatham, S., 2008. Strategic Communications: A Primer. *ARAG Special Series*, nr 8/28. Defence Academy of the United Kingdom.
- Thorhallsson, B., 2006. The Role of Small States in the European Union. Rmt: *Small states in international relations*. University of Washington Press.
- Thorhallsson, B., Wivel, A., 2006. Small states in the European Union: What do we know and what would we like to know? *Cambridge Review of International Affairs*, 19(4), pp 651–668.
- Thorhallsson, B., Steinsson, S., 2017. Forthcoming in the Oxford research encyclopedia of foreign policy analysis (post-referee, pre-copyedit version). Small state foreign policy.
- Vaicekauskaitė, Ž.M., 2017. Security Strategies of Small States in a Changing World. *Journal on Baltic Security*, 3(2), pp 7-15.
- Vaicekauskaitė, Ž.M., 2018. Security strategies in the nordic baltic region: towards enhanced regionaal defence cooperation? *Policy brief*, 10. Esitletud konverentsil 'Small States and the New Security Environment at the Nordic House, Reykjavik Iceland.
- Veebel, V., 2018. NATO options and dilemmas for deterring Russia in the Baltic States. *Defence Studies*, 18(2), pp 229-251.
- Ventsel, A., Hansson, S., Madisson, M.-L., Sazonov, V., 2018a. Hirmu mehhanismid strateegilistes narratiivides õppuse Zapad 2017 näitel. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, nr 8, 103-127.

- Ventsel, A., Hansson, S., Madisson, M.-L., Sazonov, V., 2018b. *Representation of the russian zapad 2017 military exercise in the estonian news media* [Upcoming]. In: Matthew A. Lauder, Anthony Seaboyer (ed.-s) *Emerging threats in the information environment: Final report of Research Task Group 117*. NATO Science and Technology Organization, PUB REF NBR (E.G. STO-TR-IST-999), pp. XX-38.
- Välisluureamet, 2018. Eesti rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas : raport. Leitav: <https://www.valisluureamet.ee/pdf/raport-2018-EST-web.pdf> [Kasutatud 02.02.2019]
- Vsevirov, 2018. *Reaalse riigikaitse väljakutsed*. Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus.
- Väyrynen, R., 2013. Small states: persisting despite doubts. Rmt: *The national security of small states in a changing world*. Routledge, pp 41-76.
- Wanta, W., Golan, G. and Lee, C., 2004. Agenda setting and international news: Media influence on public perceptions of foreign nations. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(2), pp 364-377.
- Wilk, A., 2017. The Zapad-2017 Exercises: The Information War (for Now). Centre for Eastern Studies (OSW). Leitav: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2017-09-04/zapad-2017-exercises-information-war-now>. [Kasutatud 04.04.2019].
- Wivel, A., 2005. The security challenge of small EU member states: Interests, identity and the development of the EU as a security actor. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 43(2), pp 393-412.
- Wivel, A., Steinmetz, R., 2010. *Small States in Europe*.
- Wendt, A., 1992. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International organization*, 46(2), pp 391-425.
- Yarchi, M., 2016. Does using 'imagefare' as a state's strategy in asymmetric conflicts improve its foreign media coverage? The case of Israel. *Media, war & conflict*, 9(3), pp 290-305.
- Yin, R.K., 2009. *Case study research: Design and methods (applied social research methods)*. London and Singapore: Sage. Leitav: <http://www.madeira-edu.pt/LinkClick.aspx?fileticket=Fgm4GJWVTRs%3D&tabid=3004> [Kasutatud 19.09.2018]

Lisa 1. Kodeerimisjuhend

Põhikategooria	Alamkategooria	Kood I	Kood II	Tekstide arv	Tekstid, mis sisaldasid viiteid vastavatele koodidele
Baltimaadele omistatud sõnumid					1.01, 1.09, 1.11, 1.16, 1.17, 1.33, 1.38, 1.41, 1.69, 2.01, 9.03, 9.06
	Eesti sõnumid			17	1.28, 1.33, 1.34, 1.41, 1.54, 1.55, 1.71, 2.03, 3.03, 3.18, 4.01, 4.03, 5.01, 7.02, 7.16, 8.01, 9.08
		Emotsioonid		4	1.71, 2.03, 5.01, 9.08
		Liitlassuhted		2	5.01, 9.08
			Ootused liitlastele	1	5.01
		Muu		3	3.18, 5.01, 7.16
		Zapadi kirjeldus		3	2.03, 5.01, 7.02
			Zapadi võimalikud tulemused	9	1.28, 1.33, 1.34, 1.41, 1.54, 1.55, 3.03, 4.01, 8.01
		Tsiviilisikud		2	3.03, 9.08
		Hübriidsõja elemendid		2	1.71, 4.03
	Läti sõnumid			10	1.09, 2.11, 3.03, 4.01, 6.04, 6.05, 7.16, 9.04, 9.05, 9.08
		Hübriidsõja elemendid		5	1.09, 2.11, 3.03, 6.04, 6.05
			Telefonivõrgu häirimine	2	1.09, 9.05
			Valeuudiste levik	4	2.11, 3.03, 7.16, 9.08
			Küberrünnakud	6	2.11, 3.03, 6.04, 6.05, 7.16, 9.08
			Hübriidohtudega võitlemise meetmed	1	7.16
		Vene elanikkond		1	7.16
		Zapadi kirjeldus		7	2.11, 3.03, 4.01, 6.04, 9.04, 9.05, 9.08
		Tsiviilisikud		1	3.03
		Muu		2	7.16, 9.08
	Leedu sõnumid			26	1.01, 1.03, 1.09, 1.17, 1.32, 1.38,

					1.46, 1.54, 1.55, 1.63, 1.65, 1.69, 2.01, 2.09, 3.02, 3.03, 3.06, 5.04, 6.02, 6.08, 7.13, 7.13, 7.16, 8.03, 9.01, 9.04, 9.07
		Emotsioonid		6	1.01, 2.01, 3.02, 6.02, 9.04, 9.07
		Hübriidsõja elemendid		3	1.17, 7.13, 7.16
		Riigisisese teemad		4	1.63, 2.09, 3.03, 9.07
		Suhted liitlastega		9	1.38, 1.46, 1.54, 1.55, 1.69, 3.02, 3.06, 7.13, 9.07
			Ootused liitlastele	8	1.01, 1.03, 1.32, 1.38, 1.65, 1.69, 6.08, 7.13
		Zapadi kirjeldus		7	1.09, 1.17, 1.69, 5.04, 6.02, 6.08, 7.13
			Zapadi võimalikud tulemused	6	1.01, 2.01, 3.03, 7.13, 8.03, 9.01
		VM käsitlemine		5	2.09, 3.02, 7.13, 8.03, 9.07
		Muu		2	2.09, 7.13
Baltimaade (BM) esitlemine					
	BM emotsioonid				
		Hirm		10	1.01, 1.02, 1.17, 1.54, 1.55, 2.01, 3.03, 3.18, 8.03, 9.08
		Mure		14	1.03, 1.05, 1.11, 1.16, 1.28, 1.34, 1.38, 1.39, 1.55, 1.63, 1.69, 3.04, 6.01, 7.16
		Rahutus		15	1.01, 1.03, 1.05, 1.07, 1.10, 1.35, 1.65, 1.69, 2.01, 2.09, 3.04, 3.05, 3.18, 3.19, 4.04
		Muu		3	3.03, 3.19, 4.01
	Baltimaade võimekus				
		Viited BM nõrkustele		13	1.01, 1.03, 1.21, 1.32, 1.38, 1.46, 1.55, 1.63, 1.65, 2.09, 3.18, 5.01, 5.07
		Muu		1	5.07

	Baltimaadele viitamine (ded)				
		BM kui endised NSVL riigid		3	1.17, 1.59, 6.05
		BM kui piiriala		4	3.03, 3.19, 5.04, 9.04
		BM kui VM naabrid		5	1.05, 1.19, 1.59, 3.05, 9.04
		BM kui rindejoon		2	3.03, 3.19
Baltimaid mõjutav julgeoleku-keskkond					
	Baltimaade-Venemaa (VM) suhted				
		Tänased suhted			
			VM tegevus BM suunal	6	1.09, 1.69, 1.71, 2.09, 2.13, 3.18
			BM tegevused julgeoleku tagamiseks	3	1.63, 1.71, 2.09
		Viited ajaloole		10	1.17, 1.19, 1.34, 1.63, 1.65, 1.68, 1.71, 3.03, 3.18, 5.07
	Lääne emotsioonid Zapadi suhtes			19	1.01, 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.28, 1.33, 1.40, 1.41, 1.54, 1.68, 2.03, 2.08, 3.03, 3.04, 3.05, 4.01, 4.04, 4.05
	Lääne sõnumid				
		NATO sõnumid		29	1.01, 1.02, 1.07, 1.09, 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.28, 1.32, 1.38, 1.46, 1.55, 2.03, 2.04, 2.08, 3.05, 6.01, 6.02, 6.07, 7.02, 8.01, 8.04, 9.01, 9.03, 9.04, 9.06, 9.08, 9.12
		USA sõnumid		14	3.03, 3.05, 3.18, 4.04, 6.07, 7.02, 8.01, 8.03, 8.04, 9.05, 9.07, 9.08, 9.12, 9.16
		Teiste lääneriikide sõnumid		7	1.57, 6.02, 6.03, 6.04, 6.05, 6.06, 7.16

		Muu		2	1.39, 5.07
	Heidutus (ded)				
		Lääne väed Baltimaades		37	1.01, 1.03, 1.11, 1.19, 1.21, 1.28, 1.32, 1.33, 1.34, 1.38, 1.40, 1.41, 1.46, 1.52, 1.54, 1.55, 1.59, 1.63, 1.65, 1.69, 1.71, 2.01, 2.03, 2.04, 2.08, 2.09, 2.11, 3.04, 3.05, 3.13, 3.14, 3.18, 4.01, 4.04, 5.01, 6.04, 7.02
		Muu kaitsekoostöö/õ ppused		7	1.38, 1.39, 1.57, 1.62, 1.65, 1.69, 3.05
		Ohud lääne võimekusele		7	1.01, 1.09, 1.32, 1.46, 2.11, 3.03, 3.14
	Ühtsus (ded)				
		Ohud ühtsusele			
			Trump	6	1.19, 1.69, 2.08, 3.03, 3.18, 5.01
			Muud ohud	1	1.19
		Kollektiivkaitse		11	1.11, 1.16, 1.19, 1.57, 1.62, 2.03, 2.04, 2.08, 3.03, 3.13, 3.18
		Ühised sõnumid		6	1.09, 1.28, 1.34, 1.54, 1.55, 1.65
		Rahvusvahelise d kohtumised ja visiidid		22	1.02, 1.04, 1.07, 1.10, 1.11, 1.16, 1.17, 1.19, 1.28, 1.32, 1.33, 1.34, 2.03, 2.04, 2.08, 2.11, 3.05, 3.08, 3.18, 5.07, 6.05, 6.07
		Muud viited ühtsusele		4	1.32, 1.55, 2.08, 3.02
	VM lääne tegevusest Baltimaades				
		Lääs tekitab ebastabiilsust		11	1.01, 1.21, 1.34, 1.38, 1.57, 1.59, 1.62, 1.63, 2.01, 2.04, 3.05

		Muud Venemaa süüdistused lääne suunal		6	1.04, 1.05, 1.11, 1.16, 1.40, 1.69
		Lääs provotseerib		4	1.59, 2.01, 3.05, 3.18
		Zapad ja lääne propaganda		5	1.02, 1.33, 1.41, 1.59, 3.05
Zapad 2017					
	Kirjeldus				
		Stsenaarium		10	1.02, 1.09, 1.17, 1.21, 1.34, 2.01, 2.09, 2.11, 3.03, 4.01
		Zapad kui Venemaa iseloomustus		4	3.04, 4.03, 4.04, 5.04
		Zapadi ajalugu		6	1.07, 1.34, 1.54, 1.55, 2.01, 2.04
		Üldine iseloomustus			
			Muu	24	1.01, 1.07, 1.09, 1.17, 1.21, 1.39, 1.41, 1.57, 1.59, 1.62, 1.63, 1.69, 2.01, 2.03, 2.04, 2.08, 2.10, 2.13, 3.03, 3.04, 3.05, 3.14, 4.01, 4.04
			Venemaa arusaam	11	1.03, 1.04, 1.05, 1.07, 1.09, 1.34, 1.40, 1.59, 1.65, 2.04, 3.03
	Zapadi eesmärk				
		(Sõjalise) rünnaku või konflikti harjutamine (offensive)		13	1.01, 1.09, 1.17, 1.21, 1.59, 1.69, 2.11, 3.02, 3.04, 3.18, 4.01, 4.03, 4.04
		Rünnaku tõkestamine (defensive)		15	1.03, 1.04, 1.05, 1.07, 1.09, 1.10, 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.39, 1.59, 2.03, 4.03, 4.04
		Hirnutamine või hoiatamine		2	1.34, 2.01
		Valgevene turvalisuse hoidmine		1	1.10
		VM võimekuse näitamine		7	1.01, 1.04, 1.11, 1.16, 1.57, 1.62, 4.03

		VM võimekuse testimine		6	1.01, 1.02, 1.59, 1.62, 4.03, 5.04
		Muud toimumise põhjused		3	1.09, 1.34, 4.01
	Hinnangud Zapadi tagajärgedele				
		BM eraldamine läänest		8	1.38, 1.65, 2.09, 2.11, 9.01, 9.03, 9.04, 9.08
		Intsidentide oht		6	1.02, 1.59, 2.03, 3.05, 4.04, 6.03
		Muu viide Zapadi ohtlikkusele		20	1.11, 1.16, 1.28, 1.33, 1.34, 1.54, 1.55, 1.69, 2.01, 2.04, 3.03, 3.04, 3.05, 4.03, 4.04, 4.05, 5.04, 8.03, 8.04, 9.08
		Ohutu		14	1.03, 1.04, 1.07, 1.10, 1.17, 1.28, 1.33, 1.34, 1.54, 1.55, 1.69, 2.03, 2.04, 3.04
		Sissetung teise riiki			
			Baltimaad	16	1.01, 1.02, 1.03, 1.04, 1.05, 1.07, 1.09, 1.17, 1.28, 1.38, 1.39, 2.11, 3.13, 3.18, 5.07, 9.05
			Teised riigid	11	1.01, 1.03, 1.04, 1.05, 1.07, 1.17, 1.39, 2.11, 3.13, 4.01, 4.04
		Vägede jätmise õppuse piirkonda		19	1.01, 1.02, 1.03, 1.05, 1.07, 1.17, 1.19, 1.28, 1.33, 1.34, 1.39, 1.40, 1.54, 1.55, 1.68, 2.03, 3.03, 4.01
		Muu		2	1.38, 3.04
	Läbipaistvus				
		Zapad arvudes			
			Lääne arusaam	29	1.01, 1.02, 1.04, 1.07, 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.28, 1.33, 1.34, 1.38, 1.40, 1.41, 1.46, 1.52, 1.54, 1.55, 1.59, 2.03, 2.04,

					2.08, 2.11, 3.03, 3.05, 4.01, 4.03, 4.04, 5.05
			VM arusaam	28	1.01, 1.02, 1.03, 1.04, 1.07, 1.09, 1.11, 1.16, 1.17, 1.21, 1.34, 1.40, 1.41, 1.54, 1.55, 1.59, 1.65, 1.69, 2.01, 2.04, 2.08, 2.11, 3.03, 3.05, 4.01, 4.03, 4.04, 5.05
			Muu	16	1.02, 1.05, 1.09, 1.33, 1.39, 1.63, 2.03, 2.04, 2.08, 2.09, 2.10, 2.11, 3.01, 3.14, 3.18, 4.04
		Vaatlejad õppuse piirkonnas		17	1.01, 1.02, 1.07, 1.11, 1.16, 1.17, 1.33, 1.34, 1.40, 1.41, 1.52, 1.65, 2.01, 2.03, 2.04, 3.03, 4.01
		Muud läbipaistvusega seotud teemad		8	1.17, 1.21, 1.59, 1.65, 2.08, 3.04, 3.05, 4.04
	Viited teistele sündmustele				
		Gruusia		8	1.07, 1.19, 1.28, 1.57, 3.03, 3.04, 4.03, 4.04
		Külm sõda		9	1.09, 1.11, 1.16, 1.40, 1.41, 1.65, 2.01, 2.04, 2.08
		Süüria		9	1.01, 1.11, 1.28, 1.33, 1.34, 1.40, 1.41, 1.65, 4.03
		Ukraina		22	1.02, 1.07, 1.11, 1.16, 1.17, 1.28, 1.33, 1.34, 1.39, 1.40, 1.41, 1.65, 1.69, 2.01, 2.03, 3.04, 3.05, 3.14, 4.01, 4.03, 4.04, 5.07
			Krimm	33	1.01, 1.02, 1.03, 1.09, 1.11, 1.16, 1.17, 1.19, 1.28, 1.32, 1.33, 1.34, 1.38, 1.39, 1.40, 1.41, 1.46, 1.52, 1.54, 1.57, 1.62, 1.63, 1.65, 1.69,

					2.01, 2.03, 2.04, 3.03, 3.05, 3.18, 4.01, 4.04, 5.07
		Zapad 2013		14	1.11, 1.16, 1.28, 1.33, 1.34, 1.46, 1.54, 1.55, 1.57, 1.62, 2.01, 2.08, 4.03, 4.04
		Eston Kohveri röövimine		2	2.09, 2.13
Muu info					
	Muud julgeolekuteemad tekstis				
		Põhja-Korea		3	1.35, 2.01, 2.08
		Valgevene		9	1.04, 1.05, 1.07, 1.16, 1.17, 1.34, 3.04, 4.01, 4.05
		Muu		7	1.62, 2.08, 2.10, 2.11, 2.13, 4.01, 4.05
	VM kui üldine julgeolekuoht				
		Sanktsioonid		3	1.17, 1.28, 2.04
		Tuumaohud		7	1.01, 1.28, 1.33, 1.34, 1.59, 2.11, 2.13
		VM ja hübriidsõda		14	1.01, 1.02, 1.09, 1.17, 1.71, 2.01, 2.09, 2.11, 2.13, 3.04, 3.05, 4.03, 4.04, 5.04
		VM ja lääne pingelised suhted		12	1.02, 1.07, 1.09, 1.16, 1.33, 1.38, 1.39, 1.41, 1.68, 2.04, 3.04, 3.05
		VM kasvav agressiivsus		8	1.19, 2.03, 2.08, 2.11, 2.13, 3.04, 3.18, 4.04
		VM kasvav võimekus		4	1.09, 1.34, 1.54, 2.04
		VM usaldusväärsus		8	1.01, 1.02, 1.19, 1.28, 1.33, 1.41, 2.04, 2.09
		VM üldine iseloomustus		4	1.11, 1.16, 1.32, 4.03
		Muu		15	1.33, 1.34, 1.40, 1.41, 1.55, 1.65, 1.68, 1.69, 2.09, 2.11, 2.13, 3.05, 3.18, 4.03, 4.04

Lisa 2. Meediatekstide täielik nimekiri ja kuuluvus analüüsitavaesse valimisse

Väljaanne	Pealkiri	Kuupäev	Analüüsitud?	BM nimetatud?	Korduv (URL)?
Reuters	1.01 Russia's Zapad war games unnerve the West	13.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.02 NATO says Russia misled West over scale of Zapad war games	26.10.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.03 U.S. send extra fighters to police Baltic skies during Russian exercise	30.08.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.04 Russia berates German defense minister for war games remarks	09.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.05 Russia gears up for major war games, neighbors watch with unease	31.08.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.06 Moscow denies Ukraine's accusation that it left troops in Belarus	30.09.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.07 Russia seeks to reassure over war games, denies invasion plans	29.08.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.08 Head of Russian general staff reassures NATO over war games. RIA	14.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.09 Russia may have tested cyber warfare on Latvia, Western officials say	05.10.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.10 Russian military chief meets NATO General to soothe war games fear. Ifax	07.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.11 Germany disputes size of Russian wargames, predicts 100 000 troops	07.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.12 Helicopter mistakenly fires on parked vehicles in Russia war games. media	19.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.13 Putin to watch parachute drop, part of war games that have rattled West	18.09.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.14 Kremlin accuses West of .whipping up hysteria. over Russian war games	14.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.15 CORRECTED Russia Western worries about Moscow's war games buffoonery. Ifx	21.07.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.16 UPDATE 1. Germany disputes size over Russian wargames, predicts 100 000 troops	07.09.2017	Jah	Jah	Ei

Reuters	1.17 Belarus plays down Western fears of aggression stirred by joint war games with Russia	20.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.18 Russia. Western worries about Moscow's war games 'buffoonery'. Ifx	21.07.2017	Ei	Ei	Jah 1.15
Reuters	1.19 VP Pence, in the Baltics, voices support for mutual defense in NATO	31.07.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.20 Finland plans military drill with United States and Sweden	03.11.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.21 UPDATE 1. Putin watches as Russia intensifies war games that have rattled West	18.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.22 Putin watches as Russia intensifies war games that have rattled West	18.09.2017	Ei	Jah	Jah 1.21
Reuters	1.23 Russia may have tested cyber warfare on Latvia, Western officials say	05.10.2017	Ei	Jah	Jah 1.09
Reuters	1.24 Germany disputes size of Russian wargames, predicts 100,000 troops	07.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.25 Russia's Zapad war games unnerve the West	13.09.2017	Ei	Jah	Jah 1.01
Reuters	1.26 NATO says Russia misled West over scale of Zapad war games	26.10.2017	Ei	Jah	Jah 1.02
Reuters	1.27 US send extra fighters to police Baltic skies during Russian exercise	30.08.2017	Ei	Jah	Jah 1.03
Reuters	1.28 U.S. concerned about Baltic incidents in forthcoming Russian war games	16.06.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.29 UPDATE 1. Russia seeks to reassure over war games, denies invasion plans	29.08.2017	Ei	Jah	Jah 1.07
Reuters	1.30 No angst over Turkey's air defense deal with Russia, says NATO chief	10.10.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.31 Belarus KGB says Ukrainian journalist set up spy ring in Minsk	20.11.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.32 Lithuania expects NATO to reach deal on Baltic air shield	07.11.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.33 Russia tells NATO to stop 'demonising' planned war games	13.07.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.34 Estonia says Russia may put troops in Belarus to challenge NATO	27.04.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.35 Kremlin calls N.Korea's latest missile launch another 'provocation'	15.09.2017	Jah	Jah	Ei

Reuters	1.36 Lithuania expects NATO to reach deal on Baltic air shield	07.11.2017	Ei	Ei	Jah 1.32
Reuters	1.37 Ukraine expels Belarus diplomat over Minsk spy-ring spat	21.11.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.38 NATO war game defends Baltic weak spot for first time	18.06.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.39 Russia left troops in Belarus after wargames. Ukraine	29.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.40 U.S. general says allies worry Russian war game may be 'Trojan horse'	21.07.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.41 Russia tells NATO to stop 'demonising' planned war games	13.07.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.42 Moldova sends troops to NATO drills despite presidential veto	07.09.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.43 Kremlin calls Nort Korea's latest missile launch another 'provocation'	15.09.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.44 Belarus KGB says Ukrainian journalist set up spy ring in Minsk	20.11.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.45 UPDATE 1-Belarus KGB says Ukrainian journalist set up spy ring in Minsk	20.11.2017	Ei	Jah	Jah 1.44
Reuters	1.46 U.S. deploys advanced anti-aircraft missiles in Baltics for first time	10.07.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.47 NATO war game defends Baltic weak spot for first time	18.07.2017	Ei	Jah	Jah 1.38
Reuters	1.48 German spy chief sees Russia as danger, cites military advances	15.11.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.49 German spy chief sees Russia as danger, cites military advances	15.11.2017	Ei	Ei	Jah 1.48
Reuters	1.50 Ukraine expels Belarus diplomat over Minsk spy-ring spat	21.11.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.51 Poland to allocate additional \$55 billion on defense by 2032. deputy minister	23.08.2017	Ei	Ei	Ei
Reuters	1.52 Eyeing Russia, US military shifts toward more global war games	03.08.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.53 UPDATE 2 U.S. criticizes Russian build-up near Baltic states	10.05.2017	Ei	Jah	Jah 1.54 v 1.55
Reuters	1.54 U.S. criticizes Russian build-up near Baltic states	10.05.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.55 U.S. criticizes Russian build-up near Baltic states	10.05.2017	Jah	Jah	Ei

Reuters	1.56 U.S. deploys advanced anti-aircraft missiles in Baltics for first time	10.07.2017	Ei	Jah	Jah 1.46
Reuters	1.57 UPDATE 2. NATO launches Black Sea force as latest counter to Russia	09.10.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.58 UPDATE 2. Kremlin accuses West of 'whipping up hysteria' over Russian war games	14.09.2017	Ei	Jah	Jah 1.14
Reuters	1.59 Kremlin accuses West of 'whipping up hysteria' over Russian war games	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.60 Commentary. Putin's weird war gets even riskier	29.08.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.61 Eyeing Russia, U.S. military shifts toward more global war games	03.08.2017	Ei	Jah	Jah 1.52
Reuters	1.62 NATO to launch Black Sea force as latest counter to Russia	09.10.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.63 Bracing for Russian military exercise, Lithuania puts up a border fence	05.06.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.64 NATO launches Black Sea force as latest counter to Russia	09.10.2017	Ei	Jah	Jah 1.57, 1.62
Reuters	1.65 U.S. general wants Russia to open up major exercise to observers	01.03.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.66 Baltic states seek more NATO help ahead of Russian exercise	09.02.2017	Ei	Jah	Jah 1.69
Reuters	1.67 COLUMN-commentary. The coming robot arms race	10.09.2017	Ei	Ei	
Reuters	1.68 Commentary. The dangers of putting Putin under pressure	22.06.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.69 Baltic states seek more NATO help ahead of Russian exercise	09.02.2017	Jah	Jah	Ei
Reuters	1.70 Commentary. The coming robot arms race	18.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Reuters	1.71 Estonia braced to resist 'fake news'. PM	28.02.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.01 Vladimir Putin watches display of Russian firepower near EU border	18.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.02 Russian helicopter accidentally fires rocket at onlookers	19.09.2017	Ei	Ei	Ei
The Guardian	2.03 Nato accuses Russia of blocking observation of massive war game	06.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.04 Russia readies for huge military exercises as tensions with west simmer	24.08.2017	Jah	Jah	Ei

The Guardian	2.05 Moment Russian helicopter accidentally fires rocket at observers – video	19.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
The Guardian	2.06 We need to cooperate with the EU on security after Brexit	14.10.2017	Ei	Ei	Ei
The Guardian	2.07 'We are not slaves'. Europe's most repressive state is reawakening	17.03.2017	Ei	Ei	Ei
The Guardian	2.08 Nato chief. world is at its most dangerous point in a generation	08.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.09 'We know how to live next to Russia'. Lithuania builds border fence with Kaliningrad	24.08.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.10 Moscow bomb hoaxes lead to evacuation of 100,000 people	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.11 West failing to tackle Russian hacking and fake news, says Latvia	05.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Guardian	2.13 Thursday briefing	24.08.2017	Ei	Jah	Ei
Politico	3.01 Russian helicopter fires at spectators during military exercise	19.09.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.02 Dalia Grybauskaitė, president of Lithuania	26.12.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.03 All quiet on the eastern front	12.09.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.04 A Russian military opportunity	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.05 US and Russia clash over military exercises	19.07.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.06 Brussels Playbook	27.12.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.07 Brussels Playbook	08.01.2018	Ei mahtunud ajaraami	Jah	Ei
Politico	3.08 Finland woos US with more muscular defense role	07.11.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.09 NATO bristles at 'unsafe behavior' by Russian pilots	11.07.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Politico	3.10 Brussels Playbook	25.12.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Politico	3.11 Russia 'downright lying' about military exercises. Slovak ex-envoy	14.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Politico	3.12 Politico sunday crunch	10.09.2017	Ei	Ei	Ei
Politico	3.13 Brussels Playbook	30.08.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.14 US Army unprepared to deal with Russia in Europe	03.09.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.15 Brussels playbook	15.08.2017	Ei	Ei	Ei
Politico	3.16 Brussels playbook	17.09.2017	Ei	Ei	Ei
Politico	3.17 Brussels playbook	14.09.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Politico	3.18 How a tiny Baltic nation became a top destination for US officials	29.07.2017	Jah	Jah	Ei

Politico	3.19 Brussels playbook	12.09.2017	Jah	Jah	Ei
Politico	3.20 Sexism on America's front lines. The full transcript	06.11.2017	Jah	Jah	Ei
BBC	4.01 Russia launches Zapad war games in Belarus	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
BBC	4.02 Belarus troops in Russian Zapad war games	27.04.2017	Ei	Ei	Ei
BBC	4.03 Zapad. What can we learn from Russias latest military exercise	20.09.2017	Jah	Jah	Ei
BBC	4.04 Russian Zapad military exercise in Belarus raises tension	11.09.2017	Jah	Jah	Ei
BBC	4.05 Army exercise blunts bumper Belarus mushroom harvest	15.09.2017	Jah	Jah	Ei
BBC	4.06 Russia set for huge Belarus war games (video)	07.09.2017	Ei	-	Ei
BBC	4.07 Russia launches Zapad war games in Belarus	14.09.2017	Ei	Jah	Jah, 4.01
BBC	4.08 How Worried Should NATO Be About Russian's Military ZAPAD exercises (podcast)	14.09.2017	Ei	-	Ei
BBC	4.09 Juncker. the wind is in our sails (podcast)	13.09.2017	Ei	-	Ei
BBC	4.10 Ukraine fears Russia will use exercises next week to invade	07.09.2017	Ei	Ei	Ei
Bloomberg	5.01 Russia's NATO Neighbor in Talks Over Anti-Aircraft Weapons	13.07.2017	Jah	Jah	Ei
Bloomberg	5.02 Vladimir Putin Personally Fires Four Ballistic Missiles in Russian Drills	27.10.2017	Ei	Ei	Ei
Bloomberg	5.03 Russian War Games Aimed at Provoking West, U.K.'s Fallon Says	10.09.2017	Ei	Ei	Ei
Bloomberg	5.04 The Zapad Military Exercise Reveals Putin's Fear	15.09.2017	Jah	Jah	Ei
Bloomberg	5.05 Russia Denies Ukraine Claim Troops Stayed in Belarus After Games	30.09.2017	Jah	Jah	Ei
Bloomberg	5.06 Crimea Isn't the End of Russia's Black Sea Ambitions	11.10.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Bloomberg	5.07 Russia's Latest Game. Challenging NATO at Sea	05.10.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.01 Russian wargames played dirty, Nato says	27.10.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.02 Russian war game to 'intimidate' Nato allies	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.03 Concerns as Sweden and Russia start military drills	11.09.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.04 Britain to defend Nordic and Baltic states from Russia	04.09.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.05 EU court to rule on migrant quotas This Week	04.09.2017	Jah	Jah	Ei

EU Observer	6.06 Poland vows legal battle on migrant quotas	24.08.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.07 Nato's Russia-deterrent force 'fully operational'	30.07.2017	Jah	Jah	Ei
EU Observer	6.08 Upcoming Russian military drill spooks Baltic states	10.02.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.01 Staring Down the Barrel of Russia's Big Guns	22.09.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.02 NATO, Russian Troops Rattle Swords Along Hundreds of Miles of Borderland	18.07.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.03 Is the U.S. Ready for Russia's Largest Military Exercises Since the Cold War	02.08.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.04 Is Russia Practicing a Dry Run for an Invasion of Belarus	18.09.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.05 Belarus Is Going to "War" — With a Fake Country	31.08.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.06 SitRep. Mattis to the DMZ, State Shuttters Sanctions Office	27.10.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.07 SitRep. Mattis Taking Time on Transgender Issue; North Korea Brushing off Trump's Rhetoric	30.08.2017	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.08 SitRep. White House vs. Tillerson vs. North Korea; U.S. Casualty in Iraq Identified	03.10.2017	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.09 Washington Scrambles to Shore Up Faltering Afghan War Effort	12.05.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
Foreign Policy	7.10 SitRep. North Korea Preparing New Nuke Test. More Diplomats Flee State Dept.	28.08.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.11 SitRep. North Korea Readies Another ICBM	08.09.2017	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.12 Yes, Russia's Military Is Getting More Aggressive	30.12.2014	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.13 'Russia Is a Threat ... to All of Europe'	24.03.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.14 SitRep. Asian Allies React to Trump U.N. Performance	20.09.2017	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.15 SitRep. North Korea Smuggling Weapons to Egypt; Trump Orders Pyongyang Hacks	02.10.2017	Ei	Ei	Ei
Foreign Policy	7.16 Russia's Neighbors Respond to Putin's 'Hybrid War'	12.10.2017	Jah	Jah	Ei
Foreign Policy	7.17 SitRep. Congress Tells Trump They're Watching Russia; Pence Wades into Pentagon Transgender Fight	26.07.2017	Ei	Ei, viide piirkonnale	Ei
the New York Times	8.01 Russia's War Games With Fake Enemies Cause Real Alarm	13.09.2017	Jah	Jah	Ei

the New York Times	8.02 Russian Military Helicopter Fires Rockets by Accident	19.09.2017	Jah	Jah	Ei
the New York Times	8.03 Vast Exercise Demonstrated Russia's Growing Military Prowess	01.10.2017	Jah	Jah	Ei
the New York Times	8.04 Russia's Military Drills Near NATO Border Raise Fears of Aggression	31.07.2017	Jah	Jah	Ei
the New York Times	8.05 Catalonia, Marseille, Puerto Rico. Your Monday Briefing	02.10.2017	Ei	Ei	Ei
the New York Times	8.06 United Nations, Mexico, Hurricane Maria. Your Wednesday Briefing	20.09.2017	Jah	Jah	Ei
the New York Times	8.07 Russia-West Balancing Act Grows Ever More Wobbly in Belarus	13.08.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.01 Russia held a big military exercise this week. Here's why the U.S. is paying attention.	23.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.02 Here's what pro-democracy activists in Belarus fear most about Russia's war games	16.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.03 Russia and Belarus launch war games aimed at holding the line against the West	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.04 What you need to know about Russia's huge military exercise	14.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.05 Latvia's cellphones stopped working. Russia's war games may be to blame.	05.10.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.06 A Russian helicopter accidentally fired on spectators during war games, state TV says	19.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.07 What would a Russia-NATO war look like? Russia's wargaming it right now.	18.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.08 Fear and confidence in the face of Russian war games	10.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.09 100,000 troops will engage in Russia's Zapad-2017 war games	13.09.2017	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.10 Today, NATO begins a huge military exercise. Here's what you need to know.	25.10.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.11 5 things to know about Russia's Vostok-2018 military exercises	13.09.2018	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.12 Transcript: Securing Tomorrow with David Ignatius and Amb. Kay Bailey Hutchison	13.10.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.13 Anticipating putins next war	17.07.2018	Ei mahtunud ajaraami	Jah	Ei

The Washington Post	9.14 Why Russia starts so many conflicts on its own borders	12.09.2018	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.15 The daily 202: Trump's DACA deal is another humiliation for Jeff Sessions	15.09.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.16 U.S. shifting forces to monitor large Russian military exercises	10.05.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.17 Why would authoritarian Belarus liberalize cryptocurrencies?	25.01.2018	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.18 Facing Russia's threat, NATO boosts operations for the first time since the Cold War	08.11.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.19 World Digest	26.10.2017	Jah	Jah	Ei
The Washington Post	9.20 The daily 202: Trump's tweets make matters worse in Puerto Rico...	02.10.2017	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.21 Russia defeats 'western coalition' in military exercises	18.09.2017	Ei	Ei	Ei
The Washington Post	9.22 The daily 202: John Kelly proves he can manage up on his first day as chief of staff	01.08.2017	Jah	Jah	Ei